

SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI

DPT: 2513 – ÖİK: 530

BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2000

Ö N S Ö Z

Devlet Planlama Teşkilatı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında 540 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, "İktisadi ve sosyal sektörlerde uzmanlık alanları ile ilgili konularda bilgi toplamak, araştırma yapmak, tedbirler geliştirmek ve önerilerde bulunmak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı'na, Kalkınma Planı çalışmalarında yardımcı olmak, Plan hazırlıklarına daha geniş kesimlerin katkısını sağlamak ve ülkemizin bütün imkan ve kaynaklarını değerlendirmek" üzere sürekli ve geçici Özel İhtisas Komisyonlarının kurulacağı hükmünü getirmektedir.

Başbakanlığın 14 Ağustos 1999 tarih ve 1999/7 sayılı Genelgesi uyarınca kurulan Özel İhtisas Komisyonlarının hazırladığı raporlar, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarına ışık tutacak ve toplumun çeşitli kesimlerinin görüşlerini Plan'a yansıtacaktır. Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarını, 1999/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi, 29.9.1961 tarih ve 5/1722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuş olan tüzük ve Müsteşarlığımızca belirlenen Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu genel çerçeveleri dikkate alınarak tamamlamışlardır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile istikrar içinde büyümenin sağlanması, sanayileşmenin başarılması, uluslararası ticaretteki payımızın yükseltilmesi, piyasa ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomide toplam verimliliğin artırılması, sanayi ve hizmetler ağırlıklı bir istihdam yapısına ulaşılması, işsizliğin azaltılması, sağlık hizmetlerinde kalitenin yükseltilmesi, sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması, sonuç olarak refah düzeyinin yükseltilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmekte, ülkemizin hedefleri ile uyumlu olarak yeni bin yılda Avrupa Topluluğu ve dünya ile bütünleşme amaçlanmaktadır.

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı çalışmalarına toplumun tüm kesimlerinin katkısı, her sektörde toplam 98 Özel İhtisas Komisyonu kurularak sağlanmaya çalışılmıştır. Planların demokratik katılımcı niteliğini güçlendiren Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarının dünya ile bütünleşen bir Türkiye hedefini gerçekleştireceğine olan inancımızla, konularında ülkemizin en yetişkin kişileri olan Komisyon Başkan ve Üyelerine, çalışmalara yaptıkları katkıları nedeniyle teşekkür eder, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

Dr. Akın İZMİRLIOĞLU
Müsteşar

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI
BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU
RAPORU

İ Ç İ N D E K İ L E R	Sayfa No
ÖNSÖZ	i
SUNUŞ	ii
GİRİŞ	1
TÜRK SPOR SİSTEMİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI	16
1- GİRİŞ	16
2- MEVCUT DURUM VE SORUNLAR	17
a- Mevcut Durum	17
b- Sorunlar	18
3- ULAŞILMAK İSTENEN AMAÇLAR	20
a- VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde (2001-2005)	20
b- Uzun Dönemde (2001-2023)	20
4- PLANLANAN YATIRIMLAR	20
5- ÖNGÖRÜLEN AMAÇLARA ULAŞILABİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKLİ HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE UYGULANACAK POLİTİKALAR	20
a- Kısa Dönemde	20
b- Uzun Dönemde	21
c- Mevcut Kurumlarda Yapılması Gereken Düzenlemeler	21
d- Öngörülen Yeni Kurumlar	21
e- Kısa ve Uzun Dönemde İzlenmesi Gereken Politikalar	21
1- Sporda Kamu Yönetimi	21
2- Sporun Özerk Yönetimi (Kulüpler ve Spor Dalı Federasyonları)	23
a- Spor Kulüpleri	23
b- Spor Dalı Federasyonlarının Kuruluşu ve İşleyişi	24
3- Gönüllü Kuruluşlar	27
6- YAPILACAK HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE İZLENECEK POLİTİKALARLA İLGİLİ UYGULAMA ÖLÇÜLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	28
GEREKLİ DÜZENLEMELERİN VE POLİTİKALARIN TAKVİMİ	28
8- SONUÇ	28

İ Ç İ N D E K İ L E R		Sayfa No
<i>SPOR EĞİTİMİ POLİTİKALARI</i>		31
1- GİRİŞ		31
a- Spor Eğitmcilerinin Yetiştirilmesi		31
b- Spor Eğitimi Veren Kurumlar ve Spor Eğiticilerinin Yetiştirilmesi		32
c- Herkes İçin Spor		32
d- Okullarda Spor Eğitimi		33
e- Sporda Fair-Play (Erdemlik), Olimpizm ve Spor Kültürü		33
f- Spor Tesislerinin Yapım ve Kullanım Politikaları		33
g- Yerel Yönetimlerle İlişkiler - Yerel Spor Eğitim Politikaları ..		34
h- Spor Eğitiminde Bölgesel İhtiyaçlara Yönelik Yapısal Düzenlemeler		36
i- Spor Eğitimine Yönelik Hukuki Düzenlemeler		36
j- Spor Turizmi ve Rekreasyon		36
2- MEVCUT DURUM		37
2.1. Türkiye’de Mevcut Durum		37
2.2. Dünyada Mevcut Durum		41
3- ULAŞILMAK İSTENEN AMAÇLAR VE YAPILMASI ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEME VE POLİTİKALAR		42
4- YAPILACAK HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE İZLENECEK POLİTİKALAR KONUSUNDA PERFORMANS KRİTERLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ		46
<i>TESİS POLİTİKALARI, SPONSORLUK VE YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER</i>		50
1- GİRİŞ		50
2- MEVCUT DURUM VE SORUNLAR		51
A- TESİS POLİTİKALARI		51
1- Planlama		51
2- İşletme		53
B- YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER		53
C- SPONSORLUK		54
3- SONUÇ VE ÖNERİLER		55
A- TESİS POLİTİKALARI		55
1- Planlama		55
2- İşletme		56
B- YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER		57
C- SPONSORLUK		58

İ Ç İ N D E K İ L E R		Sayfa No
<i>SPORCU SAĞLIĞI VE SOSYAL GÜVENLİK</i>		60
1-	SPORCU SAĞLIĞI KAVRAMI	60
	A- Sporcu Sağlığı	60
	B- Ölçme Değerlendirme	60
	C- Sağlık Açısından Spor	61
	D- Spor Hijyeni	62
2-	DÜNYA'DA SPOR HEKİMLİĞİ VE SPORCU SAĞLIĞI	64
3-	TÜRKİYE'DE SPOR HEKİMLİĞİ VE SPORCU SAĞLIĞI	66
4-	TÜRKİYEDE SPORCU SAĞLIĞI KONUSUNDA HUKUKİ DÜZENLEMELER	68
5-	SPOR, EĞİTİM, SAĞLIK	69
	a- İnsangücü ve İstihdam	69
	b- Hizmetin Sunulması (Kurumlar)	71
	c- Doping	72
	d- Sosyal Güvenceler	73
6-	SONUÇ	73
<u><i>FİNANS</i></u>		75
1-	GİRİŞ	75
2-	MEVCUT DURUM	75
3-	MEVCUT DURUMUN ISLAHI	76
4-	YENİ FİNANS KAYNAKLARI	77
5-	REORGANİZASYON	78
<i>TOPLUMDA ÇAĞDAŞ SPOR BİLİNCİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI</i>		80
1-	GİRİŞ	80
2-	MEVCUT DURUM VE SORUNLAR	80
3-	TOPLUMDA ÇAĞDAŞ SPOR BİLİNCİNİN YAYGINLAŞ- TIRILMASI İÇİN ÖNERİLER	81
	a- Sosyo-Ekonomik Faktörlerin İyileştirilmesi	81
	b-Toplumda Çağdaş Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Örgün Eğitim Kurumları	83
	c- Toplumda Çağdaş Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Aile	84
	d- Toplumda Çağdaş Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Medya	85
4-	SONUÇ	86

İ Ç İ N D E K İ L E R		Sayfa No
<i>İSTANBUL OLİMPİYATLARI</i>		88
1-	GİRİŞ	88
2-	MEVCUT DURUM VE SORUNLAR	89
	2.1. Dünyadaki Mevcut Durum	89
	2.2. Türkiye'nin Bu Alanda Dünyadaki Yeri	92
	2.3. Sorunlar	95
3-	ULAŞILMAK İSTENEN AMAÇLAR	98
	3.1. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde (2001-2005)	98
	3.2. Uzun Dönemde (2001-2023)	98
4-	PLANLANAN YATIRIMLAR	98
5-	ÖNGÖRÜLEN AMAÇLARA ULAŞILABİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKLİ HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE UYGULANACAK POLİTİKALAR	106
6-	YAPILACAK HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE İZLENECEK POLİTİKALAR KONUSUNDA PERFORMANS KRİTERLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	106

ISBN 975 – 19 – 2492 - 8 (basılı nüsha)

Bu Çalışma Devlet Planlama Teşkilatının görüşlerini yansıtmaz. Sorumluluğu yazarına aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatının iznini gerektirmez; İnternet adresi belirtilerek yayın ve referans olarak kullanılabilir. Bu e-kitap, <http://ekutup.dpt.gov.tr/> adresindedir.

Bu yayın 2500 adet basılmıştır. Elektronik olarak, 1 adet pdf dosyası üretilmiştir.

SUNUŞ

Bilindiği üzere, dünyada gelişmiş toplumlarca uygulanan en önemli eğitim araçlarından biri olan beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin amacı; insanların fiziki, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihni gelişmelerine katkıda bulunarak toplumun sağlıklı nesiller kazanmasını sağlamak, ayrıca sporun uluslararası bir özellik kazanması nedeniyle de dünyada başarılı ve şampiyon sporcuları ile toplumun geniş bir alanda temsiline olanak tanımaktır. Diğer bir deyişle, artık spor bireye yaptığı olumlu katkılarının yanında, ayrıca uluslararası alanda bir toplumun kültürünün tanıtılabileceği çok yaygın bir propaganda ve reklam aracıdır.

Yüce Atatürk, sporun kişi yaşamında olduğu gibi, millet ve devlet yaşamında da çok önemli bir yeri olduğunu aşağıdaki veciz ifadelerle vurgulamıştır :

“Türk vatandaşının sağlığı, sağlamlığı her zaman üzerinde dikkatle durulacak milli meselemizdir.”

“Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin, milli terbiyesinin ana unsurlarından saymak gerekir. Bu işte, hükümetin, şimdiye kadar olduğundan daha ciddi ve dikkatli davranması; Türk gençliğinin spor bakımından da milli heyecan içinde itina ile yetiştirilmesi önemli tutulmalıdır.”

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlıkları çerçevesinde oluşturulan “Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyonu” çalışmaları sırasında, yukarıda kısaca belirtilen ana felsefe ışığında, sporun; ayrıca bir toplumun dayanışma bağlarını oluşturan, sevgi, kardeşlik ve barış için ne denli önem taşıdığına da bilincinde olarak, ileriye yönelik bir takım ilke ve görüşlerin oluşturulması için çaba sarfedilmiştir.

Çalışmalarımız sırasında komisyonumuz, Türk sporunun belirgin sorunlarının, önceki yıllarda kurulan özel ihtisas komisyonu çalışmalarında da ele alındığını tespit etmiş, ancak bunların bazılarının hala çözümlenemediğini gözlemlemiştir (eğitim yetmezliği, sosyal ve siyasal mülahazalarla yapılan yanlış ve gereksiz personel ve tesis harcamaları, kulüp iç organizasyonlarının yetersizliği gibi). Sorunların yeni bir bin yıla girdiğimiz bu dönemde de karşımıza çıkması ve çözümsüzlüğe terkedilmemesi için, bunların önce çok iyi bir şekilde neden-sonuç analizi ile irdelenmesini zorunlu kılmaktadır. Çalışmalarımızda, Avrupa Birliği’ne adaylığı kabul edilmiş bir ülke olmamızın da bilinciyle, bu konuya ilişkin geçmiş özel ihtisas komisyonu raporları ve Spor Şurası kararlarının da deneyiminden yararlanılarak neler yapılabileceği konusunda derin bir tartışma yaratılmaya çalışılmıştır.

Böylece, oluşturulan yedi alt komisyon ile, öncelikle 21.yüzyıla girdiğimiz bu günlerde, sporla ilgili mevcut durumun dünya ölçülerinde yeterli bir seviyede olmadığı gerçeğinden hareketle, mutlaka spor olgusunun yeniden yapılanması gereği savunulmuştur. Bu yapılanma, bir yönüyle ülkemizde sporun bağlı olduğu teşkilat yapısını (Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı ve ona bağlı Gençlik ve Spor Genel

Müdürlüğü) ilgilendirirken, diğer yönden de eğitim kurumları, gönüllü kuruluşlar, özel sektör ve medyanın da bu bağlamda değerlendirilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Nitekim, Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın da bu çalışmamıza paralel olarak önceden geliştirdiği Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, sponsorluk ve özerklik konularına ilişkin mevzuat çalışmaları da komisyon çalışmaları için bir şans ve karşılıklı değerlendirme olanağı sağlamıştır.

Ülkemizde, ne yazık ki, sportif faaliyetler çağdaş anlamda gerek tesisleşme, gerekse geniş halk kesimlerine yaygınlık ölçüleri açısından belli bir seviyeye gelememiştir. Bireysel anlamda önemli başarılar olmakla birlikte, spor bir toplum felsefesi haline henüz gelememiştir. Öncelikle, kalkınma planları içerisinde düzenli olarak yer alan sporun bir eğitim politikası aracı olduğunun bilinciyle, spor yapabilecek yaştakileri yalnızca seyirci olmak durumundan kurtaracak ve aktif olarak spor faaliyetlerine katacak koşullar bu yüzyılda da ana ilkelerimizden biri olmalıdır. Böylece, devletin seyir sporunu düzenleyici rolünde gelişme sağlanarak, sporla ilgili tüm faaliyetleri topluma yönelten okul ve halk sporuna öncelik veren nitelik kazandırılmalıdır. Bunun için de, bugüne kadar tam sağlandığı söylenemeyecek dayanışma ve koordinasyonun, başta ilgili devlet kuruluşları (Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı) arasında olmak üzere, sonra da özel sektör ve medya ile mutlaka sağlanması gerçekleştirilmelidir.

Spor tesislerinin geçmişte bir takım yanlış gerekçelerle (sosyal ve siyasal olduğu gibi, gereksiz yerlerde ve gereksiz harcama tutarları içinde gerçekleştirilmesinin mutlaka önüne geçilmelidir. Bu bağlamda, siyasi etkilerden bağımsız olarak bu yatırımların düzenli, verimli ve ülke gerçeklerine uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi ve denetlenmesi ilkesi düşüncesi güç kazanmalıdır.

Spor kulüplerimizin bugünkü mevzuat yapısı ve işleyiş biçimleri yeniden değerlendirilerek, (ne yazık ki amatör dallarında yaptıkları faaliyetlerinin finansman nedeniyle de gittikçe kötüleştiği gerçeğinden hareketle) acilen daha fazla sayıda spor ve kültür çalışmalarına aktif olarak katılmasına olanak hazırlayıcı kuruluşlar haline getirilmeleri mutlaka teşvik edilmelidir. Bu bağlamda, kulüplerin dernek yapısına bağlı oluşlarını giderecek daha çağdaş düzenlemeleri sağlayıcı (şirketleşme ve halka açılma gibi) tedbirler geliştirilmeli, sponsorluk konusunda da, her ürünün tanıtımının toplam arz ve talep gerçeği olduğunun bilincinde olarak, ilgili kuruluşların da (reklam şirketleri gibi) görüşleri alınarak, ayrıca özel sektörün en üst düzeyi ile ikna toplantıları yapılmak suretiyle gereken oluşumların teorik ve pratik anlamda sağlanmasına çalışılmalıdır.

Komisyonumuzca ilk kez, uluslararası arenada sporun temsilini en üst düzeyde sağlayan olimpiyat felsefesi çerçevesinde çalışmalarımızın arasına İstanbul Olimpiyatları'nın da alınması, gerçek hedefi göstermesi açısından oldukça olumludur. Ancak, olimpiyatları gerçekleştirme felsefesi ışığı altında, İstanbul'da muhtemel bir olimpiyatın gerçekleştirilmesine hazırlık olacak her türlü tesisin yapımı ve konuya önem gösterilmesi de o derece önemlidir. Diğer bir deyişle, tesisler gerçekleşmeden ve gençliğe yönelik bu konuda hazırlık yapılmadan, olimpiyat gerçekleştirme fiilleri

oldukça yalnız ve soyut bir görüş olacaktır. Komisyonumuz, bu konunun tüm üyeleri ile birlikte bilincindedir. Nitekim, bu konuya yönelik İstanbul Halkalı’da yapılan Atatürk stadyumu ve olimpiyat parkının yapım ve onarımı memnuniyet vericidir.

Sporun en önemli araçlarından birinin finansman konusu olduğu açıktır. Ancak, önce kaynakların ne ölçüde verimli kullanıldığı ve gereken yerlere harcanıp harcanmadığı şeffaflık ilkeleri içerisinde tartışılması gereken konulardandır. Ayrıca, spor federasyonlarının kendi kaynaklarını kendilerinin yaratma zamanı gelmiştir. Bu, federasyonların denetimsiz olmaları anlamına gelmemeli ve spordan sorumlu devlet kuruluşlarınca bu fonksiyon yerine getirilmelidir. Ama, federasyon başkanlarının ve federasyon temsilcilerinin özellikle demokratik ilkeler içerisinde seçilmeleri de bu bağlamda önemlidir.

Sağlık konusu da eğitim gibi kalkınma ilkeleri içerisinde bir toplumun en önemli öğelerinden birini teşkil etmektedir. Buradan hareketle, çalışmamızda bu konuya önem verilmiş, ayrıca sporcuların sağlık ve sosyal güvenceleri konusu işlenmeye çalışılmıştır.

Ülkemizde, spor denince amatör spor dallarının yanında daha çok futbol göze çarpmaktadır. Bu durum, toplumun içinde gelişen bir arz-talep sorunu olduğu için doğaldır. Ancak, ülkemizde de artık milyonlarca dolara ulaşan cirosuyla futbol bir endüstri haline gelmiştir. Bu, sorumlu kuruluş olan Futbol Federasyonu ile kulüp yapılarının da bir değerlendirmeye tabi tutulmasını gerektirmektedir. (Bugünkü sermaye-borç ilişkisi ile artık büyük kulüplerimiz de sıkıntı içindedirler.) Konunun bu yönüyle daha çok tartışılması ve acil önlemler alınması gerekmektedir. Aksi takdirde, bu kulüplerimizin diğer amatör branşlarını işletebilmeleri hayal olabilecektir. Ayrıca, bu konuda sporun “etik” olma özelliği asla unutulmamalı, geçmişte saha ve salonlarımızda yaşanan bazı olumsuzlukların artık gençliğe ve halka intikal ettirilmemesi konusunda daha ciddi önlemler alınmalıdır.

Komisyonumuz, Özel İhtisas Komisyonları hazırlık çalışmaları sırasında “Gençlik” konusunun bir başlık altında ele alınmamasını bir eksiklik olarak görmüştür. Her ne kadar bu konu, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı ÖİK Raporunda ayrıntılı olarak ele alınsa da, gençlik ve sporun birbirinden ayrı ele alınamayacak konular olduğunda tüm komisyon üyeleri hemfikir olmuştur. Bu nedenle, bu konunun değişik bir şekilde de olsa mutlaka Atatürk ilkelerinin temelleri doğrultusunda irdelenmesi gerekmektedir.

Komisyon çalışmaları sırasında, toplantılarımızın gerçekleşmesine yardımcı olan Bilkent Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Ankara Üniversitesi DTCF Dekanlığına komisyon üyeleri olarak teşekkür ediyoruz.

Ülkemiz sporunun gelişmesine yön vereceğine inandığım bu raporların hazırlanması sırasında, komisyon çalışmalarına katkıda bulunan alt komisyon başkanlarımıza ve değerli üyelerimize, mensubu buldukları kurumlar ile DPT ilgililerine yardım ve katkılarından dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Şakir DORUKKAYA

Maliye Bakanlığı Baş Hesap Uzmanı
Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları
Özel İhtisas Komisyonu Başkanı

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI
BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

BAŞKANI

ŞAKİR DORUKKAYA
(Maliye Bakanlığı Baş Hesap Uzmanı)
(Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Eski Gn. Md. Yrd.)

BAŞKAN YARDIMCILARI

Dr. Hayri ÖZKAN
(Bilkent Üniversitesi BESM)

Dr. Alper Uğraş
(Bilkent Üniversitesi BESM)

RAPORTÖRLERİ

Mustafa SAMUR
(DPT Sözleşmeli Personel)

Prof. Dr. Fehmi TUNCEL
(Ankara Üniversitesi BESYO)

Y. Doç. Dr. Suphi TÜRKMEN
(Dokuz Eylül Üniversitesi SHMYO)

Aysun YAYIKOĞLU
(Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü – APK Başkanlığı)

KOORDİNATÖELERİ

Mustafa MALKAZ
(DPT Uzmanı)

Mustafa SAMUR
(DPT Sözleşmeli Personel)

GİRİŞ

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde yeni bir bin yıla girerken Avrupa Birliği'ne aday olan ülkemizin, 2001-2005 yıllarında sporda ileri gitmiş ülkeler seviyesinde spor politikalarını belirlemesi ve bu politikalara ilişkin uygulamalarını ortaya koyması kaçınılmaz olmuştur. Geniş kitlelerin spor yapmasını ve gönüllü insangücünün spor yönetimine katılmasını başaramayan ülkemiz için, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı çalışmaları, yeni bir yapılanma için önemli bir fırsatı yeniden yaratmıştır. Bu bağlamda, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde, aşağıdaki 7 alt ihtisas komisyonu oluşturulmuştur.

- 1- Türk Spor Sisteminin Yeniden Yapılandırılması
- 2- İstanbul Olimpiyat Oyunları
- 3- Spor Eğitim Politikaları
- 4- Tesis Politikaları, Sponsorluk ve Yerel Yönetimlerle İlişkiler
- 5- Finans
- 6- Toplumda Çağdaş Spor Bilincinin Oluşturulması ve Yaygınlaştırılması
- 7- Sporcu Sağlığı ve Sosyal Güvenlik

Bu yedi alt komisyon tarafından yapılan çalışmaların sentezi olan giriş bölümünden sonra, alt komisyon raporlarının tamamına olduğu gibi yer verilmiştir.

Anayasamızın 59'ncu maddesinde “Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder” hükmü yer almaktadır.

Ülkemizde halkın son yıllarda spora olan duyarlılığı artmış olmakla birlikte, insanlarımızın spora aktif katılımı yetersizdir. Oysa, sporun insan ve toplum sağlığındaki rolünün artık tartışılmadığı günümüzde, kanun koyucu bu bilinçle Anayasamıza koydukları iki madde ile devlete görev yüklemiştir. Sporu toplumumuzun vazgeçilmez tutkusu ve yaşam biçimi haline getirebilmek için, öncelikle herkes için spor seferberliği kapsamında çocuk ve gençlerimizi spor yapmaya teşvik etmek, sporu sevdirmek, sigara, içki, uyuşturucu ve kumar gibi kötü alışkanlıklar edinmeleri yerine ülkesini seven, hoşgörülü, sosyal, üretken insanlar olarak yetiştirmelerini sağlayacak ortam ve fırsatları onlara sağlamak gerekmektedir.

Bu doğrultuda, spor eğitiminde temel amacımız, Anayasamızda da belirtildiği gibi, tüm vatandaşlarımıza düzenli spor yapma alışkanlığının kazandırılması ve sporda yetenekli çocuk ve gençleri ortaya çıkararak, bunların olimpiik anlayışla üst düzeyde elit sporcular olarak yetiştirilmeleri olacaktır. Olimpiyatlar, bir yandan ülkenin sporuna, sporcusuna ve gençliğine, spor tesisi altyapısına katkı sağlarken, ev sahipliğini üstlenecek ülkeyi ekonomik bir hareketlenme, önemli yatırım, istihdam, dış sermaye girişi, artan turizm gelirleri, ülkenin tanıtımı ve prestij kazanımları beklemektedir. Bu nedenle, olimpiyatları kazanmak için yalnız kentler ve yerel yönetimler değil, aslında “Devletler” arasında çetin bir mücadele sürmektedir.

Olimpiyatlara evsahipliği yapmak, sadece proje bazında maddi bir kar elde etmekten öte kazanımlar da sağlamaktadır. Olimpiyatlara evsahipliği için sürdürülen çalışmalar, olimpiyatların Türk gençliğine ve sporuna katkıları, İstanbul'un temel sorunlarının daha kısa sürede çözümüyle “yaşanabilir bir dünya kenti” olmasında ne

denli önemli bir araç olduğu ve ülke ekonomisine getireceği büyük katkıların algılanmasından kaynaklanmaktadır. Olimpiyatları kazanmak, Türkiye'nin dışa açılması, entegrasyonu, ekonomisi, tanıtımı, hatta sivilliği ve iç sistemini dahi olumlu etkileyecek, siyasi, kültürel, ekonomik, sosyal yapımız ve tabii ki sporumuz açısından Cumhuriyet döneminin en önemli fırsatlarından birisi olacaktır. Bu amaçla yürürlüğe konulmuş olan İstanbul Olimpiyat Projesi'nin hayata geçirilmesi gerekir.

Türkiye açısından bakıldığında bu kazanımlara belki de iki katı ihtiyaç bulunmaktadır. Türkiye olimpiyatlara evsahipliği mücadelesinde bu nedenlerle yerini almıştır.

Olimpiyatlara aday olabilmek için gerekli önşart “Yerel Yönetim”, “Devlet” ve o ülkenin “Milli Olimpiyat Komitesi” arasında işbirliğinin sağlanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında, sadece İstanbul'un adaylığı, dünyadaki tek örnek olan özel bir “Kanun” ile düzenlenmekte ve bu üçlü işbirliği en etkin ve kalıcı şekliyle ortaya konulmaktadır. İstanbul'un olimpiyat oyunlarına evsahipliği için adaylık girişimi 3796 sayılı “İstanbul Kentinde Yapılacak Olimpiyat Oyunları Kanunu”ndan güç almaktadır. İstanbul Olimpiyatları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu (HDK)'nin ihtiyaç ve taleplerinin, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile il özel idareleri ve belediyelerce öncelikle karşılanması yolundaki “Hizmet Zorunluluğu”nu da içeren Kanun, İstanbul adaylığının en önemli kozlarından birisini oluşturmakta olup, yapılması gereken yeni bir hukuki düzenlemeye ihtiyaç bulunmamaktadır.

2000 ve 2004 oyunları adaylıklarından sonra HDK, doğru stratejiler belirleyebilmek amacı ile IOC üyeleri nezdinde, “İstanbul'a oy vermeme nedenlerini araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda nedenlerin iki ana grupta kategorize edilebileceği ortaya çıkmıştır: 1) İstanbul'un spor tesisi altyapısının yetersizliği, 2) büyük çaplı spor organizasyonları tecrübesinin bulunmaması.

Bu saptamalar sonucu stratejisini, vaadlerden gerçeklere olarak belirleyen HDK, 1992-1996 yılları arasında İstanbul'da yapılacak olimpiyat oyunlarının organizasyonu ile ilgili “Proje” hazırlayan ve proje tanıtımını Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve olimpiyat ailesi nezdinde yapan bir kurum iken, 1997 yılı içerisinde yapısal bir değişiklik geçirerek başta Atatürk Olimpiyat Parkı ve Stadyumu olmak üzere doğrudan spor tesisleri inşa eden “yatırımcı” bir kuruluş halini almış, “tesisleşme”yi ana faaliyet olarak belirlemiştir.

Olimpiyatlarla ilgili bu çabalar sürerken, ülkemizde sporun şimdiye kadar yeterince yaygınlaştırılmamasındaki faktörlerin başında, spor tesislerindeki dağılım ve kalite eksikliği ile bunların optimal ölçülerde kullanılmaması ön plana çıkmaktadır.

Tesis planlamasında, yerel düzeyde bir yapılanma oluşturulmadığından, o bölgenin ihtiyaçları ve özellikleri doğrultusunda bir tesis planlaması yapılamamakta, illerde siyasilerin baskı ve tercihleri doğrultusunda merkezi yönetim tarafından yatırımlar planlanmaktadır. İhtiyaç duyulan ve yapımına başlanan tesisler, gerek yeterli ve sürekli kaynak aktarılamamasından, gerekse yeterli kontrol mekanizmaları devreye sokulamadığından zamanında bitirilememektedir. Dolayısıyla yapım maliyetleri katlanarak artmaktadır.

Planlanan tesisler, kaynaklar ölçüsünde düşünülmemiş, dolayısıyla her zaman kalite ve standartlardan ödün verilmiştir. Tesislerin birim fiyatlarından tasarruf etme yoluna gidilmiştir. Tesis yatırımları için teklif edilen ödeneklerin düşürülmesi veya hiç verilmemesi nedeniyle mevcut ve inşaatı devam eden tesisler bitirilememekte ve bakım ve onarımları geciktirilmektedir.

Ülke genelinde bölgelerarası nüfus artışı, coğrafi konum, iklim ve demografik yapıyı dikkate alan bir spor tesis politikası oluşturulamadığından, ülke bir tesis mezarlığına dönüştürülmüştür. Tasarlanan sporun özelliklerine, ulusal ve uluslararası standartlara uymayan, ulaşım problemi ve tek yönlü kullanım düzenlemeleri nedeniyle atıl durumda bulunan sayısız spor tesisleri bulunmaktadır. Son verilere göre, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen genelde elit spora ve sporcu yetiştirmeye yönelik spor tesis sayısı Türkiye genelinde 1.506'dır. Spor kulübü ve lisanslı sporcu sayısı dikkate alındığında bu tesislerin yetersiz olduğu söylenemez. Üstelik diğer kamu kurum ve kuruluşlarının sahip oldukları tesislerinin de sporu yaygınlaştırma hedefine yönelik kullanılmadıkları dikkate alınırca, sayısı küçümsenemez.

Spor tesisleri yatırımlarının planlanmasında, mevcut "tip projeler" nedeniyle, verimsiz ve çağın gelişmelerinin gereğine uygun olmayan, her bölgenin ilgi, istek ve ihtiyaçlarına cevap vermeyen spor tesisleri yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Yerel yönetimlerin spor yatırımları için izleyecekleri bir politika belirlenmediğinden, yerel yönetimler politik kaygı ve siyasi amaçlarla spora yatırım yapmakta, "herkes için spor" ilkesine dayalı tesisler ve yatırımlar yerine, futbol başta olmak üzere, daha çok performans sporuna hizmet etmektedirler. Ayrıca, bu tesislerin planlaması ve yapımında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile koordinasyon kurma gereği duymamaktadırlar ve bu konuda bağlayıcı bir mevzuat da bulunmamaktadır. 3289 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında getirilen, "yerel yönetimler şehir planlarını hazırlarken, spor tesislerine tahsis edecekleri yerlerin tespitinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün görüş ve teklifini esas alırlar" hükmüne ve diğer ilgili hükümlere de uymamaktadırlar.

Performans sporunun kaynağı olan spor kulüpleri, sporcu transferlerine çok yüklü miktarlarda kaynak harcarken, sporcu yetiştirmeye ve tesisleşmeye kaynak aktarmamışlardır. Geleneksel sporlara ait tesis ihtiyaçları planlamalarda dahi yer almamıştır.

Ülke genelinde, spor tesisi yatırımları yapacak olan özel ve tüzel kişilerin bu konuda Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile koordinasyonunu sağlayan bir düzenleme yapılamamıştır. Ayrıca, Türkiye'de kamuya ait küçümsenmeyecek seviyede spor tesisleri bulunmasına rağmen, gerek "tip projeler" in çok amaçlı planlanmaması, gerekse nitelikli teknik eleman ve yeterli personel bulunduramaması açısından işletme güçlüğü çekilmektedir. Mevcut tesisler çok düşük kapasite ile (yaklaşık yüzde 15) işletilmektedir. Kamu kuruluşları (KİT, Üniversite v.b.) sahip oldukları tesislerde mensuplarına ve çevre halkına spor programları düzenleyememektedirler. Spora ayrılmış alanlar depo, otopark v.b. amaçlarla kullanılabilen veya buralara lojman, sosyal tesis v.b. mekanlar inşa edilebilmektedir. Bu işletim olumsuzluğunu, bölgelere göre performans sporu veya

yaygın spor talebi belirlenmeden yatırım yapılması da önemli derecede etkilemektedir.

Yerel yönetimler, 3289 sayılı Kanun'un kendilerine yüklediği sorumluluk ve görevleri yerine getirmemekte, şehir planlarında spor tesisleri için düzenlemeler yapmamakta ve bütçelerinden ayrılması gereken yüzde 1'lik ödeneği bile spor hizmetlerine aktarmamaktadırlar.

Genellikle, spor tesislerini ve bu tesislerde üretilen spor programlarını tanıtan broşür v.b. dokümanlar yoktur. Halk spor konusunda aydınlatılmamaktadır. Bu konuda bazı kurumlar ferdi çalışmalar yapmakta olup, aralarında koordinasyon yoktur. Bu olumsuzlukların ortaya çıkmasında en önemli paylardan birisi de, medyaya aittir. Halkın eğitiminde çok önemli bir yere sahip olan televizyonlarda yapılan fantazi ve magazin başlıklı bazı spor programları ile, insanlarımızın spor ilgi ve kültürleri geliştirilmediği gibi, kültür yozlaşmasına yol açan etkiler yaratılmakta ve sporla ilgili yanlış mesajlar verilmektedir. Bunun yanısıra, gazetelerde spor eğitim ve kültürünü geliştirici yayınlar yeterince yapılmamaktadır.

Eğitim veren kurumlarda durum, tesis ve diğer açılardan çok farklı görünmemektedir. Toplumunu oluşturan bireylerin sağlıklı, becerikli, üretken olmaları, dengeli bir kişilik geliştirmelerinde, kısaca beden, zihin, duygu ve sosyal yeteneklerinin ulusal amaçlar doğrultusunda geliştirilmesi ve yönlendirilmesinde etkili araç beden eğitimi ve spor etkinlikleridir. Gelişen teknolojinin, hızlı kentleşmenin ve hayat şartlarının bireylere getirdiği bunalım ve baskıları azaltmak, bunların insan üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmek, dolayısıyla sağlıklı bir toplum yaratmak için beden eğitimi ve spor etkinliklerini insan yaşamında vazgeçilmez bir alışkanlık haline getirmek gerekmektedir. Bu alışkanlığın verileceği en uygun yaş grubunu da başta ilk ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Öyle ki, sporcu pramidinin tabanı tamamen okulların bünyesi içindedir. Bugün ülkemizde 44.525 ilköğretim okulunda 9.581.120 ve 5.708 ortaöğretim okulunda 2.013.152 öğrenci olmak üzere toplam 11.594.272 öğrenci eğitim almaktadır. Ancak, sayıları 50 binin üzerinde olan bu okullardan sadece 672'sinde spor tesisi bulunmakta, bunların 446'sı nizami olup, 226'sı açık spor tesislerinden oluşmaktadır.

Bu verilere göre, standartlara uygun spor salonu sayısı 220'dir. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, bu tesislerin ağırlıklı olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi büyük illerimizde yer aldığı görülmektedir. 50.233 okuldan 672'sinde spor tesisi bulunmakta (binde 13), spor salonu bulunan okul oranı binde 4 olup, bu tesisler de yeterince verimli kullanılmamaktadır. Sayılarla okul spor eğitimindeki tesisleşme oranlarının yetersizliği sonucu 7-18 yaş grubundaki yaklaşık 12 milyon çocuk ve gencimizin hiçbir spor tesisi bile görmeden sporu öğrenmeleri ve tanımları konusunda ne derecede başarılı olabilecekleri, teorik bilgilerle de sporu severek yaşam biçimi haline getirmelerinin zorlukları ortadadır. İlk ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrenciler için yetersiz spor tesislerinin bulunması, spor tesisi bulunan okulların büyük kentlerdeki yoğunluğu ve bunun sonucunda, bu tesislerin öğrenci ve vatandaşlar tarafından yoğun kullanımlarının ortaya çıkardığı işletme giderleri ile bakım ve onarım maliyetleri, bugünkü ekonomi ile tesislerin verimli kullanımını güçleştirmektedir.

Spor tabanını oluşturan ilköğretim çağındaki çocukların haftalık beden eğitimi ders saatleri, ilk 5 yıl için haftada 3 saatten 2 saate, ikinci üç yıl (6,7,8'nci sınıf) için haftada 2 saatten 1 saate indirilmiştir. Okutulan 11 yıllık toplam beden eğitimi dersleri açısından ülkemiz, toplam 19 Avrupa ülkesi içinde 18'nci sırada yer almaktadır.

Türkiye'de spor alanına eleman yetiştiren kurumlar açısından da sorunlar mevcuttur. Bu fonksiyonu üstlenen ana kurumlar Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Üniversiteler'dir. GSGM Federasyonlarla işbirliği içinde Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı'nca antrenör, spor masörü ve monitör yetiştirmektedir. Üniversitelerde ise, yüksekokullar ile Eğitim, Fen-Edebiyat ve Sağlık Eğitimi Fakültelerine bağlı bölümler bulunmaktadır. Alt alanlar olarak sıralandığında ise, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük, Spor Yöneticiliği ve Spor Bilimleri programlarının olduğu görülmektedir. Lisans düzeyi 4 yıl, yüksek lisans düzeyi 2 yıl, doktora düzeyinde 4 yıllık bir eğitim öngörülmektedir. Dünyadaki örneklerine bakıldığında, Türkiye'de çok fazla isim çeşitliliğinin bulunmadığı ve sayısal verilerin şu şekilde olduğu görülmektedir: 32 Yüksekokul, 14 Eğitim/Fen-Edebiyat Fakültesine bağlı bölüm, 1 Sağlık Eğitimi Fakültesine bağlı bölüm olmak üzere toplam 47 spor elemanı yetiştiren eğitim kurumu mevcuttur.

Rakamlara bakıldığında sisteme her yıl en az 4.577 öğrencinin girdiği görülmektedir. Bu sayı 4 ile çarpıldığında 18.308 rakamı karşımıza çıkmaktadır. Bu sayı mevcut kapasitenin çok üzerindedir. Bu kurumlarda öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı yaklaşık 120 civarındadır. Toplam öğretim elemanı sayısına bakıldığında, bir öğretim elemanına 30 civarında öğrenci düşmektedir. Bu durumda mevcut kapasitenin üzerinde öğrenci alındığı söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın istihdam etmeyi planladığı beden eğitimi öğretmeninden daha fazlası bu kurumlarca mezun edilmektedir ve bu durum da arz-talep dengesizliğine yol açacaktır.

Konunun diğer bir boyutu ise, öğretim elemanı bakımından yetersiz olan kurumların, yeterli araç-gereç, donanım ve yeni teknolojiye de sahip olmamalarıdır. Bu da, değişen dünya ile rekabet gücünü azaltmaktadır. Kontenjanların yüksekliği ve ikinci öğretim ise ayrı bir sorunu teşkil etmektedir. Antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümlerinden mezun olacakların istihdam sorunları da kanuni boyutta devam etmektedir.

Bu noktada, eğitim ve tesisleşme ile ilgili olarak ortaya koyduğumuz mevcut durum ve sorunlarla ilgili bazı çözüm önerilerini sıralamak yerinde olacaktır. 657 sayılı Devlet Personel Kanunu'nda, bugünkü hizmet alanı itibarıyla "Spor Hizmetleri Sınıfı" oluşturulmalıdır, 2001-2005 Plan döneminde yükseköğretim kurumlarının yıllık öğrenci alımı 4.577'den 3.000-3.500, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 50, toplam öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı da 15 civarına çekilmelidir. Okullarda istihdam edilecek beden eğitimi öğretmeni sayısı en kısa zamanda 30.000 ve kademeli olarak 50.000'e çıkarılmalı, 2001-2023 döneminde ise temel amaç, Avrupa Birliği kriterlerini yakalamak olmalıdır. Sporu tüm vatandaşların istifadesine sunabilmek için, öncelikle semt sahaları, açık spor tesisleri, çocuk oyun alanları kurulmalı, bu sahalarda spor eğitimcilerinin gözetiminde vatandaşların spor yapmaları teşvik edilmelidir. Spor tesislerinin, engellilerin giriş ve çıkışlarda ve spor yaparken kolayca faydalanacağı şekilde projelendirilmeleri ve yaptırılması sağlanmalıdır; VIII. Beş Yıllık Plan döneminde, kişi başına düşen spor alanlarının Avrupa Konseyi'nin öngördüğü şekilde 10 m2 olarak planlanması ve gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Mevcut kanun hükümlerinin uygulanması sağlanarak, çalışanların spor yapmaları için gerekli olan ve 500'den fazla kişi çalıştıran işyerlerinde spor tesislerinin gerçekleştirilmesi sağlanmalı ve bu işyerlerinde spor eğitimcilerinin istihdam edilmesi zorunluluğu getirilmelidir. İlköğretim okullarında görev yapacak beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmelerine hız verilmelidir. Bunun için de, eğitim fakültelerinin ilköğretime öğretmen yetiştiren sınıf öğretmenliği bölümlerinde haftada en az 4 saat beden eğitimi alanına ait dersleri 4 yıl boyunca görmeleri ve bu dalda uygulama ve staj yaparak, spor bilimlerine ait dersleri almaları sağlanmalıdır.

Okullardaki spor tesisleri oranlarının VIII. Beş Yıllık Plan döneminde, binde 13'lerden gerçekçi ve makul düzeylere (yüzde 10) yükseltilmesi, bu Kalkınma Planı döneminde yapılacak her ilk ve ortaöğretim kurumlarında spor tesislerinin de inşa edilmesinin zorunlu hale getirilmesi sağlanmalıdır. Spor tesisi bulunmayan veya ödenek yetersizliğinden tesisleri yarım kalan okullarda, spor tesislerinin hayırsever vatandaşlarca veya sponsorlarca yapılması teşvik edilmeli ve bu tesislere bu vatandaşların ve sponsorların isimlerinin verilmesi sağlanmalıdır. Mevcut okul spor tesislerinin çok düşük kapasitede (yüzde 15) kullanılıyor olması ve bu tesislerin daha verimli bir şekilde kullanılabilmesini sağlamak amacı ile, mesai saatleri dışında okul spor tesislerinin, işletme giderleri karşılanmak kaydıyla, bulunduğu semt ve mahalle sakinlerinin kullanımına açılması ve beden eğitimi öğretmenlerinin ders ücreti karşılığında bu tesislere gelen vatandaşlara spor eğitimi vermelerinin sağlanması teşvik edilmeli ve bu amaçla gerekli mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır. Tesisler, kaynakları ölçüsünde kaliteden ve standartlardan ödün vermeyecek şekilde, çağdaş (mimari ve estetik açıdan) ve özendirici nitelikler dikkate alınarak planlanmalıdır. Tesislerin birim fiyatından tasarruf edilmemelidir. Tesisler planlanırken, işletme maliyetini düşürecek (temizlik, bakım onarım, aydınlatma, ısıtma, yalıtım, dayanıklılık v.b.) teknik özellikler gözönüne alınmalıdır. Spor kulüpleri, sporcu transfer harcamaları yerine spor tesisi yapmaları konusunda teşvik edilmeli ve özendirici tedbirler alınmalıdır. Ülkemizin büyük bir bölümünün deprem riski altında olduğu düşünülerek yapılacak tesislerin, seçilecek projelerin çeşitliliği ile daha verimli ve güvenli spor tesisleri planlanmalıdır. Mevcut olan spor tesislerinin daha yaygın ve daha verimli kullanılmasını planlamak için illerde oluşturulacak "Spor Kurulu" yetkili olmalıdır. Ülke genelinde tüzel ve özel kişilerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve/veya il spor kurulları ile işbirliği yapmaları ve onay almalarını sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Spor tesislerinin işletilmesinde yararlanılan mevcut elemanların hizmet içi eğitimlerle, tesis işletmeciliği konusunda geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Şu ana kadar ortaya konulan konular içerisinde, sporcu sağlığı kavramını da irdelemek yerinde olacaktır. Sporcu sağlığının çalışma alanına, her yaşta ve cinsten sağlıklı ve hasta şahıslar girmektedir. Konuyu yalnızca tıp, sanat ve bilimin spora uygulanması şeklinde değil, aynı zamanda egzersizlerin sağlığı korumada ya da bazı hastalıklarda tedavi edici yönünü kullanmada işlev gördüğü şeklinde düşünmek gerekmektedir.

Sporcu sağlığı konularının uygulanmasında, değişik nitelikteki personel görev yapmaktadır. Ülkemizde; spor hekimi, egzersiz fizyoloğu, atletik çalıştırıcı (athletic trainer), egzersiz testi teknisyeni, spor rehabilitasyon uzmanı, rekreasyon uzmanı bu konuda yaygın uğraş veren kişiler değildir. Diğer ülkelerde bu tür personelin eğitimi geniş olarak sürdürülmekte, grup çalışmaları ile daha fazla verim elde etmek mümkün

olmaktadır. Ülkemizdeki uygulamada en yaygın olarak görev yapanlar masörlerdir. Ayrıca, kanuni zorunluluk olarak saha sağlık görevlileri bulunmaktadır.

1900'lü yılların başından itibaren spor hekimliği kavramı gündemde olmakla beraber, ülkemizde, 1940'lı yıllardan beri sporcu sağlığı konusu çeşitli kurum ve kişilerce ele alınmaktadır. Basına yansıyan her sporcu ölümü veya yıldız sporcu sakatlanması sonrasında sporcu sağlığı tekrar irdelenmeye başlanmaktadır. Ancak, sporcu sağlığı hizmetinin yaygınlaştırılmasına yönelik çabaların oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Uzunca bir süredir ülkemizde sporcu sağlığı hizmeti verecek birimler oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu birimlerin bir kısmı oldukça detaylı araç donanımına sahiptir. Ancak, beden eğitimi dersi veren öğretmenin sağlık bilgisinden, antrenörlerin ilkyardım ve sakatlık önlenmesi konusundaki birikimlerine, saha sağlık görevlilerinin çantalarından, ambulans donanımına kadar sporcuya antrenman ve yarışma koşullarında yardımcı olacak birçok nokta atlanmaktadır.

Sporcu sağlığı, yalnızca teşhis ve tedavi hizmetlerinin sunulması ile sınırlı değildir. Koruma, ilk yardım ve rehabilitasyon konuları da bu başlık altında düşünülmelidir. Dolayısıyla, yalnızca hekimler değil, ilgili her meslek grubunun uygun bilgilerle donanımı ve uygulama becerisi geliştirmesi hedeflenmelidir. Hekimlik açısından konuya bazı açılımlar getirmek gerekirse sporcu sağlığı konusu, multidisipliner çerçeve içerisinde birçok uzmanlık dalını ilgilendirmektedir. Bunlar arasında spor hekimliği, fiziksel tıp ve rehabilitasyon, ortopedi ve travmatoloji başta gelmektedir. Ülkemizde, uzmanlık ünvanı almış spor hekimi sayısı 10, yoğun biçimde spor cerrahisi ile ilgili ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısı 30, sportif rehabilitasyon ile ilgili fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzmanı sayısı ise 15 kadardır. Ayrıca, diğer uzmanlık alanlarında olup (cerrahi ve dahili tıp dalları), sporcu sağlığı konusunda araştırma ve yayın yapanların sayısı son derece sınırlıdır. Bu arada, pratisyen hekim olup çeşitli kurslara katılan ve spor hekimliği nosyonu alanların sayısı 600 kadardır. Ülkemizde lisanslı olarak spor yapanların sayısının 550.000 (futbol dahil) kadar olduğu ve her 10.000 sporcuya bir uzman hekimin düştüğü tahmin edilmektedir.

Hekimlerin eğitim ve istihdam sorunları ayrı bir boyut oluşturmaktadır. Henüz, sporcu sağlığı ile ilgili uzman hekim sayısı sınırlı olduğundan çeşitli sağlık kurumlarında istihdamı mümkün olabilmektedir. Kurumda sunulan sağlık hizmetinin dışında, örneğin, kulüplerde herhangi bir yapılanma mevcut değildir. Bazı büyük kulüplerin sporcu sağlığı konusunda yatırımları bulunmaktadır. Bu uygulamaya zemin oluşturacak herhangi bir hukuki düzenleme bulunmamaktadır. Oysa, işyeri hekimliği uygulamasına benzer bir model ile profesyonel sporcuları olan kulüplerin hekim ve sağlık personeli istihdamı zorunlu tutulabilir. Bu konu, mevzuatta oldukça muğlak bir ifade ile yer almakta ve bağlayıcı bir hüküm içermemektedir.

Müsabakalarda hekim bulunması zorunluluğu yoktur ve bu işlem sağlık memurları ile yapılmaktadır. Bu personelin, hasta taşıma konusunda bile yeterli bir eğitim almadıkları, çoğunun ancak yara bakımı yapacak bilgiye sahip olduğu görülmektedir. Bu çeşit personelin alımı, eğitimi ve meslek uygulamalarına ilişkin yönetmeliklerin gözden geçirilmesi ve güncelleştirilmesi bir zorunluluktur. Ani ölümlerin çoğu sahada olduğu düşünülürse, iyi eğitim alındığında bu meslek grubunun bu tür istenmeyen durumlarda belkide hayat kurtarıcı olabileceği hatırlanmalıdır.

Son yüzyıl içinde sporcu sağlığı ve spor hekimliği büyük bir gelişim göstermiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası, soğuk savaş döneminde birçok ülke gazete, radyo ve tv. gibi iletişim yolları ile spora katılımı kitlesel olaya döndürerek bunu popüler hale getirmeye çalışmıştır. Burada amaç iki boyutludur: Birincisi, fiziksel olarak genç yaştakilere spor yaptırırken, yarışma sporu için seçme ve yönlendirmede geniş tabana sahip olmak, İkincisi ise, fiziksel aktivitenin bu yaşta benimsenmesi ve ileride sağlığı koruyucu yönünü gözönüne alarak yetişkinlere alışkanlık kazandırmak. Doğal olarak bu gelişim içinde spor hekimliğine duyulan gereksinim artmıştır.

Spor basınında yer alan güncel sporcu sağlığı sorunları, zaman zaman dikkatleri bu konu üzerine yoğunlaştırmaktadır. Aslında hemen her zaman var olan ve ancak elit bir sporcunun yaralaması durumunda basında yer alan bu olayların kamuoyunda ele alınışı ile kanun koyucuların bakışı arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Sporcu sağlığında gerek hizmetin sunulması açısından yetişmiş eleman ve kurumların yetersizliği, gerekse sosyal güvenceler yeterince irdelenmemektedir. En başta Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere, çeşitli kurum ve kuruluşlara hukuki boşlukların doldurulması açısından önemli görevler düşmektedir.

Sporcu sağlığına yönelik hizmetler ve sorunların içerisinde istihdam ve doping gibi konulara ek olarak önemli bir konuyu da sporcuların sosyal güvenceleri oluşturmaktadır. Profesyonel futbol kulüplerinde sporcuların sosyal güvenlik ve özel sağlık sigortasından yararlandıkları bilinmektedir. Bazı spor dallarında da (voleybol, basketbol gibi) özel sağlık sigortası sistemi kullanılmaktadır. Zayıf olunan nokta daha çok amatör sporcuların güvencesidir. Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu gibi bazı kuruluşların yaptıkları kısmi destekler, çoğu zaman bir iyi niyet ölçüsünde kalmakta ve gerçek sorunu çözebilmekten öteye gidememektedir. Anne, babası emekli sandığı mensubu olan sporcuların, çeşitli hastanelerden yararlanmaları sözkonusu olabilmektedir. Birçok amatör sporcunun SSK güvencesi bulunmaktadır. Ancak, bu kurumlardan alınan hizmet sporcu sağlığı için özel olamamaktadır. Bu nedenle, sporcuların direkt olarak sporcu sağlık merkezlerinde hizmet alabilmeleri için, sporcu sağlık sigortası sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Öte yandan, sporculara özel bir sosyal güvence sistemi geliştirilebilmesi teknik olarak zordur. Milli sporcular için halen yürürlükte olan fonlardan destek olunabilmesi için mevzuat geliştirilebilir. Sosyal güvencelerle ilgili kesin çözümün, ülkemizin genel bir sorunu olan sosyal güvenlik sorununun çözümüyle gerçekleşebileceğine inanılmaktadır. Buna paralel olarak, genel sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi sporcu sağlığı konusuna katkıda bulunacaktır.

Ülkemizde spora, kamu sektörü, özel sektör, yerel yönetimler ve spor kulüpleri yatırım yapmaktadırlar. Kamu sektörü yatırımlarında kaynaklar yetersizdir. Mevcut kaynaklar da etkin, verimli ve rasyonel kullanılmamaktadır.

Spora halen, genel ve katma bütçeden, spor-toto-loto gelirlerinden, Türk sporunu teşvik fonundan, akaryakıt tüketim fonundan, 3418 sayılı Kanun gelirlerinden ve 3558 sayılı Kanunla değişik 39/(a) ve (b) bentleri hükümlerinden kaynaklar aktarılmaktadır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü katma bütçeli, il müdürlükleri özel bütçelidir. Bu bütçe yapıları, müsabaka gelirleri, spor tesislerinin işletme gelirleri, reklam gelirleri düşünülerek oluşturulmuştur. Ancak, düşünülen bu gelirler 1930'lu yıllardan bu yana yeterli olmamış, katma bütçeli ve özel bütçeli spor teşkilatına sürekli genel bütçeden aktarma yapılmıştır. 1986 yılından itibaren yukarıda belirtilen fonlardan spora önemli kaynaklar aktarılmış, bu imkan tesislerde önemli bir atılım yaratmış ve bazı branşlarda özellikle de ferdi branşlarda şampiyonluklar elde edilmeye başlanmıştır. Ancak, son yıllarda fonların bütçe kapsamına alınması ve kaynakların kısılması sporumuzu yine finansal yetersizlik ile karşı karşıya getirmiştir. Bu arada, siyasi otoritenin inisiyatifinde olan fonlardaki kaynakların tahsis ve dağıtımının ihtiyaca uygun olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu mali sıkıntıya ek olarak, 1991 yılından bu yana, stadların futbol kulüplerine kiraya verilmesi, 1998 yılından bu yana da, başta büyük stadlar olmak üzere intifa hakkının kulüplere devredilmesi ile spor teşkilatı çok önemli gelir kayıplarına uğramıştır. Bir yandan öz gelirler azalırken, diğer yandan bütçe yetersizlikleri spor teşkilatını mali çıkmaza sokmuştur.

Bu durumun düzeltilmesi için kaynaklar tek havuzda toplanmalı, hedeflerin ve programların gerçekleşmesi amacıyla kaynak etkin, verimli ve rasyonel kullanılmalıdır. 3289 sayılı Kanun'un 14'ncü maddesinde hükme bağlanan, belediyeler ve il özel idareleri bütçelerinden Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bütçesine aktarılması gereken payların temini, Kanun'da belediyeler yönünden teşvik sistemini içeren bir düzenlemeyle sağlanmalıdır. Sporun kitlelere yaygınlaştırılması ve toplumda spor bilincinin geliştirilmesi, sporda finansman sorununun çözümüne en önemli katkıyı sağlayacaktır. Futbol Federasyonu gelirlerinden amatör sporlara kaynak aktarımı amacıyla, Federasyon bütçesinin yüzde 5'inin tahsisi için gerekli hukuki düzenleme yapılmalıdır. Spor kulüplerinin hızla şirketleşmeleri ve öz sermaye-borçlanma dengesinin sağlanması sonucunda sağlam bir yapıya gidilebilir. Hisse senedi satışı ile halka açılmaları, tahvil ihraç edebilmeleri ve diğer kredi imkanlarından yararlanmaları kolaylaşacaktır. Gençlik ve Spor Teşkilatı bütçesinden spor amaçlı vakıf ya da kuruluşlara kaynak aktarımı hukuki düzenlemelerle önlenmelidir. Devlet denetiminde olan elektrik faturaları, trafik cezaları, pasaport ve benzeri konularda belirli bir yüzde oranının spora tahsisi sağlanmalıdır. Plaka ve otomobil ruhsat işlerinden belirli bir kesintinin spora aktarılması sağlanabilir. Ayrıca, spor malzemeleri ve maddeleri sektörü, medya sektörü, yayıncılık ve reklam sektörü, eğlence sektörü, turizm sektörü, talih oyunları ve ulaşım sektöründen spor ve gençlik payı adı altında belirli oranların spora aktarılması sağlanabilir.

Beden eğitimi ve spor alanındaki uzmanlar, önceki plan çalışmaları, şura ve benzer toplantılarda, Türkiye'nin sporda yeniden yapılanması gerektiğini dile getirmişler, bu önerileri plan ilkeleri ve şura kararlarına taşımışlardır. Ancak, Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerde varolan demokratik ve özerk spor yönetimleri henüz gerçekleşmemiştir.

Küba, Çin ve Kuzey Kore'de sporu devlet yönetir. Buralarda spor kitleye yaygınlaştırılabilmiştir. Bunların ortak özelliği, rejimlerinin serbest piyasaya dayalı ve demokratik olmamasıdır. Bunların diğer bir ortak özelliği ise, sporcularında "profesyonellik" yoktur.

Halbuki Türkiye’de, serbest piyasaya dayalı demokratik bir rejim vardır. Sporda profesyonellik vardır. Ancak, birkaç branşta kendini idame ettirecek gelir yaratılabilmektedir.

Anayasamızın 59’ncu maddesi Devlet sporun “yayılmamasını teşvik eder” ve başarılı olan sporcuyla “korur der”, ancak, sporu Devlet “yönetir” demez. Ama, Devlet fiilen yönetir. Zira, diğer dallarda devlet desteği (kaynak) olmazsa, varlığı dahi kalmaz. Kaynağı tahsis ediyorsa da “kararları vermek” anlamında yönetir. Bundan kurtulabilen branşlar zaten tarihi gelişim içerisinde özerkleşeceklerdir. Amaç, hepsini bu yönde geliştirmektir. O zaman, hem sporun kitleye yaygınlaştırılması, hem değişik dalların yaygınlaştırılmasında “devlet”siz olmamaktadır. Ancak, bazı branşlar zamanla yaygınlaşıp geliştikçe, devlet eliyle yönetilmekten kurtulacaklardır. Bu, uygulanan rejimin gereğidir. Bu hedefe varana kadar devletin mevcut yapısında rehabilitasyonla bir yere varmak mümkün değildir. Ama, sivil toplum örgütlerinin katılım ve danışımıyla her süreçte “demokratikleşme” yoluna gidilmelidir. Aynı süreç içerisinde devlet mevcut yapısının “verimliliği” ve “kaynak kullanım etkinliğinin” artırılmasına yönelik tedbirler alınabilir. Bilhassa bu konuda şeffaflaşma ve demokratikleşme anlam kazanır.

Spordan sorumlu kamu yönetiminin Bakanlık, Genel Müdürlük veya başka bir isim altında yapılanmasının kararı, gelişmelere bağlı olarak gelecekte birlikte verilmelidir.

Dünyada ve ülkemizdeki gelişmeler ışığında Türk Spor Teşkilat yapısı da bir değişim ihtiyacı içine girmiştir. Dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde, spor hizmetlerinin yürütülmesinde, Devletin sporu yönlendirici, özendirici, destekleyici ve denetleyici olması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, spor hizmetleri gönüllülük esasına bağlı sivil toplum örgütlerine, merkezi idareden bağımsız olarak oluşturulmuş spor federasyonlarına ve onları oluşturan spor kulüplerine, özel ve tüzel kişilere terkedilmelidir. Devlet yapısında öngörülen değişiklikler doğrultusunda yerel yönetimlere, spor konusunda daha fazla sorumluluk verilmesi yerinde olacaktır. Yerel yönetimler, bu yeniden yapılanma kapsamında spor hizmet birimleri oluşturmak durumunda kalacaklardır. Böylece, hem hizmet konusundaki arz-talep dengelenebilecek, hem de yöresel düzeyde ihtiyaca dönük yapılanma ve hizmet üretimi sağlanabilecektir.

Dünyada spor örgütlenmesi ve spor hizmetleri çok çeşitlilik göstermelerine karşılık, genelde ortak yanları bulunmaktadır. Hemen hemen bütün ülkelerde Devlet, sporu denetleyici, destekleyici ve özendirici bir rol üstlenmektedir. Spor yatırımları ve hizmetlerin yürütülmesi, ağırlıklı olarak yerel yönetimlere, özel ve tüzel kuruluşlara ve gönüllü kuruluşlara bırakılmaktadır.

Özellikle Amerika’da Devlet, kuralları düzenleyici ve kolaylaştırıcı olarak görev alır ve spor hizmetlerini “Gönüllü Birlik Modeli” sistemi içerisinde kurulan yapılara devreder. Bu birlikler birer şirket olmakla beraber, spor kulübü olmanın avantaj ve kolaylıklarından yararlanırlar. Hollanda’da Devlet, altyapı çalışmaları, spor organizasyonları, spora katılımı teşvik, düzenli spor yapma ve sağlıklı bir yaşam şekli, spor faaliyetlerinin niteliğinin artırılması gibi konularda çalışmalar yaparken, hükümet dışı teşkilatlanmalar ise, mali konular, spor tesisleri ve yatırımları, elit sporcular ve federasyonlara sosyal destek, hukuki sorunlar gibi konularda çalışmalar

yapmaktadır. Fransa’da Devlet, bürokratik kademeleri azaltarak her yaş ve kesimin beden eğitimi ve spor faaliyetlerini teşvik etmekte, gençlik faaliyetlerinin geliştirilmesi ve politikalarının belirlenmesi ve bütçe kullanımı ve denetlenmesi ile ilgili çalışmalar yapmakta, hükümet dışı teşkilatlar ise, elit seviye sporcularının refah seviyelerinin artırılması, tesisleşme alanında yatırımların artırılması, ülkede spor fikir ve uygulamalarının gelişimlerine katkıda bulunan kuruluşların desteklenmesi gibi görevleri üstlenmişlerdir. Sporda gelişmiş ülkelerin, ifade edilen yönetim tarzlarıyla spor yapma oranları oldukça yüksek derecede orantılıdır.

Avrupa ülkelerinde genel nüfuslarına göre, spor yapanların oranı en düşük yüzde 25 iken, bu oran ülkemizde bindelerle ifade edilmektedir. 10 milyon nüfuslu Portekiz’de 2 milyon, 5 milyon nüfuslu Danimarka’da yaklaşık 2 milyon, 55 milyon nüfuslu Fransa’da 13 milyon, 80 milyon nüfuslu Almanya’da 24 milyon ve 57 milyonluk İtalya’da ise 14 milyon insan spor yapmaktadır.

Türkiye Spor Yönetimini; Sporda Kamu Yönetimi (Bakanlık veya Genel Müdürlük), Sporda Özerk Yönetim (Spor kulüpleri ve spor dalı federasyonları) ile alandaki konfederasyon, federasyonlar, dernekler ve birliklerin yer aldığı Gönüllü Kuruluşlar oluşturmaları; birbirini önemseme, karşılıklı saygı, güven ve işbirliği temel ilke olmalıdır.

Önerilerin gerçekleşmesi halinde; sporla ilgili mevcut yapı, daha çok güçlenecek, insangücü ve diğer kaynakları daha verimli hale gelecek, spor yapan insan sayısı çoğalacak, Genel Müdürlük, spor kulüpleri, spor dalı federasyonları ve gönüllü kuruluşlar, halka daha yakın olacak, kendilerine daha çok güven duyulacaktır.

Spor dalı federasyonlarının kurulması ve üye olunması, spor kulüplerinin yönetimi genel kurul kararlarına dayandığında, her federasyonun tabanındaki kulüp sayısı ve bu sayının artışı düzenli olarak izlenebilecektir.

Ülkemizdeki spor yapılanmasının, Rapor’da önerilenlerin doğrultusunda yeniden şekillendirilmesi halinde; Türkiye Beden Eğitimi ve Spor Yönetimi katılımcı bir demokrasiyi gerçekleştirmiş olacaktır. Bu yönetim biçimi; tesislerin yapımı ve verimli kullanımı, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, yerel yönetimlerle ve halkla ilişkiler, kaynak sağlanması, çağdaş spor bilincinin geliştirilmesi ve insanımızı yakından ilgilendiren tüm sosyal konuları kısa sürede olumlu etkileyecektir.

Bu yapı ayrıca, kamu yönetimlerine ek maddi bir yük getirmeyecek, hatta bu yükü azaltacaktır. Çünkü, eksiksiz bir spor demokrasisi; alandaki kişi ve kuruluşların maddi katkılarını daha da artıracaktır. Bu yapı gerçekleştirildiği takdirde, Türkiye, Avrupa Topluluğu’na üye ülkelerdeki spor yönetimleri arasında örnek bir yer edinecektir.

Sporun yeniden yapılanması ile birlikte, futbola da değinmek yerinde olacaktır. Bu endüstriye yapılan yatırımlar, yalnızca kulüplerle ve futbolcularla sınırlı kalma boyutunu aşmıştır. Eğlence sektörü, medya sektörü, müşterek bahis sektörü, spor malzemeleri sektörü, ulaşım sektörü, turizm sektörü dolaylı veya doğrudan futbol endüstrisindeki gelişmeleri izlemekte ve yararlanmaktadır. Yine dünyada pek çok medya kuruluşu futbol endüstrisi ile yakından ilgilenmeye başlamıştır.

Ancak, ülkemizde bu gelişmelerin tam ve doğru olarak algılandığını söylemek doğru değildir. Çok sayıda kulübümüz mali yapılarındaki ciddi sıkıntıları dile getirmelerine karşın, bunları nasıl çözebileceklerini bilememektedirler. Sonuçta, yüksek transfer ücretlerinin ve kurumsallaşmayı henüz sağlayamamalarının da etkisiyle, uzun vadeli ve kalıcı çözümler yerine günlük ve kulüpleri tekrar benzeri nitelikte mali sıkıntılara sokan çözümlere yönelmektedirler. Kulüplerin profesyonel olmayan örgüt yapıları, istikrarlı ve profesyonel yönetici ihtiyaçlarının karşılanmaması uzun vadeli çözüm önerilerine yönelimi de engellemektedir. Kulüplerin önemli bir kısmının dernek şeklinde örgütlenmesi ve her iki yılda yöneticilerinin değişmesi, kulüpleri ulusal ve uluslararası rekabetten uzak bırakmıştır. Kulüp yapılarının bu özelliği, bünyelerindeki diğer amatör branşlara finansman ayırmayı engellemekte ve bu dalları bir nevi erozyona tabi tutmaktadır. Konuya ilişkin çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir:

Ülkemizde de artık futbolun çağdaş ülkelerde olduğu gibi örgütlenmesini gözden geçirmesi bir zorunluluk haline geldiğinden, yapının kurumsal bir organizasyon ve kendi kendini finanse eden bir sistem haline dönüşümünün sağlanması gereklidir. Bu yollardan önerilebilecek bir tanesi şirketleşmedir. Nitekim, önceki özel ihtisas komisyonlarında da bu konunun önemi üzerinde titizlikle durulmuştur. Buna bağlı halka açılma da, süreci tamamlayan ve kitleyle birleşme yönünden önem taşıyan bir unsurdur. Bu konuları ciddi ve bilimsel bir şekilde olgunlaştırmanın zamanı gelmiştir.

Kulüplerin yapılanmasında, tesisleşme ve zorunlu kadro kriterlerinin getirilmesi çok önemlidir. Türkiye Futbol Federasyonu bu konuda tüm kulüplerimize belli bir süreç tanıyarak, şartların gerçekleşmesi için zorlamalı ve gereken tedbirleri almalıdır. Bu konuda belli bir süre tanıyarak, şartları yerine getiren kulüplere teşvik olanakları sağlamalı, diğer kulüplere ise zecri tedbirler uygulayabilmelidir.

Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı ve Futbol Federasyonu, kulüplerin mali yapıları ve borçlanmaları konusunda gereken tedbirleri almalı ve bu konudaki denetim mekanizmalarını işletmelidir. Kulüplerin bilançoları, özellikle kredi ve nakit akışları açısından 6 şar aylık dinamik tahlillerle izlenmelidir. Büyük ölçüde borçlanan kulüpler ikaz edilmeli, belli bir süre sonunda borçlanma gereğini yerine getirmeyen kulüplerin transfer faaliyetlerine engel olunmalıdır. Kulüplerin giderleri, gelirlerinin çok üzerinde olduğu zaman yükümlülüklerini yerine getirmeleri açısından belli bir zaman tanınmalıdır. Eğer belirtilen zaman içinde de kulüp herhangi bir teminat vermez ve aynı uygulamaya devam ederse klasman seviyelerine ilişkin tedbir ve ceza sistemi getirilmelidir.

Menacerlik sistemi ele alınarak kurumsallaşması sağlanmalıdır. Menacerin yetkileri içerisinde, bütçenin uygulanması konusunun yer alması vazgeçilmez şart olmalıdır. Diğer şartlar, kulüp ve profesyonel yönetici arasında belirlenmelidir.

Federasyonun, kulüplerin mali yapılarını denetleyebilmesi için en önemli kriter, faaliyet ve sonuçların standart bir yapı içinde oluşmasını sağlayabilecek “Tek Düzen Hesap Planı” adı verilen kayıt düzeninin benimsenmesiyle oluşabilecektir. Federasyonun, bu konuda ilke kararı olarak tüm kulüplerimizi bu biçimde yönlendirmeleri çağdaş bir futbol açısından kaçınılmazdır. Bu, Federasyonunun ana statüsünde yapılan küçük bir değişiklikle mümkün olabilecektir.

Futbolcuların emeklilik hakları konusu tüm diğer sporcularda olduğu gibi en önemli konulardan biridir. Bu konu; bugünkü mevzuat içerisinde futbol federasyonu bünyesinde kurulacak bir yardım sandığı veya vakıf örgütlenmesi ile gerçekleştirilebilir. Futbolcuların ödeyecekleri primler (transfer taksitlerinin belli bir oranı gibi) bu sandığa veya vakfa kaynak oluşturabilir. İkinci yöntem ise, ülkemizde bir süredir tartışılmakta olan özel emeklilik sistemidir. Böylece, futbolcu ve kulüplerin finansal destekleri ile yine futbol federasyonu çerçevesinde kurulacak özel yatırım fonları bir diğer alternatif olabilecektir.

Dünyada ve ülkemizde meydana gelen sosyal, ekonomik ve kültürel olaylar ülkeler arasında ilişkilerin artması ve çeşitlenmesine yol açmıştır. Bunun önemli bir yönünü de sportif faaliyetler oluşturmaktadır. Bu faaliyetlerin düzenlenmesinde ve yerine getirilmesinde en önemli araçlardan birisi de sponsorluktur. Spora olan toplumsal talebin artması, uluslararası spor yarışmalarının önemi ve medyanın spora olan büyük ilgisi gençlik ve spora, Devletin dışında ihtiyaç duyulan kaynakların sağlanabileceğini göstermiştir.

Ülkemizde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından, İşletmeler Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerle sponsorluk ile ilgili hususların Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulan bir kurul tarafından yürütülmesi sağlanmış, hazırlanan "Sponsorluk Uygulama Talimatı" esasları ile de bu konuya işlerlik kazandırılmaya çalışılmıştır. Zaman zaman uluslararası, ulusal ve yöresel spor müsabakalarına sponsor kurumlar bulunmakta ve bu aktivitelerin kamu bütçesine getireceği yük azaltılmaktadır. İstanbul'da Valilik, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün gayretleriyle "100 gönüllü, 100 tesis projesi" başlatılmış, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün tahsis ettiği kamu arazileri üzerine 12 büyük tesis, sponsor firmalar aracılığıyla kazandırılmıştır. Uygulamaların bu doğrultuda fiilen devam ettiği, ancak mevzuattaki boşluklar nedeniyle istenilen hedefe ulaşamadığı görülmüştür.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nce sponsorluk uygulamalarının yaygınlaştırılması ve hukuki zemine oturtulması amacıyla, "Vergi Reformu Kanun Tasarısı"na eklenmek üzere 2 maddelik teklif yapılmış, ancak Maliye Bakanlığı buna karşı çıkmıştır. "Sponsorluk Kanunu" adı altında bir kod Kanun tasarısının hazırlanması gerektiğine işaret etmişlerdir.

Öte yandan, spordan sorumlu kamu yönetiminde, sponsorluk kanunu özel sektöre çok iyi anlatılmalı ve ikna edici bilimsel yöntemler kullanılmalıdır. Bu konuda, ilgili özel sektörün yapılacak tanıtım faaliyetine vereceği önem, arz ve talep konusu içinde değerlendirileceğinden, reklam şirketlerinden de yararlanılma bir politika olarak düşünülmelidir.

Gerçek ve tüzel kişilerin spor yatırımları ve organizasyonlarını destekleyebilmeleri için, kısa vadede "gelir ve kurumlar vergisi" kanunlarında düzenlemeler yapılmalıdır. Uzun vadede, sporda sponsorluk konusunu içeren ayrı bir kanun çıkarılmalıdır. Bu kanuna dayanılarak çıkarılacak yönetmeliklerle, Devletin resmi spor yönetimi tarafından temel hedeflere uygunluğu tescil edilen faaliyetlerin sponsorlarının harcamalarının gider kaydedilebilmesi için hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

Öncelikli ve yaygın spor faaliyetlerinin organizasyonlarına yönelik sponsorluk özendirilmelidir. Bu konuda bilimsel yöntemlere başvurulmalı, reklam şirketlerinden yararlanılmalı, destek olan özel ve tüzel kişiler teşvik edilmelidir.

Günümüze kadar Beş Yıllık Kalkınma Planları çerçevesinde, sporla ilgili bazı dönemlerde ihtisas komisyonları kurulmuş olup, çalışmalara katılan uzmanlarca Türk sporunun sorunları ve çözüm önerileri yönünde değerli görüşler ortaya konulmuştur. Ancak, ortaya konulan bu görüşlerin büyük ölçüde hayata geçirilmediği gözlenmiştir. Bundan önce kurulmuş özel ihtisas komisyonlarından farklı olarak, Avrupa Topluluğu'na adaylığımızın gerçekleşmesi ve yeni bir bin yıla girmemiz sebebiyle önemi daha da artmış olan komisyonumuzca ortaya konulan görüşlerin, hayata geçirilmesi gerektiği düşünülmekte ve beklenmektedir. Bu konuda özellikle, spordan sorumlu kamu yönetiminin izleyeceği yol önem taşımakta olup, daha önceki spor özel ihtisas komisyonlarında alınan ilke ve kararların ayrıntılı bir dökümü yapılarak gündemde olanlarının hızla gerçekleştirilmesi öncelikle hedeflenmelidir. Sözkonusu hedeflere ulaşabilmek için, konuyu her yönü ile irdeleyip, takip edebilecek ve çalışmalar yapacak bir kalıcı komisyonun oluşturulması yerinde olacaktır. Aynı komisyonun koordinatörlüğünde, spor olgusu, tespit edilen yönleri ile takip edilip, bir kalıcı bilgi bankasının oluşturulması için çalışmalar yapılması ve gelişmelerin takip edilmesinin de yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bir toplumda sevgi, barış, dayanışma ve kardeşlik bağlarının kurulmasında çok önemli bir yeri olan spor olgusunun, ülkemizdeki tüm kesimlerce gereken biçimde algılanması ve bu konuda ciddi adımlar atılması, çağdaş ve batılı anlamda uygulamalara girişilmesi, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınma alanındaki hedeflere ulaşması bakımından hayati bir önem taşımaktadır.

TÜRK SPOR SİSTEMİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI
TÜRK SPOR SİSTEMİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI
ALT İHTİSAS KOMİSYONU

BAŞKANI

Rıza SÜMER

(Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu)

RAPORTÖRÜ

Doğan ULUSOY

(Ankara Üniversitesi BESYO)

ÜYELERİ

Haluk ÇETİN

(Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü-Baş Müfettiş)

Kemal ERDİN

(GSGM-İsparta Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Ali EKER

(MEB-Okulıçı Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanı)

Halit SUIÇMEZ

(GSGM-Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Y.Doç.Dr.Suphi TÜRKMEN

(9 Eylül Üniversitesi SHMYO)

Doç.Dr.Ferit ACAR

(Ege Üniversitesi BESYO)

Dr.Fatih YENEL

(Gazi Üniversitesi BESYO)

Dr.Melih SALMAN

(Hacettepe Üni. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu)

Kazım YILMAZ

(DİE Başkanlığı-Şube Müdürü)

Firuzan BEKTAŞ

(Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü-Baş Müfettiş)

Toksal BAŞARA

(Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hiz.Dai.Başkanı.)

Dr.Alper UĞRAŞ

(Bilkent Üniversitesi BES Merkezi Başkan Yrd.)

Ömer Remzi ARIKAN

(Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konf.Genel Sekreteri)

Erdağ KARAKUŞ

(Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

Cenk TEMEL

(Ankara Üniversitesi BESYO)

Meltem CULA

(Gaziosmanpaşa Üniversitesi BESYO)

Ali ABALI

Nevzat GÜREN

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI
BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

TÜRK SPOR SİSTEMİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI
ALT İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

1- GİRİŞ

Ülkemizde spor yönetimi, 1938 yılında gönüllü spor birliklerinden devlet yönetimine geçmiştir. O günden bugüne kulüpler, sporcular, spor dalı federasyonları, antrenör, hakem, diğer görevliler ve tesislerin sayısında artışlar sağlanmış, ancak bu artışlar, istenen düzeye ulaşamamıştır.

Nüfus artışına karşılık, ekonomik büyümelerden ve kaynaklardan, sporumuza yeterli pay aktarılamamış, kaynakların verimli kullanımı da her zaman tartışılır olmuştur. Geniş kitlelerin spor yapması ve gönüllü insangücünün spor yönetimine katılımı sağlanamamış, Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerde örnekleri bilinen; demokratik ve özerk spor yönetimleri gerçekleştirilememiştir.

Beden eğitimi ve spor alanında yer alanlar, önceki plan çalışmaları, şura ve benzer toplantılarda, Türkiye'nin sporda yeniden yapılanması gerektiğini dile getirmişler, bu önerileri plan ilkeleri ve şura kararlarına taşımışlardır. Ancak, Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerde varolan bir yönetim yapısı sağlanamamıştır.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı yeni bir yapılanma için önemli bir fırsatı yeniden yaratmıştır.

Çalışmalar sırasında, Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerin spor yönetimleri incelenmiş ve;

- 1-Sporda Kamu Yönetimi (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü),
- 2-Sporda Özerk Yönetim (Spor kulüpleri ve Spor dalı federasyonları)
- 3-Sporda Gönüllü Kuruluşlar,

üzerinde durulmuştur.

2- MEVCUT DURUM VE SORUNLAR

a- Mevcut Durum

Ülkemizde, spor ve gençliğin boş (serbest) zamanlarının değerlendirilmesi hizmetlerinden Başbakanlığa (Devlet Bakanlığı) bağlı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü sorumlu bulunmaktadır. Bu Genel Müdürlüğün illerde "Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri" ile ilçelerde "İlçe Spor Müdürlükleri" vardır.

Genel Müdürlüğe bağlı bulunan Spor-Loto ve Toto Teşkilat Müdürlüğü, 29.04.1959 tarih ve 7258 sayılı "Futbol Müsabakalarında Müşterek Bahisler Tertibi Hakkında Kanuna" göre işlev görmektedir.

Özerk ve ayrı bir kuruluş kanunu bulunan Türkiye Futbol Federasyonu dışında kalan 37 spor dalı federasyonu Genel Müdürlüğe bağlıdır. 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'un 2'nci maddesi, spor federasyonlarının kurulması ve spor dallarının belirlenmesi için gerekli usul ve esasları tayin ve tespit etmek görevini Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne vermiştir.

3289 sayılı Kanun'un 4'ncü maddesi, spor federasyonları başkanlıklarını ana hizmet birimleri arasında saymaktadır. Aynı Kanun'un 18'nci maddesi, bir veya birden fazla spor dalının, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanacağını, federasyon kuruluşunun; Merkez Danışma Kurulu'nun görüşü, Genel Müdürün önerisi ve Bakanın onayı ile gerçekleştirileceğini belirtmektedir. Kanun'un 19'ncü maddesinde de; federasyon başkanlarının seçimle göreve gelecekleri ve görevlerinin fahri (gönüllü) olacağı yer almaktadır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği 22.11.1993 gün ve 21766 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmelik, federasyonların Merkez Danışma Kurulu kararı ile belirleneceği, bir veya birden fazla spor dalının, teknik ve idari bakımdan bir federasyona bağlanacağı hükmünü taşımaktadır. Yönetmeliğe göre; bir federasyonun karar organı yönetim kuruludur. Yönetim Kurulu; başkan, asbaşkan veya asbaşkanlar, genel sekreter ve üyelerden oluşmaktadır. Federasyonların danışma organları; teknik, eğitim, sağlık, hukuk ve merkez hakem kurullarıdır. Yönetim veya diğer kurulların görev süreleri, başkanların görev süreleri ile sınırlıdır. Başkanın görevden alınması veya ayrılması durumunda diğer üyelerin de görevleri sona ermektedir. Yönetim kurulu üyelerinde; en az lise mezunu, 30 yaşını tamamlamış ve Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olmak, kamu haklarından yoksun bulunmamak ve yüzkızartıcı suçtan cezalandırılmamak, ayrıca altı aydan fazla spor cezası almamak koşulları aranmaktadır.

Yönetmelik, federasyon başkanlarının, asbaşkanların, genel sekreterlerin, yönetim kurulu üyelerinin ve diğer organların görevlerini de saymaktadır.

Federasyon başkan adaylarından ise; yüksek öğrenim yapmış olmaları ve bazı dillerden en az birini bildiğini beyan etmeleri istenmektedir.

Federasyon başkanlarının seçimine ilişkin Yönetmelik, 27 Ekim 1993 gün ve 21741 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış, daha sonra yapılan bazı değişikliklerle halen geçerliliğini korumaktadır.

Türkiye Futbol Federasyonu'nda başkan dahil, 15 kişilik Yönetim Kurulu ve diğer organların üyeleri, dört yılda bir yapılan olağan genel kurullarda seçilmekte, ayrıca, bu amaçla olağanüstü genel kurula da gidilebilmektedir.

6 Aralık 1990 gün ve 20717 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü İl Spor Dalı Temsilciliği Yönetmeliği", spor dalı temsilcilerinin, ilgili oldukları sporun içinden gelen, çevresinde sevilen, sayılan, görevlerinin niteliklerini taşıyan ve kulüplerce seçilecek üç aday arasından; illerde il müdürü ve ilgili federasyon başkanının birlikte yazılı önerisi ve il başkanının (vali) onayı ile dört yıl görev yapmak üzere atanacaklarını belirtmektedir.

Spor kulüpleri ve üst kuruluşları olan Amatör Spor Kulüpleri Federasyonları ve Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 57'nci maddesi ile bu Kanuna dayalı olarak 1985 yılında çıkarılan "Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği"ne bağlı bulunmaktadır.

3289 sayılı Kanun'un 20'nci maddesine göre, Dernekler Kanunu uyarınca oluşan spor kulüpleri, tescilleri ile Genel Müdürlüğe dahil olmaktadır. Ayrıca, spor kulüplerinin denetimlerine ve yapılacak yardımlara ilişkin hükümler de bulunmaktadır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, 20.04.1999 gün ve 23672 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile, üyelerinin boş (serbest) zamanlarını, sosyal, kültürel, sanatsal ve benzeri etkinliklerle değerlendirilmesi amacıyla gençlik kulüplerinin kurulması görevini, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı'na vermiştir.

Ülkemizde, spor kulüpleri dışında kalan gönüllü kuruluşların sayısı yeterli değildir. Bunların başında Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Türkiye Spor Yazarları Derneği, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu ve Amatör Spor Kulüpleri Federasyonları, bazı dallardaki antrenör, hakem ve yönetici dernekleri, spor hekimleri ve bilimcilerinin dernekleri gelmektedir.

b- Sorunlar

Sporumuzun temel sorunu, kamu yönetimi, spor dalı federasyonları ve gönüllü kuruluşlarda, çağdaş ve güçlü bir örgütlenmenin sağlanamamasıdır. Yapılan hukuki düzenlemeler, gelişmiş ve demokratik ülkelerin spor yasalarına göre eksik ve yetersizdir. Ayrıca, bu düzenlemeler, toplumun isteklerine, gelişmişlik düzeylerine uygun da değildir.

Önemli sorunlardan birisi de; spor kulüplerinin ve sporcuların sayıca azlığı yanında, kulüplerin güçlü olmamalarıdır. Buna, spor dalı federasyonlarının idari, mali ve hukuki özerkliğe sahip olmayışları ve spor kulüplerine dayanmayışları, gönüllü kuruluşların sayıca azlığı, üstelik bunların da yeterli güce erişememesi ve yönetime katılamaması yanında, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün içinde bulunduğu sorunlar ve zorluklar da eklenmelidir.

Sporde kamuoyunun ilgisi ve katkısı sağlanamamış, spor, daha çok bir yarışma şeklinde sunulmuştur. Kamu, özel ve diğer bazı kuruluşların politikaları yanında, iletişim araçlarının da sporun böyle algılanmasına katkıları yüksek düzeyde olmuştur. Böylece sporun; insanların, toplumların ve ülkelerin birbirlerine yakınlaşmasına, tanınmasına ve sevmesine, toplumsal kalkınma çabalarını hızlandırmasına, dostluk, barış, sağlık ve mutluluk içinde yaşanmasına yönelik katkıları; yoğun yarışma ve kazanma tutkusunun, ne yazık ki, gerisinde ve gölgesinde kalmıştır.

Spor kulüpleri geniş halk kesimlerine, spor dalı federasyonları da spor kulüplerine dayandırılmamıştır.

Spor kulüplerine ve spor federasyonlarına, daha fazla kaynak sağlanması amacıyla, sponsorlukla ilgili hukuki düzenleme ve gerçekçi uygulama başlatılmamıştır. Spor-Toto ve Loto'nun, bazı dönemler hariç canlı bir kaynak olarak kalması sağlanamamıştır. Spor-Toto ve Loto teşkilatının yönetimi ve işleyişinin daha demokratik hale getirilmesine her zaman gerek duyulmuştur. Bu gereklilik günümüzde daha da artmıştır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün, geçmiş yıllarda ve birkaç kez farklı kamu yönetimlerine bağlanması, Genel Müdürlüğün merkez ve taşra birimleri ile spor dalı federasyonlarında sıkça yönetici değiştirilmesi, çalışan personelin temel sorunları, nitelik ve nicelikleri, istenen hedefe varılmayışına neden olmuştur.

Tesis planlama, yapım ve kullanımında, spor tabanının görüş ve katkısı sağlanamamış, genelde yanlış siyasal yönlendirme ve baskıların etkisi ile planlanan ve yapımına başlanan çok sayıda spor tesisi bitirilememiş, kısıtlı olan kaynaklar bu alanda heba edilmiştir. Spor tesislerinin, bazı spor kulüplerine ve diğer üçüncü kişilere kiralanması ve tahsisinde acele edildiği için önemli yanlışlıklar yapılmıştır. Bu, Genel Müdürlüğün, amatör sporlara ve herkes için spor etkinliklerine aktarması gereken kaynakları azaltmıştır. Bu konuda bugün yaşanan sorunların, geleceğe daha ağır olarak taşınacağı endişesi vardır.

Spor tesisleri, spor kulüplerinin ve halkın kullanımına yeterli düzeyde sunulamamıştır. Spor kulüpleri ve halkımız, bu tesislerin yönetimine, kullanılmasına, korunmasına ve bakımına ortak edilememiş, görev, yetki ve sorumluluk onlarla paylaşılammıştır.

Spora yönlendirilebilecek gençlik kesiminin; eğitim yapımızdan dolayı, dersane ve sınavların ağırlığı altında bulunması, spor ve sosyal etkinliklerle değerlendirilmesi için gereken boş (serbest) zamanlardan yoksun kalmaları, çok önemli bir sorun olarak kabul edilmektedir.

Okul spor müsabakaları, yılın başlarında başlatılmakta ve altı ay içinde tamamlanmaktadır. Ancak, bu süre içinde, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesindeki ödeneğin genellikle yüzde 30-40'ının serbest bırakılması, hakem ve görevli ücretlerinin zamanında ödenememesine neden olmaktadır. Okul takımlarına maddi yardım yapılamamaktadır.

Okullardaki beden eğitimi ders saatleri yetersizdir. Bu konuda sürdürülebilir ve toplumun beklentilerine olumlu yanıt verecek bir düzenleme gerçekleştirilemediği için, okullardaki beden eğitimi ve spor ciddi biçimde ve olumsuz yönde etkilenmektedir.

Sporculara, antrenörlere, hakemlere, spor kulüplerine, tesislerin yapımına ve kullanımına, Fair Play (erdemlik) kavramının ve sporun geniş kitlelere ulaştırılmasına, kaynak sağlanmasına ve kullanımına, personel ve iç işleyişine ilişkin tüm sorunlar, mevcut spor yönetiminin yapılanma eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

3- ULAŞILMAK İSTENEN AMAÇLAR

a- VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde (2001-2005)

Sporda; idari, mali ve iç hukuki düzenlemelerde demokratik ve özerk bir spor yapılanmasının sağlanması, ulusal spor politikasının ve ilkelerinin açıkça belirlenmesi, geniş halk kesimlerine spor yapma ortamının sağlanması, spor kulüplerinin, spor dalı federasyonlarının ve gönüllü spor kuruluşlarının güçlendirilmesi, sporcu ve spor kulübü sayılarının varolanın en az iki katına çıkarılması hedeflenmelidir.

b- Uzun Dönemde (2001-2023)

Federasyonların, belirledikleri illerdeki spor etkinliklerini, nitelik ve nicelik olarak geliştirmeleri, bayan ve erkek sporcu, kulüp ve sağlık için spor yapanların sayısının her plan dönemi sonunda, bir önceki döneme göre en az iki katına çıkarılması hedeflenmelidir.

4- PLANLANAN YATIRIMLAR

Spor tesislerinin planlanmasında, yapımı ve kullanımında, spor dalı federasyonlarının da görüşü alınmalı, çok izleyicili ve pahalı tesisler yapılmamalı, semtlere ve diğer yerleşim birimlerine, izleyici alanı az, kullanım alanı fazla olan spor tesisleri, bisiklet ve yürüyüş yolları, büyük yerleşim merkezlerine ve toplu ulaşımına uygun yerlere çok amaçlı tesisler kazandırılmalıdır.

5- ÖNGÖRÜLEN AMAÇLARA ULAŞILABİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKLİ HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE UYGULANACAK POLİTİKALAR

a- Kısa Dönemde

- 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Kanunu'nun değiştirilmesi ve geliştirilmesi,
- Spor Dalı Federasyonları Kanunu'nun çıkarılması,
- Spor Kulüpleri Kanunu'nun çıkarılması,
- Dernekler Kanunu'nun değiştirilmesi ve geliştirilmesi,
- Spor-Toto ve Loto Teşkilat Kanunu'nun değiştirilmesi ve geliştirilmesi.

b- Uzun Dönemde

Bu hukuki düzenlemelerin kısa sürede gerçekleştirilmesi durumunda, yeniden oluşacak kurumlar ve yönetimler, uzun dönemin hedeflerini kolaylıkla belirleyebileceklerdir.

c- Mevcut Kurumlarda Yapılması Gereken Düzenlemeler

- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Kanunu'nda Spor Yüksek Kurulu,
- Spor-Toto ve Loto Teşkilat Müdürlüğü'nün yönetimi ve işleyişi,
- Spor Dalı Federasyonlarının kuruluşu ve işleyişi.

d- Öngörülen Yeni Kurumlar

- Spor Yüksek Kurulu,
- Demokratik ve özerk spor dalı federasyonları.

e- Kısa ve Uzun Dönemde İzlenmesi Gereken Politikalar

1- Sporda Kamu Yönetimi

Türkiye sporda, öncelikle; idari, mali ve hukuki yönden demokratik ve özerk yönetim yapısına gerek duymaktadır. Bu yapının, kamu yönetimi, spor dalı federasyonları ve sivil toplum örgütleri işbirliğinde kurulması, doğal olarak demokratik gelişmeleri hızlandıracak ve istenen hedeflere varılmasını kolaylaştıracaktır. Aynı süreç içinde, Devlet yapısının ve kaynakların verimliliğine yönelik önlemler de alınabilecektir. Açık ve demokratik yönetim yapısında, sporun; sanat gibi eğitim araçlarından birisi olduğu daha belirgin olarak anlaşılacak, sonuçta spordan sorumlu devlet yönetiminin kendini geliştirmesini ve fazla kaynak ayırmasını sağlayacaktır.

Küba, Çin ve Kuzey Kore'de sporu devlet yönetir. Buralarda spor kitleye yaygınlaştırılabilmiştir. Bunların ortak özelliği, rejimlerinin serbest piyasaya dayalı ve demokratik olmamasıdır. Bunların diğer bir ortak özelliği ise, sporcularında “profesyonellik” yoktur.

Halbuki Türkiye'de, serbest piyasaya dayalı demokratik bir rejim vardır. Sporda profesyonellik vardır. Ancak, birkaç branşta kendini idame ettirecek gelir yaratılabilmektedir.

Anayasamızın 59'ncu maddesi Devlet sporun “yayılmasını teşvik eder” ve başarılı olan sporcuyla “korur” der, ancak, sporu Devlet “yönetir” demez. Ama, fiilen yönetir. Zira, diğer dallarda devlet desteği (kaynak) olmazsa, varlığı dahi kalmaz. Kaynağı tahsis ediyorsa da “kararları vermek” anlamında yönetir. Bundan kurtulabilen branşlar zaten tarihi gelişim içerisinde özerkleşeceklerdir. Amaç, hepsini bu yönde geliştirmektir. O zaman, hem kitleye, hem değişik dalların yaygınlaştırılmasında “devlet”siz olmamaktadır. Ancak, bazı branşlar zamanla yaygınlaşıp geliştikçe, devlet eliyle yönetilmekten kurtulacaklardır. Bu, uygulanan rejimin gereğidir. Bu hedefe varana kadar devletin mevcut yapısında rehabilitasyonla bir yere varmak mümkün değildir. Ama, sivil toplum örgütlerinin katılım ve

danışımıyla her süreçte “demokratikleşme” yoluna gidilmelidir. Aynı süreç içerisinde devlet mevcut yapısının “verimliliği” ve “kaynak kullanım etkinliğinin” artırılmasına yönelik tedbirler alınabilir. Bilhassa bu konuda şeffaflaşma ve demokratikleşme anlam kazanır.

Spordan sorumlu kamu yönetiminin Bakanlık, Genel Müdürlük veya başka bir isim altında yapılanmasının kararı, gelişmelere bağlı olarak gelecekte birlikte verilmelidir.

Sporla ilgili kuruluşlarda spor hizmetleri sınıfı oluşturulmalıdır.

Spordan sorumlu kamu yönetimi; özerk spor dalı federasyonlarına, sporun yaygınlaştırılması ve projeye dayalı çalışmalarında insangücü ve ödenek desteğini sürdürmeli, federasyonları düzenli ve rehberlik amaçlı olarak denetlemelidir. Herkes için spor ve boş (serbest) zamanları değerlendirme etkinliklerini yönlendirmeli ve desteklemelidir. Gönüllü kuruluşlara güven göstermeli ve destek vermelidir.

Dört yılda bir spor kurultayı, her yıl da, kurultayları oluşturan kuruluşların daha az sayıdaki temsilcilerinin katılımı ile, kararların uygulanmasına katkıda bulunmak ve yapılanları izleyebilmek için, küçük kurultaylar düzenlenmelidir.

Okul spor etkinliklerinin düzenlenmesinde, Milli eğitim Bakanlığı, spordan sorumlu kamu yönetimi ile spor dalı federasyonları arasında güçlü ve sağlıklı bir işbirliği olmalıdır.

Spordan sorumlu kamu yönetimi, okulların ve üniversitelerin tesisleri ile bilimsel projelerine katkıda bulunmalı, beden eğitimi ve spor yayınlarına destek ve ödül vermelidir.

Spor Yüksek Kurulu oluşturulmalı, bu Kurul; tesisler dahil, spordan sorumlu kamu yönetiminin görevlerinin sağlıklı yerine getirilmesi ve yönetimin geliştirilmesi konusunda karar organı olmalıdır.

Spordan sorumlu Devlet Bakanının başkanlığındaki Kurul'da; Genel Müdürlük Merkez Yönetimi, Milli Eğitim Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Spor İl Müdürlükleri, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Türkiye Spor Yazarları Derneği, Türkiye Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Birliği, Türkiye Beden Eğitimi Öğretmenleri Birliği, Türkiye Antrenörler Birliği, Türkiye Hakemler Birliği, Türkiye Sporcular Birliği birer üye ile temsil edilmeli, özerk spor dalı federasyon başkanlarının kendi aralarında belirleyecekleri bir federasyon başkanı da Kurulda yer almalıdır.

Spor-Toto ve Loto Teşkilat Müdürlüğü ile ilgili hukuki düzenleme yapılarak, bu kuruluşun Türkiye Futbol Federasyonuna devri sağlanmalıdır.

Ülkemizde, gençlikle ilgili tüm kamu hizmetleri, ayrı bir yapılanma içinde değerlendirilmeli, bu yapılanmanın belirlenmesinde ve yönetiminde. her kesimden örgütlü gençlik temsilcileri de yer almalıdır.

2- Sporun Özerk Yönetimi (Kulüpler ve Spor Dalı Federasyonları)

a- Spor Kulüpleri

Spor kulüpleri; Dernekler Kanunu'ndan çıkarılarak, özel bir kanuna kavuşturulmalı, ancak kanunda, onların demokratik yapılarına ve iç işleyişlerine müdahale anlamına gelebilecek hükümler yer almamalı, kütükleri spor il müdürlüklerinde bulunmalı, eğitim ve denetimlerine önem verilmelidir.

Spor kulüplerinin kuruluşunda, meslek kuruluşlarında olduğu gibi, üst birlikleri olan Amatör Spor Kulüpleri Federasyonlarının uygunluk belgesi zorunlu olmalı veya bu amaçla spor il müdürlükleri ile Amatör Spor Kulüpleri Federasyonlarının içinde yer alacağı bir kurul oluşturulmalıdır.

Kulüplerin zorunlu organları; genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu, disiplin kurulu, boş zamanları değerlendirme kurulu ve eğitim kurulu olmalı, genel kurulların kararı ile başka organlar veya kurullar da oluşturabilmelidir.

Spor kulüplerinin genel kurulları iki yılda bir zorunlu olarak toplanmalı, yönetim kurulu üye sayıları en az yedi olmalıdır.

Dernekler Kanunu ile Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği'nde, spor kulüplerinin üst kuruluşları olarak belirlenen Amatör Spor Kulüpleri Federasyonları ile Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu'nun kazanılmış tüm hakları korunmalıdır.

Kulüp tüzüklerinin ve tüzük değişikliklerinin gazetelerde yayınlanmasına gerek olmamalıdır.

Kulüpler, kurulduktan sonra ilk bir yıl, büyükler kategorilerindeki müsabakalara ve spor dalı federasyonlarının seçimlerine katılamamalıdır.

Kulüpler, üniversitelerdeki bilim adamlarından, beden eğitimi öğretmenlerinden, sporcu ailelerinden ve çevrelerinden destek almalı, onları yönetime ortak etmeli, yönetimlerde en az bir bayan ve bir erkek lisanslı sporcu yer almalı, bu sporcular, sporcu genel kurullarında seçilmelidir.

Kulüpler, sadece yarışma sporları ile uğraşmamalı, birden fazla spor dalında etkin olmalı, sporcuları, üyeleri ve çevreleri için, sosyal, sanatsal, kültürel ve benzeri boş (serbest) zamanları değerlendirme etkinlikleri düzenlemeli, bu amaçların gerçekleştirilmesi için spor kulüpleri yönlendirilmeli ve özendirilmelidir. Spor kulüpleri, bu şekilde halkın desteğini alarak güçlenmeli, semtlerde ve okullarda spor kulüplerinin yaygınlaşması özendirilmeli, okullarda ve kulüplerdeki sporlar desteklenmelidir.

Spor kulüplerinin amatör spor dallarıyla ilgili gelir ve giderlerine bazı muafiyetler tanınmalı, kulüpler, kamu yararına çalışan derneklerin sahip olduğu haklardan da yararlanmalıdır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, spor dalı federasyonları ve Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, üniversitelerin, spor il müdürlüklerinin ve amatör spor kulüpleri federasyonlarının desteğinde, spor kulüplerini güçlendirecek, onları gençlik ve boş (serbest) zamanları değerlendirme etkinliklerine ve daha çok spor dalına yöneltecek bir işbirliğini yürütmelidir.

Genel Müdürlük ve yerel yönetimler, spor kulüplerine, Amatör Spor Kulüpleri Federasyonlarına ve Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu'na, sporun yaygınlaştırılması, sporcu ve kulüp sayılarının artırılmasına yönelik olarak özendirici her türlü yardımları yapabilmelidir.

Yerel yönetimler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve bağlı kuruluşları, spor kulübü kurmamalı, kulüpleri desteklemeli, çalışanlarını ve geniş kitleleri yaşam boyu spora yönlendirecek önlemleri ve örgütlenmeleri getirmelidir.

b- Spor Dalı Federasyonlarının Kuruluşu ve İşleyişi

Federasyonların kurulması için en az 10 kulüp genel kurul kararı almalı, mevzuatta belirtilecek belgeler Genel Müdürlüğe verildikten sonra tüzelsel olarak elde edilmeli ve sicil numarası alınmalıdır.

Her düzeydeki resmi spor hizmet ve etkinliklerinin planlanması, programlanması ve uygulanmasından spor dalı federasyonları sorumlu olmalıdır.

Spor kulüpleri, genel kurul kararları ile federasyonlara üye olmalı ve delegelerini genel kurulda seçmeli, bu kararların birer örneği de spor il müdürlüklerinde bulunmalıdır.

Federasyonların kuruluşu hiçbir makamın onayına bağlı olmamalı, federasyonlar hiçbir kamu yönetiminin birimleri arasında yer almamalıdır.

Federasyonlar; idari, mali ve genel kurul kararlarına dayalı iç işleyişle ilgili hukuki özerkliğe sahip olmalıdır.

Spordan sorumlu kamu yönetimi, spor dalı federasyonlarına, gelişme ve büyüme düzeylerine göre, koşullu (amacı belli) yardım yapmalı, federasyonlar, diğer giderleri için kaynak sağlamalıdır.

Federasyon genel kurullarında, kulüpler yüzde 80 ve Spor Yüksek Kurulu'na temsilci verenler başta olmak üzere ilgili gönüllü kuruluşlar yüzde 20 oranında temsil edilmeli, deplasmanlı liglerle yerel liglerdeki kulüplerin delege sayıları arasında büyük bir fark bulunmamalıdır. Spor kulüpleri, belirlenecek sayıdaki delegelerini, üyeleri arasından diledikleri şekilde seçebilmelidir.

Federasyon genel kurullarında, örgütlü sporcular da delegeleri ile temsil edilmeli, yönetimlerinde 18 yaşını tamamlamış, biri bayan olmak üzere, lisanslı iki sporcu da yer almalıdır.

Genel Kurullar 2 yılda bir toplanmalı, 18 yaşını tamamlayan ve yüzkıztarıcı suçtan ceza almamış, Türkiye Cumhuriyeti'nin her yurttaşı aday olabilmeli, başkanlar ve organları tüm üyeleri genel kurulda seçilmeli, adaylar herhangi bir makama değil, genel kurula başvurmalı, tüm adayların ve delegelerin söz hakları olmalı, seçimler gizli oyla sandıkta sonuçlanmalıdır.

Federasyonlar, delegelerin en az beşte birinin yazılı başvuruları üzerine olağanüstü genel kurula gidebilmelidir.

Başkan ve organlardaki üyeler, genel kurul veya bağımsız yargı organlarının kararları ile görevden alınabilmelidir.

Liglere alınma, üye ödentileri, lisans, tescil, vize, eğitim, antrenör, hakem ceza ve benzeri konularla ilgili işlemler, genel kurul kararlarına dayandırılmalı, ceza kurulları bağımsız yargı organları halinde olmalı, bu kurullarda sporcu, antrenör, yönetici ve yargılanabilecek öteki kesimlerin temsilcileri de yer almalıdır.

Federasyonlar, genel kurul delegeleri için hiçbir harcama yapamamalıdır.

Uluslararası federasyonlarda yer alacak temsilciler, federasyon genel kurullarınca veya genel kurul kararı ile yönetim kurullarınca belirlenmelidir.

Federasyonların organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu, Eğitim Kurulu, Disiplin ve Ceza Kurulu, İtirazlar Kurulu olmalı, ancak genel kurul kararı ile başka organlar ve kurullar da kurulabilmelidir.

Spor yargılamalarında, avukat tutulabilmeli, sözlü ve yazılı savunma yapılabilirdir.

Federasyonlar; sağlık, eğitim, bilim, bütçe, sporda kadın, mevzuat, vergi ve sigorta işlemleri, çevre, elit spor ve boş zaman sporları konusunda da uzmanlaşmalı, sadece yarışma sporlarında yoğunlaşmamalı, herkes için spor ve boş (serbest) zamanları değerlendirme etkinlikleri de düzenlemelidir.

Federasyonların organları ve organlarda görev alacak asıl ve yedek üye sayılarının en az kaç olacağı mevzuatta yer almalı, kulüplerin, genel kurullara gönderecekleri delege sayıları ile gönderme usul ve esasları ve organlarda görev alacak asıl ve yedek üyelerin üst sayıları tüzüklerine bırakılmalıdır.

Federasyonlar, genel kurulları kararı ile başkanlara ve bazı yöneticilerine ücret ödeyebilmelidir.

Genel Kurul sonuçları, Genel Müdürlükte görevlendirilecek birime de bildirilmelidir.

İllerdeki spor dalı temsilcileri de spor kulüpleri delegelerince seçilmeli, bu konudaki temel esaslar, federasyonların genel kurullarınca çıkarılacak ve demokrasiye uygun olacak kararlarda yer almalıdır.

Federasyon başkanları, kendi aralarında bir üst kurul oluşturmalı, üst kurul belirlenecek zamanlarda ve yerlerde toplanmalı, ortak sorunlara çözümler aramalı ve gerektiği takdirde temsilcilerini seçmelidir.

Türkiye Futbol Federasyonu da bu yapının içinde yer almalıdır.

Sporda yapılanmadan bahsederken, sporun artık profesyonelleşen ve büyük bir endüstri haline gelen kolu olan futbolun ayrı bir başlık altında değerlendirmesinin yapılmasında yarar görülmektedir. Bu endüstriye yapılan yatırımlar, yalnızca kulüpler ve futbolcularla sınırlı kalma boyutunu aşmıştır. Eğlence sektörü, medya sektörü, müşterek bahis sektörü, spor malzemeleri sektörü, ulaşım sektörü, turizm sektörü dolaylı veya doğrudan futbol endüstrisindeki gelişmeleri izlemektedir ve yararlanmaktadır. Yine dünyada pek çok medya kuruluşu futbol endüstrisi ile yakından ilgilenmeye başlamıştır.

Ancak, ülkemizde bu gelişmelerin tam ve doğru olarak algılandığını söylemek doğru değildir. Çok sayıda kulübümüz mali yapılarındaki ciddi sıkıntıları dile getirmelerine karşın, bunları nasıl çözebileceklerini bilememektedirler. Sonuçta, yüksek transfer ücretlerinin ve kurumsallaşmayı henüz sağlayamamalarının da etkisiyle, uzun vadeli ve kalıcı çözümler yerine günlük ve kulüpleri tekrar benzeri nitelikte mali sıkıntılara sokan çözümlere yönelmektedirler. Kulüplerin profesyonel olmayan örgüt yapıları, istikrarlı ve profesyonel yönetici ihtiyaçlarının karşılanmaması, uzun vadeli çözüm önerilerine yönelimi de engellemektedir. Kulüplerin önemli bir kısmının dernek şeklinde örgütlenmesi ve her iki yılda bir yöneticilerinin değişmesi, kulüpleri ulusal ve uluslararası rekabetten uzak bırakmıştır. Kulüp yapılarının bu özelliği, bünyelerindeki diğer amatör branşlara finansman ayırmayı engellemekte ve bu dalları bir nevi erozyona tabi tutmaktadır.

Çözüm önerileri :

- Ülkemizde de artık futbolun çağdaş ülkelerde olduğu gibi örgütlenmesini gözden geçirmesi bir zorunluluk haline geldiğinden, yapının kurumsal bir organizasyon ve kendi kendini finanse eden bir sistem haline dönüşümünün sağlanması gereklidir. Bu yollardan önerilebilecek bir tanesi şirketleşmedir. Nitekim, önceki özel ihtisas komisyonlarında da bu konunun önemi üzerinde titizlikle durulmuştur. Buna bağlı halka açılma da, süreci tamamlayan ve kitleyle birleşme yönünden önem taşımaktadır.
- Kulüplerin yapılanmasında, tesisleşme ve zorunlu kadro kriterlerinin getirilmesi çok önemlidir. Türkiye Futbol Federasyonu bu konuda tüm kulüplerimize belli bir süreç tanıyarak, şartların gerçekleşmesi için zorlamalı ve gereken tedbirleri almalıdır. Bu konuda belli bir süre tanıyarak, şartları yerine getiren kulüplere teşvik olanakları sağlamalı, diğer kulüplere ise zecri tedbirler uygulayabilmelidir.
- Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı ve federasyon, kulüplerin mali yapıları ve borçlanmaları konusunda gereken tedbirleri almalı ve bu konudaki denetim mekanizmalarını işletmelidir. Futbol federasyonunca kulüplerin mali yapılarına ilişkin denetleme daha etkin yapılmalıdır. Kulüplerin bilançoları, özellikle kredi ve nakit akışları açısından 6 şar aylık dinamik

tahlillerle izlenmelidir. Büyük ölçüde borçlanan kulüpler ikaz edilmeli, belli bir süre sonunda borçlanma gereğini yerine getirmeyen kulüplerin transferine engel olmalıdırlar. Kulüplerin giderleri, gelirlerinin çok üzerinde olduğu zaman yükümlülüklerini yerine getirmeleri açısından belli bir zaman tanınmalıdır. Eğer belirtilen zaman içinde de kulüp herhangi bir teminat vermez ve aynı uygulamaya devam ederse klasman seviyelerine ilişkin tedbir ve ceza sistemi getirilmelidir.

- Menacerlik sistemi ele alınarak kurumsallaşması sağlanmalıdır. Menacerin yetkileri içerisinde, bütçenin uygulanması konusunun yer alması vazgeçilmez şart olmalıdır. Diğer şartlar, kulüp ve profesyonel yönetici arasında belirlenmelidir.
- Federasyonun, kulüplerin mali yapılarını denetleyebilmesi için en önemli kriter, faaliyet ve sonuçların standart bir yapı içinde oluşmasını sağlayabilecek “Tek Düzen Hesap Planı” adı verilen kayıt düzeninin benimsenmesiyle oluşabilecektir. Federasyonun, bu konuda ilke kararı olarak tüm kulüplerimizi bu biçimde yönlendirmeleri çağdaş bir futbol açısından kaçınılmazdır. Bu, Federasyonunun ana statüsünde yapılan küçük bir değişiklikle mümkün olabilecektir.
- Futbolcuların emeklilik hakları konusu tüm diğer sporcularda olduğu gibi en önemli konulardan biridir. Bu konu; bugünkü mevzuat içerisinde futbol federasyonu bünyesinde kurulacak bir yardım sandığı veya vakıf örgütlenmesi ile gerçekleştirilebilir. Futbolcuların ödeyecekleri primler (transfer taksitlerinin belli bir oranı gibi) bu sandığa veya vakfa kaynak oluşturabilir.
- İkinci yöntem ise, ülkemizde bir süredir tartışılmakta olan özel emeklilik sistemidir. Böylece, futbolcu ve kulüplerin finansal destekleri ile yine futbol federasyonu çerçevesinde kurulacak özel yatırım fonları bir diğer alternatif olabilecektir.

3- Gönüllü Kuruluşlar

Genel Müdürlüğün merkez ve taşra birimleri ile spor dalı federasyonları, gönüllü kuruluşlara güven duymalı, projeye dayalı olarak her türlü destekte bulunabilmeli ve onları yönetime katmalıdır.

Beden eğitimi öğretmenleri, antrenörler, beden eğitimi ve spor yüksek okulları mensupları, spor hekimleri ve bilimcileri, hakemler, sporcular ve alandaki diğer gönüllüler, derneklerini ve birliklerini kurmalıdır.

6- YAPILACAK HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE İZLENECEK POLİTİKALARLA İLGİLİ UYGULAMA ÖLÇÜLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Bakanlık veya spordan sorumlu kamu yönetimi, ilgili kuruluşların temsilcilerinin katkısı ile hukuki düzenlemeler hazırlandıktan ve düzenlemeler yürürlüğe girdikten sonra, demokratik ve özerk kurul ve kuruluşlar, uygulama ölçülerini geliştirebileceklerdir.

7- GEREKLİ DÜZENLEMELERİN VE POLİTİKALARIN TAKVİMİ

Hukuki düzenlemeler VIII. Plan döneminde tamamlanmalı, ancak düzenlemeler beklenmeksizin, varolan yetkilerin iyi niyet ve güvenle kullanılmasıyla, uygulamalara, ilgili kamu ve gönüllü kuruluşlarla birlikte başlanmalıdır.

Uygulamalarda ve gelişmelerin izlenmesinde ve katkıda bulunmak amacıyla, daimi bir (Ö.İ.K. üyelerinin de içinde yer alacağı) "İzleme ve Katkı Kurulu" oluşturulmasında yarar olabilir.

Spordan sorumlu kamu kuruluşu; herkes için spor ve boş (serbest) zamanları değerlendirme etkinliklerini, demokratik ve özerk spor dalı federasyonları ile spordaki gönüllü kuruluşları destekleyen bir kuruluş haline getirilmelidir. Bazı kamu kuruluşları ile beden eğitimi ve spor alanındaki gönüllü kuruluşların temsilcilerinden yetkili "Spor Yüksek Kurulu" oluşturulmalı, spor dalı federasyonları; yönetim, bütçe ve iç işleyişle ilgili hukuki düzenlemeler konusunda demokratik ve özerk, ancak devletin denetimine açık olmalı, beden eğitimi ve spor alanında gönüllü görev alanlar, ülke geneline yönelik olarak birliklerini kurmalı, tüm bu konularla ilgili düzenlemeler, ilgili kamu ve gönüllü kuruluşların katkılarıyla hazırlanmalı, düzenlemeler sırasında kazanılmış tüm haklar korunmalıdır.

8- SONUÇ

Türkiye Spor Yönetimini; Sporda Kamu Yönetimi (Bakanlık veya Genel Müdürlük), Sporda Özerk Yönetim (Spor kulüpleri ve spor dalı federasyonları) ile bu alandaki konfederasyon, federasyonlar, dernekler ve birliklerin yer aldığı gönüllü kuruluşlar oluşturmalıdır. Birbirini önemseme, karşılıklı saygı, güven ve işbirliği temel ilke olmalıdır.

Spor dalı federasyonlarının kurulması, üye olunması ve spor kulüplerinin yönetimi genel kurul kararlarına dayanırsa, her federasyonun tabanındaki kulüp sayısı ve bu sayının artışı düzenli olarak izlenebilecektir.

Ülkemizdeki spor yapılanmasının, rapordaki öneriler doğrultusunda yeniden şekillendirilmesi halinde; Türkiye Beden Eğitimi ve Spor Yönetimi katılmalı bir demokrasiyi gerçekleştirmiş olacaktır. Bu yönetim biçimi; tesislerin yapımı ve verimli kullanımı, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, yerel yönetimlerle ve halkla ilişkiler, kaynak sağlanması, çağdaş spor bilincinin geliştirilmesi ve insanımızı yakından ilgilendiren tüm sosyal konuları kısa sürede olumlu etkileyecektir.

Bu yapı ayrıca, kamu yönetimine ek maddi bir yük getirmeyecek, hatta bu yükü azaltacaktır. Çünkü, eksiksiz bir spor demokrasisi; bu alandaki kişi ve kuruluşların maddi katkılarını daha da artıracaktır.

Bu yapı gerçekleştirildiği takdirde, Türkiye, Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerdeki spor yönetimleri arasında örnek bir yer edinecektir. İnsanımıza güven duyulmalıdır. Çünkü o; bu yapıyı kurmayı, yürütmeyi ve geliştirmeyi başaracak düzeydedir.

SPOR EĞİTİM POLİTİKALARI ALT ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU**BAŞKANI**

Nuri DEMİRCİ
(GSGM- Spor Eğitim Dairesi Başkanı)

RAPORTÖRÜ

Kubilay TUNÇ
(GSGM- Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı Şube Müdürü)

ÜYELERİ

- Prof.Dr.Fehmi TUNCEL**
(Ankara Üniversitesi BESYO)
- Metin CENGİZ**
(MEB-Okuliçi Beden Eğitimi Spor ve İzicilik Dai.Bşk.Şube Müdürü)
- Prof.Dr.Caner AÇIKADA**
(Hacettepe Üni. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Y.O.Müdürü)
- Y.Doç.Dr.Süleyman MORALI**
(Ege Üniversitesi BESYO)
- Y.Doç.Dr.Nurullah CANDAN**
(Celal Bayar Üniversitesi BESYO)
- Doç.Dr.Şefik TİRYAKİ**
(Mersin Üniversitesi BESYO)
- Doç.Dr.Suat KARAKÜÇÜK**
(Gazi Üniversitesi BESYO)
- Osman KAMER**
(Milli Eğitim Bakanlığı APK Uzmanı)
- Kazım YILMAZ**
(DİE Başkanlığı Şube Müdürü)
- Mehmet YURDADÖN**
(GSGM-Spor Kontrolörü Başkanı)
- Doç.Dr.Gıyasettin DEMİRHAN**
(Hacettepe Üni. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu)
- Doç.Dr.İbrahim YILDIRAN**
(Gazi Üniversitesi BESYO)
- Prof.Dr.Hasan KASAP**
(Marmara Üniversitesi BESYO)
- Y.Doç.Dr.Hakan SUNAY**
(Ankara Üniversitesi BESYO)
- Doç.Dr.Erdal ZORBA**
(Muğla Üniversitesi BESYO)
- Y.Doç.Dr.Arslan KALKAVAN**
(Karadeniz Teknik Üniversitesi BESYO)
- Nurettin DOĞAN**
(GSGM-Ankara Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü)
- Dr.Reşat KARTAL**

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

SPOR EĞİTİMİ POLİTİKALARI ALT İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

1- GİRİŞ

Anayasamızın 59'ncu maddesinde “Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, devlet başarılı sporcuyu korur” hükmü yer almaktadır.

Sporu toplumumuzun vazgeçilmez tutkusu ve yaşam biçimi haline getirebilmek için, öncelikle çocuklarımız ve gençlerimizi spor yapmaya teşvik etmek, sporu sevdirmek, sigara, içki, uyuşturucu ve kumar gibi zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak milletini seven, hoşgörülü, sosyal üretken insanlar olarak yetişmeleri için bilimsel spor anlayışına uygun ortam ve imkanları sağlamak üzere temel politikaları belirlemek gerekmektedir.

VIII. Beş Yıllık Plan çerçevesinde yeni bir bin yıla girerken Avrupa Birliği'ne aday olan ülkemizin 2001-2005 yıllarında sporda ileri gitmiş ülkeler seviyesinde spor eğitimi politikalarını belirlemesi ve bu politikalara ilişkin uygulamalarını ortaya koyması kaçınılmaz olmuştur.

Bu doğrultuda, spor eğitiminde temel amacımız da; Anayasamızda belirtildiği gibi tüm vatandaşlarımıza düzenli spor yapma alışkanlığının kazandırılması ve sporda yetenekli çocuk ve gençleri ortaya çıkararak, bunların olimpik anlayışla üst düzeyde elit sporcular olarak yetiştirilmeleridir .

a- Spor Eğitimcilerinin Yetiştirilmesi

Spor eğitimi, insanın genel eğitiminde büyük öneme sahiptir. Bu fırsatların yeterince değerlendirilebilmesi büyük ölçüde kaliteli spor eğitimcisi yetiştirmeye dayalıdır. Kaliteli spor eğitimcisi yetiştirmek ise; yeterli alan, araç ve gereç, yeterli spor eğitimcisi yetiştirebilecek akademik ve uygulamacı personel, çağdaş ve gereksinmeye uygun programlarla donanımlı kurumlarla gerçekleştirilebilir.

Yükseköğretim spor eğitimcilerini iki ana bölümde toplamak mümkündür. Birinci bölümü beden eğitimi öğretmenleri, ikinci bölümü ise, spor antrenörleri oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitimleri üniversitelerce sağlanırken, antrenörlerin eğitimleri, üniversiteler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi ve federasyonlar işbirliği ile planlanan kurslarla gerçekleştirilmektedir. Üniversitelerden mezun olan beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörler lisans eğitim düzeyine sahipken, antrenör eğitimine ilköğretim düzeyindekiler de kabul edilmektedir.

Bir ülkenin geleceğinin düzeyi, şüphesiz çocuk ve gençlerine yapılacak yatırımlar ve bu yatırımın kalitesi ile eşdeğer olacaktır. Ülkemizin geleceği olan çocuklarımızın teslim edileceği spor eğitimcilerinin yetiştirilmesine gösterilecek özen, geleceğe yapılacak en değerli yatırımlardan biri olacaktır.

b- Spor Eğitimi Veren Kurumlar ve Spor Eğiticilerinin Yetiştirilmesi

Yirminci yüzyılın başlarında gelişen çabalar ve Selim Sırrı Tarcan'ın girişimi ile Türkiye'de ilk kez Çapa Kız Öğretmen Okulunda 1926 yılında ilk beden eğitimi öğretmeni yetiştirme kursu açılmış, 1932 yılında Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü Beden Terbiyesi Şubesi kurulmuştur. 1967-1968 öğretim yılında İstanbul'da Atatürk Eğitim Enstitüsü, 1974-75 öğretim yılında İzmir'de, 1978 yılında ise, Diyarbakır'da beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bölümler açılmıştır. Ayrıca, 1974, 1975 ve 1976 yıllarında sırası ile Ankara, İstanbul ve Manisa'da antrenör, spor yöneticisi ve monitör yetiştirmek amacıyla Gençlik ve Spor Akademileri, kurulmuştur. 1978 - 1982 yılları arasında ise Enstitüler Yüksek Öğretmen Okulları'nın bölümüne dönüşmüştür. Ayrıca, 1976 yılında Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, aynı yıl Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde beden eğitimi ve sporun yaygınlaştırılması ve yüksek lisans eğitimi vermek amacı ile Beden Eğitimi-Spor ve Rekreasyon bölümü açılmıştır. 1989 yılında, Hacettepe Üniversitesinde Spor Bilimleri ve Teknolojisi bölümü kurulmuş, 1992 yılında ise Yüksekokullaşma dönemi başlamıştır.

Ülkemizde yükseköğretimdeki gelişmelere paralel olarak 1982 yılında, Akademiler Eğitim Fakülteleri'nin Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerine bağlanmıştır. Bu dönemde beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurum sayısı 4'tür. 1992 yılına gelindiğinde kurum sayısının 14'e çıktığı görülmektedir. Bugün ise, bu çerçevede eğitim veren 47 yükseköğretim kurumunun var olduğu görülmektedir.

Kurumların gelişmelerinin yanında, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü 3289 sayılı Kanun gereğince, antrenör, spor masörü ve monitör yetiştirmek görevini üstlenmiştir. Futbol antrenörleri ise, Futbol Federasyonu tarafından yetiştirilmektedir.

c- Herkes İçin Spor

Sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın temel unsuru olan insanın, fiziksel, ruhsal, sosyal ve zihinsel gelişimini sağlamak, etik ve estetik duygularını geliştirmek, bireysel, toplumsal ve evrensel barışa ve dayanışmaya katkıda bulunmak, bireyde kurallar içinde mücadele ve rekabet anlayışını yerleştirmek gibi çok yönlü fonksiyonları, spor ile yerine getirmesi mümkündür.

Günümüzde pek çok ülkede insanların spora olan ihtiyaçlarının henüz tam olarak farkında oldukları söylenemez. Halbuki, sanayi devrimi sonrası çalışma hayatının gittikçe artan oranda hareketsizlik getirmesi yada tek yönlü yüklenmelerle karakterize olması, günümüzde medeniyet hastalıkları olarak bilinen kalp-dolaşım ve kas-iskelet sistemi problemleri, diyabet, şişmanlık ve stres gibi rahatsızlıkların artmasına yol açmıştır. Oysa, bilimsel çalışmalar, bahsedilen rahatsızlıkların önlenmesinde ve iyileştirilmesinde sporun en uygun ve maliyeti en düşük araç olduğunu vurgulamaktadır. Sporu geniş halk kitlesinin yaşam biçimi haline getirmiş ülkelerdeki fert başına düşen ilaç ve tedavi giderlerinin düşüklüğü ve dengeli toplum

görüntüsü, kitle sporuna, bir başka deyişle, “Herkes İçin Spor'a" yapılan yatırımın doğal bir sonucu olarak görülmektedir.

d- Okullarda Spor Eğitimi

Öğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor etkinliklerinin temel amacı, her kademedeki öğrencilere yaşam boyu spor yapma alışkanlıklarını kazandırmak ve sporda yetenekli çocuk ve gençleri ortaya çıkarmak olmalıdır. Bu açıdan spor eğitimi toplumlar ve eğitim kurumları açısından vazgeçilmez bir gereksinimdir. Öte yandan, günümüzdeki hızlı değişme çağımızın en önemli özelliklerinden biri haline gelmiştir.

Her geçen gün karşılaşılan yenilikler, toplum yapısını ve yaşam koşullarını aynı hızla değiştirmektedir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi, bireyin zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile olasıdır. Bu açıdan, okul öncesinden itibaren özellikle okullarda fiziksel eğitim, yani bedenin sporla eğitimi genel eğitimin bir parçası olarak kabul edilmektedir.

e- Sporda Fair-Play (Erdemlik), Olimpizm ve Spor Kültürü

Fair Play (Erdemlik) “Kendisine ve dolayısıyla diğerlerine, rakibine, takım arkadaşlarına, müsabakanın hakemlerine, seyirci ve kamuoyuna saygıya dayanan bir yaşam görüşüdür”. Bu görüş, “her ne pahasına olursa olsun kazanmayı, başarılı olmayı reddeder” şeklinde tanımlanmaktadır (1974 deklârasyonu).

Fair play, yarışmacılar, antrenörler, hakemler, seyirciler, yöneticiler basın-yayın organlarının tümünü ilgilendirir. İnsanın tüm yaşamına aktarabileceği önemli bir eğitim ürünüdür.

Olimpizm, “beden becerisi ile birlikte, insan aklının tüm niteliklerini simetrik biçim ve uyum içinde gelişimini hedefleyen bir yaşam felsefesidir.” Spor aracılığı ile insanı eğitmeyi, karakter ve ahlakını güçlendirmeyi, modern ve mükemmel insanı oluşturmayı amaçlar. Asaleti, ahlaklılığı ve çıkarısız ideali benimseyen bir yaşam felsefesidir.

Olimpizm, ayırdetmeksizin dünya insanını kucaklar, insanlar arasında karşılıklı saygıyı, işbirliğini, kardeşliği ve anlayışı amaçlar. Ulus, ırk, din, politik sistem ve sınıflar arasında ayırım gözetmez. İnsanın, sosyal, kültürel ve milli eğitimini benimser.

f- Spor Tesislerinin Yapım ve Kullanım Politikaları

2000’li yıllara girdiğimiz bugünlerde, çağımızdaki teknolojik ilerlemelere paralel olarak spor hızı bir değişim ve gelişim göstermektedir. Spordaki bu hızlı gelişme, aynı zamanda, ülkelerce politika aracı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle, ülkeler spora daha fazla eğilmiş, sporda başarı için bilim ve teknolojiye yararlanmışlardır. Bu nedenle, spor tesisleri, malzeme, spor araç ve gereçlerinin temini için bazı harcamaların yapılması gerekli hale gelmiştir.

Bir ülkenin sporda başarılı olması, eğitim, bilim ve teknolojik gelişmelerinin yanında; toplumun ekonomik gelişmişliği ve politikaları ile ilişkili olmaktadır.

Bu ilişki çerçevesinde; spor dinamik ve sağlıklı bir gençlik yetiştirmede, mutlu insanların yaşadığı bir toplum oluşturmada vazgeçilmez bir faaliyet olarak ülkelerin daima gündeminde. Bu anlamda, toplumlardaki istek ve ihtiyaçlar gözönüne alınarak, hem herkes için spor ve hem de performans sporlarının yapılmasına uygun ve yaygın spor tesislerinin yapımı ve kullanımı önem kazanmaktadır.

g- Yerel Yönetimlerle İlişkiler - Yerel Spor Eğitim Politikaları

İnsanlar önceleri büyük ölçüde barınma ve dış etkenlerden korunmak için bir araya gelerek yerleşme kültürünü oluşturdular. Bu kültür zamanla yerleşim yerlerinin daha fonksiyonel ve daha insanca yaşanabilir bir konuma gelebilmesi için bir hayli değişti ve gelişti. Teknolojinin de gelişimi ile yerleşimler, büyüyen ve merkezden uzaklaşan şehir boyutlarını, binaları yükselterek bir süre önlemeye çalıştı.

Kent insanının yerleşme kültüründeki *yaşam için gerekli olan fonksiyonlara öncelik*, zamanla en aza inmeye başladı. Çünkü, yerleşme kültürü büyük ölçüde arsa ve inşaat sektörlerinin kazançlarına bağlı kalmaya mahkum oldu. Konut tüketicisinin gelir durumu da, bu fonksiyonların pek çoğunun gözardı edilmesini sağladı.

Bu yaklaşımlar kent insanını, kendi öncelikli gereksinmelerini görmezlikten gelen bir kültüre yöneltti. Bu kültürle, *konfor* adı altında insanların gittikçe hareketsizliği kabullenmesi ve tercih etmesi sağlandı. Bugün yerel yerleşimlerdeki durum, büyük ölçüde bu kültür yaklaşımının sonucudur.

Kent insanı kendisine ve ailesine nasıl bir gelecek hazırlar? Şüphesiz tercihini, eğitilmişliğinin doğrultusunda yapar. O zaman, çağdaş eğitilmiş insan öncelikle hangi bilgilerle donanmalıdır? Verilebilecek cevap, ilk çağ insanının düşündüğünden çok farklı görünmüyor. Yani, barınma, beslenme, eğitilme ve eğlenme gibi yaşamsal önceliği olan bilgiler...!

Eğitilmiş insan, hareketin kendisi için bir gereksinme olduğunun farkına varabilir ve tercihlerini bu doğrultuda yapabilir.

Kent insanı, iş ve iş dışı zamanın kullanımında, kendisi için gerekli olanı tercih edebilmede yeterince bilgilenebilir.

Kendisini ve çevresini olumsuz etkileyen yasal ve yasal olmayan etkenlerden yeteri kadar korunabilecek bilgi beceri ve alışkanlıklara sahip olabilir.

Kent insanı hareketsizliğin, büyük yasal tedbirler alınarak önlenmeye çalışılan uyuşturucular kadar tehlikeli olduğunun farkına varabilir.

Bugün kent insanının doğal hareket gereksinimini nasıl karşılayacağı yerleşim birimlerinde bir sorun haline gelmiştir.

Doğal hareketin yerine, bir yaşama biçimi olarak spor etkinliklerinin konulmasını sağlayacak bir kültür oluşumuna büyük gereksinme vardır.

İnsan yerleşimlerinde insanın hareket hakkını “*bir yaşama hakkı olarak*” kullanacağı mekanların tartışılması ve insanların bu haklarının farkına vardırılması ve çözüm yollarının önerilmesi bu katılımın bir sorumluluğu olabilir.

Bu bağlamda kent insanının kültürleşmesinde;

Kent insanı, insan yerleşimlerinde doğal hareket olanaklarının ve spor alanlarının gittikçe daralma tehlikesine duyarlık göstererek sporu, bu tehlikeyi uzaklaştıracak bir araç olarak benimseyebilir.

Kent insanı gönüllülük potansiyellerini kullanarak kendi çocuklarına, yetişkinlerine, gençlerine, yaşlılarına ve özurlularına fazla ekonomik yük gerektirmeden spor yapabilme fırsatlarını yaratabilir.

Kent insanı oturacağı mekanı seçerken, tercihini, imkanları olan yerleşim yerlerinden yana yapmayı, doğal ve öncelikli bir seçenek olarak kullanabilir.

Kent insanı, çocuğunun okulunu seçerken nerede ve nasıl spor yapacağına da bakma gereksinimi duyabilir.

Yerel yönetimlerin otomobil park yerleri için getirdikleri zorunlulukları, çevre ve spor mekanları için niçin getiremediğini düşünebilir.

Kent insanı, konforunu seçmede gösterdiği özeni, kendisi, ailesi ve çevresinin sağlığı için de spor yönünden gösterebilir.

Spor eğitimi yönünden kültürleşmeyi bir gereksinme olarak görebilir.

Spor eğitimi için gönüllü kuruluşların güçlenmesine destek verebilir.

Eğitilmiş kent insanı, spor kültürleşmesinin okuma-yazmayı öğrenmek kadar önemli olduğunu düşünebilir.

Kent insanı, spor hakkı için, gönüllü kuruluşların, yerel yönetimlerin ve resmi kuruluşların yapabileceklerini bir kere daha gözden geçirebilir.

Bu alandaki tüm çözümlerin, aslında içinde yaşayan kent insanının kendisinde olduğunun farkına varabilir. Kent insanı kendi sorununu yine kendi eğitilmişliği ile çözebilir.

Kent insanının spor yönünden bilgilenmesi eğitim yolu ile olabileceği gibi, kültürleşme spor aracılığı ile de gerçekleşebilir. İnsanın eğitim kavramı ile açıklanan davranış değişikliği, hoşlandığı ortamda, sevdiği, hoşlandığı etkinliklerde ve yine sevdiği ve hoşlandığı kişilerle gerçekleşmektedir. Spor, insanın isteyerek ve severek katıldığı gönüllü katılımı olan etkinliklerdir. Böyle olunca sporun, insan davranışlarının olumlu değişiminde en büyük kolaylık ve fırsatlara sahip bir araç olduğu söylenebilir. O halde, bir toplumun eğitiminde sporun, sadece bir sağlık aracı olarak değil, bir eğitim aracı olarak da düşünülmesi gerekmektedir.

Bugünkü anlayışın esası olarak, toplumu spora yakınlaştıracak en önemli unsurlar, okullar ve yerel yönetimlerin oluşturacağı sporda tesisleşme ve spor eğitimine yönelik çağdaş politikalarıdır.

Gelişmiş batı ülkelerinde olduğu gibi, yerel yönetimlerin sporu temel görevleri dışında görmesi sözkonusu olamayacağı gibi, toplumun esas istek ve ihtiyaçlarına uygun tespitleri ortaya koyması; sporun istenilen düzeye getirilmesi niteliğinin artırılması yönündeki hizmetleri ve çalışmaları daha doğru ve akılcı yol olacaktır.

h- Spor Eğitiminde Bölgesel İhtiyaçlara Yönelik Yapısal Düzenlemeler

Toplumsal kalkınma ve gelişmede, sporun gözardı edilemeyeceği bir gerçektir. Toplumun her kesimini spora katmak amacıyla, farklı bölgelere yönelik planlamaların yapılması gerekmektedir.

Sporun planlamasında kültürel, coğrafi, demografik, ekonomik ve sosyal faktörler dikkate alınarak her bölgenin spor gereksinimlerine yönelik spor eğitimi ihtiyaçlarının belirlenmesi ve yatırımların yapılması kaçınılmazdır.

i- Spor Eğitimine Yönelik Hukuki Düzenlemeler

Ülkemizde bireylerin, sağlıklı bir kişilik yönünde gelişmeleri için eğitim sisteminin bütününde insana değer veren, insan ilişkilerini ve yaratıcılığı geliştirecek yönde bir değişmeyi sağlarken, bu sistemin bir parçası olan sporda da, hem yaygın spor anlayışına, hem de performans sporuna yönelik gerçekçi spor eğitim politikalarına ve hukuki düzenlemelere ihtiyacı vardır.

j- Spor Turizmi ve Rekreasyon

Günümüzde spor, ekonomik kazanç sağlayan, ülkeler arasında rekabeti artıran sosyal bir olgu olarak turizm alanında da karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizin tanıtımından, ekonomisinin gelişmesine, yeni yatırımların artmasına, sosyal refahın gelişmesine gözardı edilmeyecek önemli katkı spor turizminden gelecektir. Yaz ve kış sporlarını bir anda yaşayan ülkemizde, turizm sezonunu spor sayesinde tüm yıla yaymak olasıdır. Bu alandaki koordinasyon eksikliği, doğa zenginlikleri ile ünlü ülkemizde büyük bir kayıp olarak değerlendirilmektedir.

Dünyadaki gelişmeler ışığında, Türk Spor Teşkilatı ve spor eğitimi veren öğretim kurumlarının, belirlenecek politikalar çerçevesinde spor turizmine cevap verecek yapısal değişimlere ihtiyacı vardır.

Bu amaçla; planlı dönemin bir devamı olarak, VIII. Beş Yıllık Plan ve uygulamaları titizlikle ve gerçekçi olarak hazırlanmalı, oluşturulacak projeler adım adım izlenerek hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayarak, 2005 yılında ülkemizin sporda istenilen düzeye ve düşünceye getirilmesi sağlanmalıdır.

2- MEVCUT DURUM

2.1. Türkiye’de Mevcut Durum

Türkiye’de spor eğitimcileri iki kurum tarafından yetiştirilmektedir. Bu kurumlar örgün eğitim kurumları olarak üniversiteler, yaygın eğitim kurumu olarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’dür. Ayrıca, futbol antrenörlerinin yetiştirilmelerinde Türkiye Futbol Federasyonu yetkilidir. Üniversitelerde beden eğitimi ve spor öğretmenliği eğitimi dört yıllık lisans düzeyinde verilmekte, antrenör, spor yöneticisi ve rekreasyon liderliği eğitim programları ile antrenör, spor yöneticisi ve rekreasyon liderleri yetiştirilmektedir.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Federasyonlarla işbirliği içerisinde Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı’nca antrenör, spor masörü ve monitörü yetiştirmektedir. Üniversitelerde ise, Yüksekokullar ile Eğitim, Fen-Edebiyat ve Sağlık Eğitimi Fakültelerine bağlı bölümler bulunmaktadır. Alt alanlar olarak sıralandığında ise, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük, Spor Yöneticiliği ve Spor Bilimleri programlarının olduğu görülmektedir. Lisans düzeyinde 4 yıl, yüksek lisans düzeyinde 2 yıl, doktora düzeyinde 4 yıllık bir eğitim öngörülmektedir. Dünyadaki örneklerine bakıldığında, Türkiye’de çok fazla isim çeşitliliğinin bulunmadığı ve sayısal verilerin aşağıdaki gibi olduğu söylenebilir:

Kurum Tipi	1999 – 2000	
	Kurum Sayısı Alınan Öğrenci S.	
Yüksekokul	: 32	
Eğitim/Fen- Edebiyat Fak. Bağlı Bölüm	: 14	
Sağlık Eğitimi Fak. Bağlı Bölüm	: 1	
Toplam	: 47	
Kurum Tipi	Kurum Sayısı Alınan Öğrenci S.	
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	: 61	3.877
Birinci Öğretim	: 44	2.742
İkinci Öğretim	: 17	1.135
Antrenörlük	: 10	435
Birinci Öğretim	: 8	305
İkinci Öğretim	: 2	130
Yöneticilik	: 6	210
Birinci Öğretim	: 4	140
İkinci Öğretim	: 2	70
Spor Bilimleri	: 2	55
Toplam	: 79	4.577
Antrenör Sayısı	: 15.391	
Lisanslı Sporcucu Sayısı	: 550.000 (futbol dahil)	

Rakamlara bakıldığında, sisteme her yıl en az 4.577 öğrencinin girdiği görülmektedir. Bu sayı, 4 ile çarpıldığında 18.308 rakamı karşımıza çıkmaktadır. Bu sayı mevcut kapasitenin çok üzerindedir. Çünkü, bu kurumlarda öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı yaklaşık 120 civarındadır. Toplam öğretim elemanı sayısına bakıldığında ise, bir öğretim elemanına 30 civarında öğrenci düşmektedir. Bu durumda, mevcut kapasitenin üzerinde öğrenci alındığı söylenebilir. Diğer yandan, ders saatleri bu şekilde devam ettiği sürece, Milli Eğitim Bakanlığı'nın istihdam edeceği öğretmen sayısı 2000-2001 öğretim yılında 2.258, 2001-2002 öğretim yılında 1.297, 2002-2003 öğretim yılında ise 246'dır. Sayıların yüzde yüz gerçekleşmesinin garantisi de yoktur. Milli Eğitim Bakanlığı gelecek üç öğretim yılında toplam 3.791 öğretmen istihdam etmeyi planlarken, yükseköğretim kurumlarından 11.631 öğretmen mezun olacaktır. Bu durum arz talep dengesizliğine yol açacaktır. Aslında, Türkiye'de 44.525'i ilköğretim, 5.708'i ortaöğretim olmak üzere toplam 50.233 ilk ve ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Bunların her birine bir beden eğitimi öğretmeni olsa, 50.233 öğretmen istihdam edilebilir. Eğitim kurumlarında 12 milyon öğrenci okurken 12.030 civarında beden eğitimi öğretmeni okullarda görev yapmakta ve yaklaşık 1.000 öğrenciye bir beden eğitimi öğretmeni düşmektedir.

Diğer bir boyutu ile, öğretim elemanı bakımından yetersiz olan kurumlar, yeterli araç-gereç, donanım ve yeni teknolojiye de sahip değildir. Bu da, değişen dünya ile rekabet gücünü azaltmaktadır. Kontenjanların yüksekliği ve ikinci öğretim ise, ayrı bir sorundur. Antrenörlük ve Spor Yöneticiliği bölümlerinden mezun olacakların istihdam sorunları ise, hukuki boyutta devam etmektedir.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü antrenör, spor masörü, temel çalıştırıcı (Monitör) yetiştirmek amacıyla düzenlediği eğitim programlarını, ilgili spor dalı federasyonları ve üniversitelerle işbirliği içerisinde uygulamakta, bu alanlarda ihtiyaç duyulan eğiticileri yetiştirmektedir.

Herkes için spor organizasyonları Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeki Herkes İçin Spor Federasyonu'nca yürütülmekte, bu federasyon aynı zamanda ülkemizde yeni sayılabilecek spor dallarının tanıtılması ile ilgili faaliyetler düzenlemektedir. Ancak bu federasyon, kendinden beklenen fonksiyonları henüz arzu edilen seviyeye getirememiştir.

Anayasamızın 59'ncu maddesinde yer alan "Devlet her yaştaki vatandaşların beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır; sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder" hükmü ile, Türk toplumuna yaygın spor hizmeti götürülmesini anayasal güvence altına almıştır.

Ayrıca, 3289 sayılı Kanun'da, herkes için spor ve performans sporunun geliştirilmesi kanuni zorunluluk olarak öngörülmektedir.

Lisanslı sporcu sayısı, kulüpleşme, spor tesisleri gibi unsurlar, ülkemizin nüfus yoğunluğuna göre spor için oldukça yetersiz kalmaktadır.

Kişi başına düşen spor alanları "İstanbul'da 0,30 m2 olarak belirlenmiştir, bu da gelişmiş ülkelere göre çok düşüktür.

Hemen hemen bütün kalkınma planlarında, kitle sporuna önem verilmiş, spor tesislerinin geniş halk kitlelerinin kullanımına açık olacak şekilde inşası öngörülmüş, ancak, bu hedeflere yönelik bir çaba gösterilmemiştir. Ayrıca, çalışanların spor ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 500'den fazla işçi çalıştıran kurum ve kuruluşların spor tesisi yapmalarını öngören kanun hükmü işletilememektedir.

Yerel yönetimler ise spor, hizmetleri için gerekli yatırımları yapmamış şehir imar planlarında spor alanlarına yeterince yer verilmemiştir.

Temelde, spor eğitiminin verileceği en uygun yaş gurubunun ilk ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Öyle ki; spor dallarının sporcu piramidinin tabanı tamamen okullarımız bünyesi içersindedir.

1999 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın verilerine göre; 44.525 ilköğretim okulunda 9.581.120 öğrenci, 5.708 ortaöğretim okulunda 2.013.152 öğrenci eğitim görmektedir. Bu okullardaki beden eğitimi öğretmeni ise; 12.030'dur. Toplamda 1.000 öğrenciye 1 beden eğitimi öğretmeni düşmekte, okullarda beden eğitimi öğretmeni dağılımları da sağlıklı olmadığından, beden eğitimi öğretmeni açığı küçümsemeyecek boyutlardadır.

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre; 50.000 civarındaki ilk ve ortaöğretim kurumlarında 220 kapalı spor tesisi, 446 nizami spor tesisi ve toplam 861 spor tesisi bulunmaktadır. Bu verilere göre, 1.000 okuldan dördünde nizami ölçülerde spor tesisi bulunmaktadır.

TABLO- 1: İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Mevcut Okul, Öğrenci ve Tesis Sayısı (1999-2000)

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	TESİS SAYISI
İLKOKUL	44.525	9.581.120	446
ORTAOKUL	5.708	2.013.152	226
TOPLAM	50.233	11.594.272	672

Beden eğitimi öğretmenlerinin yeterli sayıda olmamasının yanında, ilköğretim okullarındaki ders saatlerinin de (haftada bir saat) yetersiz olduğu bir gerçektir.

Ülkemizde olimpizm - fair-play davranışını özendirici eğitim etkinlikleri yapılmamaktadır. Yapılanların da, daha etkin ve daha geniş tabana yayılmasına ihtiyaç vardır.

Yerel yönetimler, anlayış ve uygulamada spor kulüpleri bazında sporun içinde yeni yeni yer almakta, ancak ağırlıklı olarak futbol desteklenmektedir. Son yıllarda, spor tesisi yapımına da, yetersiz de olsa kaynak aktarılmaktadır.

Bölgeler bazında spor tesislerinin kullanım düzeyleri, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde yüksek kapasitede iken, nüfus yoğunluğu az olan bölgelerde tesislerin kullanım oranları düşük olmaktadır.

Okullardaki beden eğitimi derslerinin içerik ve saat olarak yeniden düzenlenmesine gerek vardır. Üniversitelerde kaliteli eğitici kadrolar yeterince yetişmemektedir. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Antrenör Eğitim Yönetmeliği'nin, günün değişen şartlarına uygun hale getirilmesine ve spor eğitimine yönelik yeni hukuki düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Ülkemizde beden eğitimi ve spor dersleri ilköğretim ve ortaöğretimde zorunlu olarak uygulanmaktadır. Zorunlu olan beden eğitimi ve spor dersi, haftalık olarak ilköğretim okullarında 1, ortaöğretimde 2 saat okutulmaktadır. Seçmeli olarak okutulan beden eğitimi ve spor dersi, haftalık olarak 8 yıllık ilköğretim okullarının son üç yılında 2 ve ortaöğretimde 2 (2+2), (2 saat seçmeli ders, 2 saat de ders dışı serbest çalışma), meslek yüksekokulları ve üniversitelerde 2 saat seçmeli ders olarak okutulmaktadır.

TABLO-2 :Okullarda Haftalık Beden Eğitimi ve Spor Dersi Uygulamaları (1995)

OKUL TÜRÜ	İLKÖĞRETİM (İlk 5 - 3)	ORTAÖĞRETİM (LİSE-MESLEK LİSESİ)	MESLEK YÜKSEK OKULU	ÜNİVERSİTE
Eğitim Süresi	8 (5+3)	3	2	4
Haftalık Zorunlu Saat	1-2	2	0	0
Haftalık Seçmeli Saat	0-4	4	2	2
Toplam Hafta	35	35	30	30
Yıllık Zorunlu	105-70	70	0	0
Yıllık Seçmeli	0-140	140	60	60
Yıllık Toplam	105-210	210	60	60
Okul Toplam Zorunlu	525-210	210	0	0
Okul Toplam Seçmeli	0-420	420	120	240
Toplam Okul	525-630	630	120	240

Spor turizmine yönelik uygulamalar Turizm Bakanlığı'nın yürürlüğe koyduğu, Turizm Amaçlı Sportif Faaliyetler Yönetmeliği çerçevesinde yürütülmektedir. Ancak, gerekli mevzuat düzenlemesi yapılmış görünse de, ülkemizde spor turizmi için istenilen düzeyde eğitim çalışması yapılmadığı ve yeterli nitelik ve nicelikte eğitime sahip olmadığı görülmektedir.

Spor turizmi; spor yarışmalarının organizasyonu ve serbest zamanların değerlendirilmesi gibi iki ana grupta toplanmaktadır. Başta batı ülkeleri olmak üzere, dünyanın birçok yerinde sportif organizasyonlar ile spor ve turizmin iç içe olduğu etkinlikler turizm şirketleri tarafından yapılmaktadır. Bu etkinliklerin başında kayak, hava sporları, dağcılık, mağaracılık, rafting, sörf ve yelken gibi açık alan sporları gelmektedir. Ayrıca, olimpiyatlar ve diğer sportif yarışmalar da turizm sektörünün desteği ile yapılmaktadır. Özellikle büyük kentlerde, serbest zamanlarını spor yaparak değerlendirmek isteyenlere yönelik açık ve kapalı spor alanları bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde park ve rekreasyon alanları, turlar ve bireysel katılımcıların hizmetine sunulmakta ve rehberlik edilmektedir. Türkiye'de, Uludağ, Erciyes, Palandöken, Kartalkaya, Zigana, Davras ve benzeri dağlarımızda etkin kayak turizmi, Akdeniz ve Ege'de etkin hava ve su sporları turizmi, Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya'da etkin olarak performans sporu turizmi yapılmaktadır. Dünyada bu alanda çalışacak elemanların yetiştirilmesi incelendiğinde; üniversitelerde Spor ve Rekreasyon, Rekreasyon Yönetimi, Rekreasyon, Park ve Rekreasyon, Terapatik

Rekreasyon gibi isimlerle anıldığı görülebilir. Türkiye'de ise, bu konuda program açma çalışmaları sürdürülmektedir. Ancak, özel kuruluşlar ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün bazı federasyonları konuya ilişkin olarak sertifika çalışması yapmaktadırlar.

Rekreasyon eğitimi de üniversitelerde ancak bu yıl bölüm olarak kurulmuştur. Bu uygulama alandaki büyük boşluğu dolduracaktır.

2.2. Dünyada Mevcut Durum

Dünyada spor alanında eleman yetiştiren kurumlar değişik isimler altında faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Beden Eğitimi ve Spor
- Spor Bilimleri
- Rekreasyon
- Spor ve Egzersiz
- Kinesiyoloji
- İnsan hareket Bilimleri
- Rekreasyon yönetimi
- Beden eğitimi
- Egzersiz ve Spor Bilimleri
- Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri
- Sağlık, Beden Eğitimi ve Rekreasyon.

Yukarıdaki isimlerle anılan kurumlar lisans ve lisans üstü düzeyde eğitim vermektedirler.

Gelişmiş bazı ülkelerde, beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesi oldukça kapsamlı görülmektedir. Örneğin, Almanya'da beden eğitimi öğretmeni iki türlü yetiştirilmektedir. Birincisi, lise öğretimi üzerine 6 veya 8 yarı yıllık sporun pratiği ve teorisinin öğretildiği diplomalı spor öğretmenleri, ikincisi ise, lise öğrenimi üzerine 8 yarı yıllık okullar beden eğitimi öğretmenliğidir. Ayrıca, öğretmen olmak için beden eğitimi branşının yanında, mutlaka bir branş eğitimi de zorunludur.

Sporda ileri gitmiş ülkelerde spor bilimlerine dayalı eğitim programları ile antrenör eğitimine de önem verilmektedir.

Dünyada kitle sporuna yönelik herkes için spor faaliyetleri oldukça geniş bir tabana yönelmiştir. Spor hizmeti sunan kulüp veya spor birliklerine üye olarak sportif aktivitelere katılanların nüfus içindeki oranları, Almanya ve Danimarka'da yüzde 30, Fransa'da yüzde 25, Portekiz'de yüzde 20'ye ulaşmaktadır.

Okullarda verilen beden eğitimi ve spor dersi uygulamaları, haftalık ve 12 yıllık zorunlu eğitim süresince diğer ülkelerde daha ileri seviyededir.

Ülkemizde, okullardaki spor tesisi, nitelik ve nicelik yönünden Avrupa ülkelerinin çok gerisindedir.

Şovenizm, fanatik milliyetçilik, ırkçılık ve ticari menfaatler, dünyada bu iki kavramı tehdit eden önemli unsurlar olarak görülmektedir. Ülkeler bazında, olimpizm ve Fair Play' etkinlikleri, yayın ve ödülleri ile ilgili yoğun çalışmalar yapılırken, Avrupa ulusları bir araya gelerek bu konudaki deneyimlerini paylaşmaktadırlar.

Spor turizminde durum ise; özellikle Orta Avrupa ülkelerinde öncelikle kış turizmine yönelik devletin büyük yatırımları ve sistemli eğitim programları mevcuttur. Almanya, Fransa, Avusturya ve İsviçre'de, gerek üniversitelerde, gerekse okullarda ve özel kuruluşlarda spor turizmine yönelik çalışmalar desteklenmekte ve geliştirilmektedir.

3- ULAŞILMAK İSTENEN AMAÇLAR VE YAPILMASI ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEME VE POLİTİKALAR

10 ana başlık altında toplanan Spor Eğitim Politikalarında hedeflenen amaçlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir:

- 657 sayılı Devlet Personel Kanunu'nda bugünkü hizmet alanı itibariyle "Spor Hizmetleri Sınıfı" oluşturulmalıdır.
- 2001-2005 plan döneminde yükseköğretim kurumlarının yıllık öğrenci alımı 4.577'den 3.000-3.500, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 50, toplam öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı da 15 civarına çekilmelidir. Okullarda istihdam edilecek öğretmen sayısı ise, imkanlar çerçevesinde ve kısa zamanda 30.000'e çıkarılmalıdır. Uzun dönemdeki hedef ise, Avrupa Birliği kriterlerini yakalamak olmalıdır.
- Her okula bir beden eğitimi ve spor öğretmeni yaklaşımla 60.000 beden eğitimi öğretmeni.
- Her kulübe bir eğitimli spor yöneticisi.
- Her spor dalında her kulübe yeterince eğitimli antrenör.
- Yükseköğretim kurumları, rekreasyon, turizm medya, sportif egzersizler, yaşlılar için spor gibi alanlara yönelik eleman yetiştirmeye de yönelmelidir. Çünkü, antrenörlük ve yöneticilik bölümlerinin dahi istihdam ve talep yönünden halen kanuni olarak önü açık değildir.
- YÖK tarafından yapılan son düzenleme ile beden eğitimi öğretmeni, sadece öğretmenlik programları ile yetiştirilecektir. Bu nedenle, antrenörlük ve yöneticilik programlarından mezun olanlara öğretmenlik hakkı doğrudan verilmemeli, bununla birlikte, öğretmenlik programlarından mezun olanlara da branşlaşmayı teşvik etmek amacıyla antrenörlük sertifikası zorunluluğu getirilmelidir.
- Sporu tüm vatandaşların istifadesine sunabilmek için, öncelikle, semt sahaları, açık spor tesisleri, çocuk oyun alanları kurulmalı, bu sahalarda spor eğitimcilerinin gözetiminde vatandaşların spor yapmaları teşvik edilmelidir.

- Spor tesislerinin, engellilerin giriş ve çıkışlarda ve spor yaparken kolayca faydalanacağı şekilde projelendirilmeleri ve yaptırılması sağlanmalıdır.
- VIII. Beş Yıllık Plan döneminde, kişi başına düşen spor alanlarının Avrupa Konseyi'nin öngördüğü şekilde 10 m2 olarak planlanması ve gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.
- Mevcut kanun hükümlerinin uygulanması sağlanarak, çalışanların spor yapmaları için gerekli olan ve 500'den fazla kişi çalıştıran işyerlerince yapılması zorunlu spor tesislerinin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu işyerlerinde spor eğiticilerinin istihdam edilmesi zorunluluğu getirilmelidir.
- Okullardaki spor tesisleri oranları VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde binde 13'lerden yüzde 10'lara yükseltilmelidir. Yapılacak her ilk ve ortaöğretim kurumlarında spor tesislerinin inşa edilmesi zorunlu hale getirilmelidir.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı ile ortak bir çalışma yapılarak, pilot illerin tespit edilmesi, her yıl bütçeden kaynak ayrılarak, her okula standart bir spor odası yapılması ve bu standartların belirlenmesi ile bu illerdeki okullara öncelikle cimnastik ve atletizm spor dalları başta olmak üzere ve takım sporlarına ait araç ve gereçlerin dağıtımının yapılması, böylelikle, öğrencinin üniversiteye gelene kadar sırtık, cirit, yüksek atlama çitası, kasa ve benzeri gibi spor araç ve gereçlerini tanınması sağlanmalıdır.
- Büyük illerde, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan spor tesis ve faaliyetlerindeki yoğunluk nedeni ile, tüm öğrencilerin spor organizasyon ve faaliyetleri içersinde yer alması amacıyla okul spor organizasyonları ve faaliyetlerinin okul spor tesislerinde hatta okullar arası deplasmanlı olarak yapılması sağlanmalıdır.
- Spor tesisi bulunmayan veya ödenek yetersizliğinden tesisleri yarım kalan okullarda spor tesislerinin hayırsever vatandaşlarca veya sponsorlarca yapılması teşvik edilmeli ve bu tesislere bu vatandaşların ve sponsorların isimlerinin verilmesi sağlanmalıdır.
- Mevcut okul spor tesislerinin çok düşük kapasitede (yüzde 15'lerde) kullanılıyor olması ve bu tesislerin daha verimli bir şekilde kullanılabilmelerini sağlamak amacıyla, okul spor tesislerinin mesai saatleri dışında, işletme giderleri karşılanmak kaydıyla, bulunduğu semt ve mahalle sakinlerinin kullanımına açılması ve beden eğitimi öğretmenlerinin ders ücreti karşılığında bu tesislere gelen vatandaşlara spor eğitimi vermelerinin sağlanması teşvik edilmeli ve bu amaçla gerekli mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır.

- Kurumların spor tesislerinin ortak kullanımı, organizasyonların koordineli olarak yapılması, denetlenmesi ve değerlendirilmesi konularında beden eğitimi öğretmenlerine, antrenörlük ve hakemlikle ilgili konularda hizmet içi eğitim verilmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı faaliyet gösteren Okul içi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı'nın spor teşkilatının yeniden yapılandırılması sürecinde işbirliği yönünde daha etkin hale getirilmesine yönelik yapısal değişikliği dikkate alınmalıdır.
- İlköğretim okullarında görev yapabilecek beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmelerine hız verilmelidir. Bunun için, eğitim fakültelerinin ilköğretime öğretmen yetiştiren sınıf öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adaylarının, haftada en az 4 saat beden eğitimi alanına ait dersleri 4 yıl boyunca görmeleri ve uygulama yaparak spor bilimlerine ait dersleri almaları sağlanmalıdır.
- İlköğretim okullarının birinci kademesinin 4 ve 5'nci sınıflarından itibaren, bu dönemlerde okutulacak beden eğitimi ve sportif alan uygulamalarını içeren 2+2 sportif uygulamalarına geçilmelidir.
- Dokuzuncu sınıftan itibaren ortaöğretim kurumlarımızda spor alanı üzerinde okutulacak derslerin (Antrenman bilgisi, spor psikolojisi, spor ve beslenme, spor yönetimi ve organizasyon, spor sosyolojisi, sporda sakatlıklar ve ilk yardım uygulamaları gibi) programlarda yer alması sağlanmalıdır.
- Üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları ve bölümlerinde uygulanacak programların standardizasyonunun sağlanmasına ilişkin gerekli çalışmaların yapılması, ayrıca, yine beden eğitimi ve spor yüksekokullarının kurulması ile ilgili akreditasyon çalışmalarının yapılması gereklidir.
- Beden eğitimi öğretmenlerinin, gerekli antrenör ve hakemlik eğitiminden geçirilerek, boş zaman eğitimlerine yönelik ilk ve ortaöğretim kurumları sportif organizasyonlarında hakem ve antrenör olarak yer almaları sağlanmalıdır.
- Okullardaki beden eğitimi spor organizasyonlarının, ilgili spor dalı kurallarına uygun yapılması için gerekli hassasiyet gösterilmelidir.
- Olimpik eğitim programının geliştirilmesi ve bu programın,
 - insanlığın dayanışma duygusunu, hoşgörü ve fair-play'e dayalı karşılıklı saygıyı geliştirmesi,
 - Yaşam boyu deneyim anlayışı olarak ve kültürle harmanlanmış fiziksel ve sportif etkinlikler arayışı ile insanın kişiliğinin zenginleştirilmesi,

- Temel olimpik idealler uyarınca başarı ve üstünlüğe yönlendirilmesi "başarı ve üstünlüğü temel olimpik idealler doğrultusunda özendirilmesi",
- Antik ve modern olimpiyat tarihini inceleyerek insan uygarlığının devamlılığı duygusunu geliştirmesi,
- Yöresel ve ulusal gereksinmelere göre barışı, hoşgörü anlayışını, farklı kültürlerle saygıyı çevreyi korumayı insanlığın temel değer ve ilgilerini özendirilmesi,

esasına uygun yürütülmesi sağlanmalıdır.

- Mahalli ve ulusal basın yayın organlarının spor eğitimi konusunda özel programlar yapmasına ve yayınlanmasına ağırlık verilmeli, gerekirse bu konuda kanuni zorunluluk getirilmelidir.
- Bölgesel yapılacak spor yatırımları, salt tesisler olarak değil eğitimsel yönden de değerlendirilmelidir. Bir başka ifade ile, açılan her tesise eğitim verecek eğitimciler düşünülmelidir. Bu tesisler semt sahaları olsa bile, öncelikle yerel yönetimler bu tesislerde insanların spor eğitimini sağlayacak eğitimcileri bulundurmalarıdır. Dolayısıyla; yerel yönetimler bazı spor kulüplerini finanse ederken, bunların yanında bölgesindeki insanların herkes için spor anlayışı içinde spor eğitimlerini sağlamaya yönelik koşulları da yerine getirmelidirler.
- Spor teşkilatının sporu bir bütün içinde değerlendirecek, okul içi-dışı, performans, kitle sporu (herkes için spor) olarak ele alacak yeni bir yapıya ve düzenlemeye ihtiyacı vardır ve bu dönemde bunun gerçekleşmesi sağlanmalıdır.
- 2001-2005 Plan Dönemi'nde, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün sertifikalandırma çalışmaları yaygınlaştırılmalı, üniversitelerin spor yüksek okullarında rekreasyona yönelik programlar açılmalıdır. Ancak, bu beden eğitimi öğretmenliğinde olduğu gibi plansız olarak yapılmamalı, bölge gereksinimleri de dikkate alınarak Akdeniz'de su sporları ve dağcılık, Sarıkamış, Bursa ve Erzurum'da kayak, Orta Anadolu'da yürüyüş ve dağcılık, büyük kentlerde ise, kapalı ve açık alan tesislerine yönelik eleman yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Bu sayı, ilk aşamada en fazla 5 kurumu kapsamalı, gelişmelere göre yaygınlaştırılmalıdır.
- Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarının, nitelikli ve kaliteli öğretmen, antrenör ve spor elemanlarını yetiştirmesine yönelik yeni hukuki düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.
- Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarından mezun olanların Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, yerel yönetimler ve 500'den fazla işçi çalıştıran kurum ve kuruluşlarda istihdam edilmeleri sağlanmalıdır.

4- YAPILACAK HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE İZLENECEK POLİTİKALAR KONUSUNDA PERFORMANS KRİTERLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

- Spor eğiticiyi yetiştiren yükseköğretim kurumlarının açılması durdurulmalı, hatta birbirine yakın veya benzer olan kurumlar birleştirilmelidir.
- İkinci öğretimler zaman geçirilmeden kapatılmalıdır.
- Niteliğin artması için öğretim üyesi sayısı artırılmalı, öğrenci kontenjanları azaltılmalıdır.
- Gerek öğretmenlik, gerekse antrenörlük alanlarında Avrupa Birliği ölçütleri yakalanmalıdır.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nce yürütülen üç kademeli antrenör eğitimi beş kademeye çıkarılmalı ve üst düzey antrenör yetiştirme işi üniversitelerle iş birliği içerisinde yürütülmelidir.
- Yükseköğretim kurumları rekreasyon, turizm ve benzeri alanlara yönelik eleman yetiştirmeye yönelmelidir. Çünkü antrenörlük ve yöneticilik bölümlerinin halen yasal olarak önü açık değildir.
- Yükseköğretim kurulu tarafından yapılan son düzenleme ile beden eğitimi öğretmeni sadece öğretmenlik programları ile yetiştirilmektedir. Bu nedenle, antrenörlük ve yöneticilik programlarından mezun olanlara öğretmenlik hakkı verilmemeli, öğretmenlik programlarından mezun olanlara da antrenörlük sertifikası zorunlu olmalıdır.
- Yeni kurulacak eğitim kurumlarının (Okulöncesi, İlk, Orta ve Yüksek) sportif altyapılarını önceden kurmaları zorunluluk haline getirilmelidir.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü antrenör eğitim sistemi sürekli eğitim politikasıyla "**Toplam Kalite**"yi ilke edinmeli ve bunu destekler nitelikte "**Uzaktan Eğitim**" uygulamalarını başlatmalıdır.
- Merkez Danışma Kurulu daha somut işlemlere kavuşturulmalı ve hızlı çalışması sağlanmalıdır. Gerekirse yeni bir birimin tesisi yoluna gidilmelidir.
- Açılacak her yeni öğretim kurumuna spor alan ve tesis zorunluluğu ile ilgili hukuki düzenlemeler getirilmelidir.
- Bir beden eğitimi ve spor öğretmenine düşecek öğrenci sayısını Avrupa ülkeleri düzeyine indirilmelidir.
- Her spor klüp ve kuruluşun ve sporun resmi ve özel yönetim kademelerinde spor yöneticiliği eğitimi almış eleman çalıştırması ile ilgili hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

- Spor eğitiminde ve kaliteli eleman yetiştirilmesinde, Avrupa standartlarının oluşturulmasında, YÖK, TMOK, GSGM, MEB, TFF, yerel yönetim temsilcilerinin işbirliğini oluşturacak özel ve sürekli bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.
- YÖK'te spor yükseköğreniminin yapılanması, kalitesinin artırılması ve yeni açılacak programların asgari standartlarının belirlenmesi ve denetimi için bir birim kurulmalıdır.
- Üniversitelerde pilot yüksekokullar seçilerek (program çalışması yapanlar zaten var) spor ve rekreasyon programlarının açılması sağlanmalıdır.
- Program açılacak yüksekokullara konuyla ilgili eleman yetiştirilmesi için, yurtdışına doktora için eleman gönderilmeli ve yurtiçinde de hizmet içi ve lisansüstü çalışmaların yapılması sağlanmalıdır.
- Ulusal park alanlarının sportif amaçlı kullanımı ve bunlardan doğrudan spora gelir getirici düzenlemeler yapılmalıdır.
- Turizm Bakanlığı ve diğer ilgili kuruluşlarla yapılacak işbirliği çerçevesinde spor turizmi kapsamına giren spor dallarının etkin şekilde yapılmasına önderlik edecek rehberlerin yetiştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- Rekreasyon etkinliklerinin artırılması için yerel yönetimlerin konuya ilişkin etkin çalışmasını özendirerek çalışmalar yapılmalıdır.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan dağcılık, sualtı, satranç gibi federasyonların tamamen özerkleştirilmesi sağlanmalı ve federasyonları sporcu yetiştirme sistemine son verip, etkili organizasyonlar yapmaları sağlanmalıdır.
- Türkiye'nin gereksinimi olan spor ve rekreasyon alanları belirlenip planlanmalıdır.
- Bu alanda çalışacak insan gücü sayısı belirlenmeli ve Avrupa ülkeleri ile öğrenci değişimi başlatılmalıdır.
- Konuya ilişkin çalışma yapan turizm şirketleri, federasyonlar ve üniversitelerin altyapı, güvenlik, eleman ve diğer yeterlikleri kontrol edilmelidir.
- Gerek sportif turizm, gerekse yarışma sporu organizasyonu için gerekli altyapı yatırımları belirlenecek ölçütlere göre yapılmalıdır.
- Konuya ilişkin olarak iş yapan kişi ve kuruluşların diplomalı eleman çalıştırmaları sağlanmalıdır.

- Doğal alanlarda en son yerleşim yerinin ötesine bina ve tesis yapılmamalı, beton yapılaşmanın önüne geçilmeli, kıyıları, doğal yapı ve kültür değerlerinin korunması için hukuki düzenlemeler tamamlanmalıdır.
- Gerekli düzenleme ve politikalar geliştirilip, uygulamaları 5'er yıllık dönemlere ayrılmalı, ilk 5 yıllık dönemde hukuki altyapı ve eksiklikler tamamlanmalı, sonraki dönemde ise, AB normlarına ulaşılmalıdır.
- Özellikle Yükseköğretim, Devlet Personel Kanunu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü uygulamaları ve hukuki düzenlemeleri en fazla 5 yılda çözümlenebilir. Bu düzenlemelerin mali yükü çok fazla olmayacaktır. Spora ayrılan kaynakların eş uyumlu kullanımı, verimlilik ve ekonomik avantaj sağlayacaktır.
- Kitle sporuna yapılacak bilimsel bazdaki yatırımlar, gelecekte sonucunda performans sporunda da başarıyı geliştirecek ve iyi bir alt yapı oluşmasını sağlayacaktır.

Raporda oldukça detaylı olarak hazırlanan ve belirtilen konularda gösterilen hedef ve politikalar, akademik ve bilimsel yöntemlerle ortaya çıkarılacak projelerle desteklenmeli, sağlıklı bir uygulama, ciddi ve disiplinli bir takip ile spor eğitimin performans kriterlerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

**TESİS POLİTİKALARI, SPONSORLUK VE YEREL YÖNETİMLERLE
İLİŞKİLER ALT İHTİSAS KOMİSYONU**

BAŞKANI

Doç.Dr. Gazanfer DOĞU
(Abant İzzet Baysal Üniversitesi BESYO)

RAPORTÖRÜ

Doç.Dr. Ahmet Faik İMAMOĞLU
(Gazi Üniversitesi BESYO)

ÜYELERİ

Y.Doç.Dr.Nevzat MİRZAOĞLU
(Abant İzzet Baysal Üniversitesi BESYO)

Ferruh ÇETİNÖZ
(GSGM – Tesisler Daire Başkanı)

Kemal TOMBULOĞLU
(GSGM-Tesisler Daire Başkanlığı Yatırım Şube Müdürü)

Doç.Dr.Güner EKİNCİ
(Gazi Üniversitesi BESYO)

Mustafa SARIGÜL
(İstanbul-Şişli Belediye Başkanı)

Dr.Ümit KESİM
(Marmara Üniversitesi BESYO)

Recep YAZICIOĞLU
(İçişleri Bakanlığı Merkez Vali)

Necati DEMİR
(GSGM-İzmir Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Enver ORAL
(GSGM-Ankara Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Erdoğan YEŞİLCAN
(GSGM-Bolu Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Şahin EKER
(GSGM-Samsun Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Uğurcan ÖZSES
(Türk Traktör Fabrikası Genel Müdür Yrd.)

Dr.Hayri ÖZKAN
(Bilkent Üniversitesi BEM Başkanı)

Dr.Alper UĞRAŞ
(Bilkent Üniversitesi BEM Başkan Yrd.)

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

TESİS POLİTİKALARI, SPONSORLUK VE YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER ALT İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

1- GİRİŞ

Türkiye’de halkın son yıllarda spora olan duyarlılığının artmasına rağmen insanlarımızın spora aktif katılımı yetersizdir. Oysa, sporun insan ve toplum sağlığındaki rolünün artık tartışılmadığı günümüzde, kanun koyucu bu bilinçle Anayasamıza koydukları iki madde ile Devlete görev yüklemiştir. Sporu toplumumuzun vazgeçilmez tutkusu ve yaşam biçimi haline getirebilmek için, öncelikle “herkes için spor” seferberliği kapsamında, çocuk ve gençlerimizi spor yapmaya teşvik etmek, sporu sevdirmek, sigara, içki, uyuşturucu ve kumar gibi kötü alışkanlıklar edinmeleri yerine ülkesini seven, hoşgörülü, sosyal, üretken insanlar olarak yetiştirmelerini sağlayacak ortam ve fırsatları onlara sağlamak gerekmektedir. Zira, Anayasamızın 58’nci ve 59’ncü maddeleri de bu görev ve sorumluluğu çok açık bir şekilde ifade etmektedir.

Ülkemizde son yıllarda çağdaşlaşma konusunda çok önemli adımlar atılmaktadır. Dünyada ve ülkemizdeki gelişmeler ışığında Türk Spor Teşkilat yapısı da bir değişim ihtiyacı içerisine girmiştir. Dünya ülkelerinde olduğu gibi spor hizmetlerinin yürütülmesinde, Devletin yönlendirici ve özendirici, destekleyici ve denetleyici olması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, spor hizmetlerini yerine getirmek gönüllülük esasına bağlı sivil toplum örgütleri, merkezi idareden bağımsız olarak oluşturulmuş spor federasyonları ve onları oluşturan spor kulüpleri, özel ve tüzel kişilere terkedilecektir. Devlet yapısında öngörülen değişiklikler doğrultusunda yerel yönetimlere spor konusunda daha fazla sorumluluk verilmesi de planlanmaktadır. Yerel yönetimler bu yeniden yapılanma kapsamında spor hizmet birimleri oluşturmak durumunda kalacaklardır. Böylece, hem hizmet konusundaki arz-talep dengelenebilecek, hem de yöresel düzeyde ihtiyaca dönük yapılanma ve hizmet üretimi sağlanabilecektir.

Dünyada spor örgütlenmesi ve spor hizmetleri çok çeşitlilik göstermelerine karşılık, genelde ortak yanları bulunmaktadır. Örneğin, hemen hemen bütün ülkelerde Devlet denetleyici, destekleyici ve özendirici bir rol üstlenmektedir. Spor yatırımları ve hizmetlerin yürütülmesi ağırlıklı olarak yerel yönetimlere, özel ve tüzel kuruluşlara ve gönüllü kuruluşlara bırakılmaktadır.

Özellikle Amerika’da Devlet, kuralları düzenleyici ve kolaylaştırıcı olarak görev alır ve spor hizmetlerini “Gönüllü Birlik Modeli” sistemi içerisinde kurulan yapılara devreder. Bu birlikler birer şirket olmakla beraber, spor kulübü olmanın avantaj ve kolaylıklarından yararlanırlar.

Hollanda’da Devlet, altyapı çalışmaları, spor organizasyonları, spora katılımı teşvik, düzenli spor yapma ve sağlıklı bir yaşam şekli, spor faaliyetlerinin niteliğinin artırılması gibi konularda çalışmalar yaparken, hükümet dışı teşkilatlanmalar ise, mali

konular, spor tesisleri ve yatırımları, elit sporcular ve federasyonlara sosyal destek, hukuki sorunlar gibi konularda çalışmalar yapmaktadır.

Fransa'da Devlet, bürokratik kademeleri azaltarak her yaş ve kesimin beden eğitimi ve spor faaliyetlerini teşvik etmekte, gençlik faaliyetlerinin geliştirilmesi ve politikalarının belirlenmesi ve bütçe kullanımı ve denetlenmesi ile ilgili çalışmalar yapmakta, hükümet dışı teşkilatlar ise, elit seviye sporcularının refah seviyelerinin artırılması, tesisleşme alanında yatırımların artırılması, ülkede spor fikir ve uygulamalarının gelişimlerine katkıda bulunan kuruluşların desteklenmesi gibi görevleri üstlenmişlerdir.

21.yüzyıla girdiğimiz dönemde, sporda gelişmiş ülkelerin, ifade edilen yönetim tarzlarıyla spor yapma oranları oldukça yüksek derecede orantılıdır. Avrupa ülkelerinde genel nüfus oranlarına göre ortalama spor yapma oranı en düşük yüzde 25 iken, bu oran ülkemizde bindelerle ifade edilmektedir. 10 milyon nüfuslu Portekiz'de 2 milyon, 5 milyon nüfuslu Danimarka'da yaklaşık 2 milyon, 55 milyon nüfuslu Fransa'da 13 milyon, 80 milyon nüfuslu Almanya'da 24 milyon ve 57 milyonluk İtalya'da ise 14 milyon insan spor yapmaktadır. Birleşmiş Milletler Sağlık Teşkilatı dünyada yaşayan insanların yaklaşık yüzde 10'unun engellilerden oluştuğunu kabul etmektedir. Tüm ülkelerdeki istatistiksel çalışmalarda bu rakam esas olarak kabul görmektedir. Birçok ülkede bu oran dikkate alınarak, engellilerin, spor aracılığıyla rehabilitasyonunu gerçekleştirecek spor tesis ve organizasyonları yapılmaktadır. Ancak, ülkemizde engellilerin sportif ihtiyaçları karşılanamamaktadır. Bu oranlar bu ülkelerde sporun ne kadar etkili yönetildiği konusunda fikirler vermektedir.

Ülkemizdeki uygulamalar ise, mevcut durum ve sorunlar başlığı altında aşağıda verilmektedir.

2- MEVCUT DURUM VE SORUNLAR

Son nüfus sayımlarında elde edilen verilere göre, nüfusun yüzde 44-45'i spora başlaması ve aktif spor yapması gereken 5-24 yaş grubunda yer almaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu yaş gruplarında yer alan nüfusun neredeyse tamamı aktif spor yapmakta iken, ülkemizde bu oran yine bindelerle ifade edilecek düzeydedir. 1999 yılı verilerine göre Türkiye'de 5.437 adet spor kulübü ve 178.448 faal lisanslı sporcu (futbol hariç) bulunmaktadır. İnsanımıza spora aktif katılım bilinci ve fırsatı verilememiştir. Bu şekilde basit bir matematiksel hesapla, Anayasanın 59'ncu maddesiyle belirlenen ve 3289 sayılı Kanunla Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne verilen görevlerde Devlet yeterince başarılı olamamıştır.

A- TESİS POLİTİKALARI

1- Planlama

Ülkemizde sporun bugüne kadar yeterince yaygınlaştırılmamasındaki temel faktörlerden birisi, spor tesislerindeki dağılım ve kalite noksanlığı ile bunların optimal ölçülerde kullanılmamasıdır.

Tesis planlamasında, yerel düzeyde bir yapılanma oluşturulmadığından, o bölgenin ihtiyaçları ve özellikleri doğrultusunda bir tesis planlaması yapılamamakta; illerde siyasilere baskı ve tercihleri doğrultusunda, merkezi yönetim tarafından yatırımlar planlanmaktadır. İhtiyaç duyulan ve yapımına başlanan tesisler, gerek yeterli ve sürekli kaynak aktarılamadığından, gerekse yeterli kontrol mekanizmaları devreye sokulamadığından zamanında bitirilememektedir. Dolayısıyla, yapım maliyetleri katlanarak artmaktadır.

Planlanan tesisler, kaynaklar ölçüsünde düşünülmemiş, dolayısıyla her zaman kalite ve standartlardan ödün verilmiştir. Tesislerin birim fiyatlarından tasarruf etme yoluna gidilmiştir. Tesis yatırımları için teklif edilen ödeneklerin düşürülmesi veya hiç verilmemesi nedeniyle mevcut ve inşaatı devam eden tesisler bitirilememekte ve bakım ve onarımları geciktirilmektedir.

Ülke genelinde bölgelerarası nüfus artışı, coğrafi konum, iklim ve demografik yapıyı dikkate alan bir spor tesis politikası oluşturulmadığından, ülke bir tesis mezarlığına dönüştürülmüştür. Tasarlanan sporun özelliklerine, ulusal ve uluslararası standartlara uymayan; ulaşım problemi ve tek yönlü kullanım düzenlemeleri nedeniyle atıl durumda bulunan sayısız spor tesisleri bulunmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan spor tesis yatırımları, kuruluş yeri yanlışlıkları ve nitelikleri dikkate alındığında sayısı çok az değildir. Son verilere göre, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen, genelde elit spora ve sporcu yetiştirmeye yönelik spor tesis sayısı Türkiye genelinde 1.506'dır. Spor kulübü ve lisanslı sporcu sayısı dikkate alındığında bu tesislerin yetersiz olduğu söylenemez. Üstelik diğer kamu kurum ve kuruluşlarının sahip oldukları tesislerin de genelinde, sporu yaygınlaştırma hedefine yönelik kullanılmadıkları dikkate alınırsa sayısı küçümsenemez.

Sporcu tesisleri yatırımlarının planlanmasında, mevcut "tip projeler" nedeniyle, verimsiz ve çağın gelişmelerinin gereğine uygun olmayan, her bölgenin ilgi, istek ve ihtiyaçlarına cevap vermeyen spor tesisleri yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Yerel yönetimlerin, spor yatırımlarında izleyecekleri politikalar belirlenmediği için, yerel yönetimler politik kaygı ve siyasi amaçlarla spora yatırım yapmakta, "herkes için spor" ilkesine dayalı tesisler ve yatırımlar yerine, futbol başta olmak üzere, daha çok performans sporuna hizmet etmektedirler. Ayrıca, bu tesislerin planlaması ve yapımında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile koordinasyon kurma gereği duymamaktadırlar, bu konuda bağlayıcı bir mevzuat ta bulunmamaktadır. Yerel yönetimler şehir planlarını hazırlarken, 3289 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan spor tesislerine tahsis edecekleri yerler konusundaki hükümlere de uymamaktadırlar.

Performans sporunun kaynağı olan spor kulüpleri, sporcu transferlerine çok yüklü miktarlarda kaynak harcarken, sporcu yetiştirmeye ve tesisleşmeye kaynak aktarmamışlardır. Geleneksel sporlara ait tesis ihtiyaçları, planlamalarda dahi yer almamıştır. Örneğin, yağlı güreşte kışın antrenman yapılamamakta, cirit ve rahvan binicilik sporlarında at barınakları ve at taşımacılığında kullanılacak "van"lar bulunmamaktadır.

Ülke genelinde, spor tesisi yatırımları yapacak olan özel ve tüzel kişilerin bu konuda Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile koordinasyonunu sağlayan bir düzenleme yapılamamıştır.

2- İşletme

Türkiye’de kamuya ait küçümsenemeyecek sayıda spor tesisleri bulunmasına rağmen, gerek “tip” projelerin çok amaçlı planlanmaması, gerekse nitelikli teknik eleman ve yeterli personel bulunduramaması açısından işletme güçlüğü çekilmektedir. Mevcut tesisler çok düşük kapasiteyle (yaklaşık yüzde 15) işletilmektedir. Kamu kuruluşları genellikle sahip oldukları tesislerde, mensuplarına ve çevre halkına spor programları düzenlememektedirler. Spora ayrılmış alanlar depo, otopark v.b. amaçlarla kullanılabilen, ya da buralara lojman, sosyal tesis v.b. mekanlar inşa edilebilmektedir. Spor tesislerinin işletilmesindeki olumsuzluklardan biri de, bölgelere göre performans sporu veya yaygın spor talebi belirlenmeden yatırım yapılmasıdır.

Özellikle taşra teşkilatlarında 1990 yılından bu yana personel istihdam edilememektedir. Ayrıca, mevcut spor tesislerinin işletilmesinde görevli yönetici ve diğer personel, genellikle işletme konusunda yeterli vasıf ve bilgi donanımına sahip değildir. Bunların konu ile ilgili eğitim ve gelişimlerini sağlayacak bir hukuki düzenleme de bulunmamaktadır.

Yerel düzeyde bir spor kulübü veya benzer bir yapı bulunmadığından, spor tesislerinden sorumlu kamu görevlilerine spor yapma bilinci verilemediğinden bölgedeki spor tesislerinin daha etkili ve tam kapasite çalışmasını sağlayacak bir düzenleme yapılamamaktadır. Bölgelerde hazır güç ve teknik eleman olarak bulunan “Beden Eğitimi” öğretmenlerinin hizmete koşulmasında, gerek ekonomik anlamda, gerekse mevzuat anlamında yetersizlikler vardır (ücret, izin v.b.). Tesislerin işletilmesinde verimlilik esaslarına riayet edilmemekte, tesis yöneticilerine inisiyatif verilmemekte, tesisler üst yönetimin isteği doğrultusunda kullanılmakta, kullanımlarda organizasyon, zaman ve koordinasyon hataları bulunmaktadır.

Yerel düzeyde mevcut olan spor tesislerinin işletilmesinde, yerel kaynaklar ve yerel yönetimleri devreye sokacak bir yapı ve hukuki düzenleme yoktur. Bu nedenle Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü taşra teşkilatları ve yerel yönetim kaynakları etkili bir şekilde koordine edilememektedir.

B- YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER

Türkiye’de yerel yönetimlerin yapılanması içerisinde yöre halkının spor istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir sistem bulunmamaktadır. Yerel yönetimler kendi politik kaygıları doğrultusunda, performans sporuna hizmet edecek şekilde yapılanmakta ve yatırım yapmaktadırlar.

Yerel yönetimler, 3289 sayılı Kanun’un kendilerine yüklediği sorumluluk ve görevleri yerine getirmemekte; şehir planlarında spor tesisleri için düzenlemeler yapmamakta ve bütçelerinden ayrılması gereken yüzde 1’lik ödeneği bile spor hizmetlerine aktarmamaktadırlar.

İllerde spor tesislerini ve bu tesislerde üretilen spor programlarını tanıtan broşür v.b. dokümanlar yoktur. Halk spor konusunda aydınlatılmamaktadır. Bu konuda bazı kurumlar ferdi çalışmalar yapmakta olup, aralarında koordinasyon yoktur.

Yerel düzeyde spor organizasyonlarının ve hizmetlerinin yürütülmesini üstlenecek, yerel kaynakların ve tesislerin kullanılması ve koordinasyonunu üstlenecek, yörenin tesis planlaması ve yatırım ihtiyaçlarını belirleyecek “Spor Kurulu” gibi bir yapı bulunmamaktadır. Yerel yönetimlerin spor tesisleri yapmalarını teşvik etmek ve kolaylaştırmak için kamu arazilerinden yararlanmalarını sağlayacak tedbirler yoktur.

C- SPONSORLUK

Dünyada ve ülkemizde meydana gelen sosyal, ekonomik ve kültürel olaylar ülkeler arasında ilişkilerin artması ve çeşitlenmesine yol açmıştır. Bunun önemli bir yönünü de sportif faaliyetler oluşturmaktadır. Bu faaliyetlerin düzenlenmesinde ve yerine getirilmesinde en önemli araçlardan birisi de sponsorluktur. Spora olan toplumsal talebin artması, uluslararası spor yarışmalarının önemi ve medyanın spora olan büyük ilgisi gençlik ve spora, Devletin dışında ihtiyaç duyulan kaynakların sağlanabileceğini göstermiştir.

Ülkemizde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından, İşletmeler Yönetmeliği’nde yapılan değişiklikle sponsorluk ile ilgili hususların Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulan bir kurul tarafından yürütülmesi sağlanmış, hazırlanan “Sponsorluk Uygulama Talimatı” esasları ile de bu konuya işlerlik kazandırılmaya çalışılmıştır. Zaman zaman uluslararası, ulusal ve yöresel spor müsabakalarına sponsor kurumlar bulunmakta ve bu aktivitelerin kamu bütçesine getireceği yük azaltılmaktadır. İstanbul’da Valilik, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nün gayretleriyle “100 gönüllü, 100 tesis projesi” başlatılmış, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün tahsis ettiği kamu arazileri üzerine 12 büyük tesis sponsor firmalar aracılığıyla kazandırılabilmiştir. Uygulamaların bu doğrultuda fiilen devam ettiği, ancak mevzuattaki boşluklar nedeniyle istenilen hedefe ulaşılamadığı görülmüştür.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nce sponsorluk uygulamalarının yaygınlaştırılması ve hukuki zemine oturtulması amacıyla, “Vergi Reformu Kanun Tasarısına” eklenmek üzere 2 maddelik teklif yapılmış, ancak Maliye Bakanlığı buna karşı çıkmıştır. “Sponsorluk Kanunu” adı altında bir kod Kanun tasarısının hazırlanması gerektiğine işaret etmişlerdir.

Öte yandan, spordan sorumlu kamu yönetimince, sponsorluk kanunu özel sektöre çok iyi anlatılmalı ve ikna edici bilimsel yöntemler kullanılmalıdır. Bu konuda, ilgili özel sektörün yapılacak tanıtım faaliyetine vereceği önem, arz ve talep konusu içinde değerlendirileceğinden, reklam şirketlerinden de yararlanılma bir politika olarak düşünülmelidir.

3- SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’deki mevcut durum ve sorunlar doğrultusunda yapılması gereken çalışmalar ve düzenlemelerle ilgili öneriler aşağıda sunulmuştur:

A- TESİS POLİTİKALARI

1- Planlama

Spora tahsis edilecek mekanlar için standart ölçütleri belirleyecek araştırmalar vakit geçirilmeden yapılmalıdır.

Tesis planlamasında, yerel düzeyde oluşturulacak “İl Spor Kurulu” (Yerel Yönetim, Özel İdare, Üniversite, İl Spor Müdürlüğü, Spor Kulüpleri v.b.’nin temsil edildiği) o bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda spor tesislerini planlamalı ve merkezi yönetim bu ihtiyacı nitelik ve nicelik açısından dikkate almalıdır. İhtiyaç olan tesislerin inşaatlarının en kısa sürede bitirilerek hizmete açılabilmesi gerçekleştirilmelidir.

Tesisler, kaynakları ölçüsünde kaliteden ve standartlardan ödün vermeyecek şekilde çağdaş (mimari ve estetik açıdan) ve özendirici nitelikler dikkate alınarak planlanmalıdır. Tesislerin birim fiyatından tasarruf edilmemelidir. Tesisler planlanırken, yatırım ve işletme maliyetini düşürecek (temizlik, bakım onarım, aydınlatma, ısıtma, yalıtım, dayanıklılık v.b.) teknik özellikler gözönüne alınmalıdır.

Performans sporu için tesis planlaması, merkezi örgüt yapısı içerisinde oluşturulacak bir uzman ekip tarafından “makro” düzeyde ve ülke genelinde yapılmalıdır. Bölgelere göre öncelikli spor dallarına uygun yatırımlar planlanmalıdır. Yapım ve işletme masrafları yüksek (buz pateni ve kapalı yüzme havuzu gibi) tesisler planlanırken, sporcu başına düşecek birim maliyeti düşürecek tedbirler alınmalıdır. Örneğin, buz pateni salonları planlanırken, zemini soğutma için kullanılan enerjiden elde edilen ısı havuz suyunun ısıtılmasında kullanılmalıdır.

Yerel yönetimlerin “herkes için spor” ve “çok amaçlı spor” tesisleri ve yatırımlar yapması için gerekli olan hukuki düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemelerle kentsel alanlarda yürüyüş, koşu ve bisiklet yolları ve rekreasyon alanları düşünülmelidir. Yerel yönetimlerin, özel ve tüzel kişilerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü denetiminde spor tesis ve yatırımı yapmalarını sağlamak için teşvik tedbirleri alınmalıdır.

Ülke genelinde, bütün tüzel ve özel kişilerin spor tesisleri konusunda yapacakları yatırımlarda Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve/veya il spor kurulları ile işbirliği yapmaları ve onay almalarını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

Tesis planlamasında çok amaçlı kullanıma uygun tesisler düşünülmeli, büyük spor merkezleri, alış verişi, kütüphane, kültür sanat, restoran v.b. hizmetleri verebilecek tarzda planlanırken, ortopedik, spastik, sağır v.b. engellilerin de yararlanabileceği tarzda yapılmalıdır.

Türkiye'nin doğa ve kış turizmi kapasitesine uygun spor, sağlık, kamp ve kongre merkezleri planlanmalıdır.

Spor tesisleri planlanırken illere göre “performans sporu” ve “yaygın spor” talebi araştırılmalı ve bu talebe uygun yatırım yapılmalıdır.

Spor tesis yatırımları planlanırken özellikle, okulların yoğun olduğu merkezler, üniversite kampüsleri ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgeler dikkate alınmalıdır.

Tesisler planlanırken çevre tahrip edilmemeli, zemin üstü doğal değerler korunmalıdır.

Spor kulüpleri sporcu transfer harcamaları yerine spor tesisi yapmaları konusunda teşvik edilmeli ve özendirici tedbirler alınmalıdır.

Ülkemizin büyük bir bölümünün deprem riski altında olduğu düşünülerek yapılacak tesislerin, seçilecek projelerin çeşitliliği ile daha verimli ve güvenli spor tesisleri planlanmalıdır. Özellikle, acil olarak 1999 yılı içerisinde deprem yaşayan bölgelerimizde çok amaçlı, çeşitli niteliklerde serbest zaman aktivitelerinin ve sportif organizasyonların yapılabileceği tesisler planlanmalı ve yapımı gerçekleştirilmelidir.

Pilot bölgelerde geleneksel yağlı güreş için kışlık antrenman mekanları düşünülmeli, geleneksel atlı sporlarda cirit ve rahvan binicilik için at barınakları tesis edilmelidir.

Ülkemize kazandırılması düşünülen Olimpiyat oyunlarının hazırlıkları aşamasında, planlanan “Olimpik Merkez” ve bu merkez dahilinde yapılacak olan spor tesisleri ve diğer hizmet yatırımlarının, oyunlar öncesi ve sonrasında da tam kapasiteli kullanılmasını sağlayacak şekilde planlanması gerekmektedir.

2- İşletme

Gerek performans, gerekse yaygın spor tesislerinin işletilmesinde, eleman ihtiyacının karşılanmasında yerel yönetimlerle işbirliği sağlanmalıdır.

Spor tesislerinin işletilmesinde yararlanılan mevcut elemanların tesis işletmeciliği konusunda hizmet-içi eğitimlerle geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Spor tesis işletmesinde ülke genelinde (yerel yönetim spor birimlerinde, özel ve tüzel kişilerin spor tesislerinde, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü örgütünde) üniversitelerin “Spor Yönetimi” bölümlerinden mezun olanların istihdam edilebilmesi için hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

Mevcut olan spor tesislerinin daha yaygın ve daha verimli kullanılmasını planlamak için o ilde oluşturulacak “Spor Kurulu” yetkili olmalıdır.

Mevcut spor tesislerinin kullanılmasında ve sporun daha fazla yaygınlaştırılabilmesinde bölgedeki “Beden Eğitimi Öğretmenlerinden” yararlanabilmek için hukuki (ücret, izin, görevlendirme) düzenlemeler yapılmalıdır. Ücretler günün koşullarına uygun düzeye çıkarılmalıdır.

Tesis işletmesinde sorumlulukla birlikte, yetki dağılımının da yeterince yapılması ve yapılacak hukuki düzenlemelerle tesislerin işletme giderlerine kullanıcıların katılımı sağlanmalıdır.

Mevcut spor tesislerinin işletilmesinde çok amaçlılık ilkesi benimsenmeli ve bunu sağlayacak araştırma ve incelemeler yaptırılmalı ve kısa vadede çok amaçlı kullanıma geçilebilecek tedbirler alınmalıdır.

Mevcut tesislerin teorik kapasitesi ve fiili kapasitesi belirlenerek aradaki farkı en aza indirecek pratik kapasiteye yaklaşılmalı, ihtiyaç halinde tesislerin gerek kullanım saatleri ve gerekse kullanım alanları rehabilite edilerek kapasite artırımına gidilmelidir.

Kamu kurumlarının kampüs ve bina içindeki spor tesislerinde, mesai sonrası çevre halkına hizmet verebilecek mevzuat ve işletme ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

Spor tesislerinin yapım, bakım onarım ve işletmesini üstlenebilecek vakıf v.b. gönüllü kuruluşların kurulmaları kolaylaştırılmalı, bu kuruluşların ihtiyacı olan kaynak, fon v.b. aktarımı ve sürekliliği sağlanmalıdır.

Tesislerin işletilmesinde katılımcı (kullanıcılar, yöneticiler, çalışanlar, finansörler v.b.) bir model geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Bu konuda örnek modellerden yararlanılmalıdır.

Sonuç olarak, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de spor tesislerini yerel yönetimler, spor kulüpleri, özel teşebbüsler ve okul koruma dernekleri yapmalıdır. Kendi tesisini yapmak isteyenlere vergi muafiyeti getirilmeli, ilk 10 yıl süreyle teknik hizmet verilmeli, ayrıca tesis maliyetinin belirli oranlarında katkı yapılmalıdır. Uygun kredilerle teşvik edilmelidir.

Bu amaçla yatırım programlarına yeni yatırım projeleri alınmamalı, yapımı devam eden projeler tamamlanarak, ayrılan kaynaklar teşvik amaçlı katkı payı olarak kullanılmalıdır.

B- YEREL YÖNETİMLERLE İLİŞKİLER

Yapılacak hukuki düzenlemelerle, yerel yönetimler yükseköğretim kurumlarının beden eğitimi ve spor yüksekokullarından ve bölümlerinden mezun olan (spor yöneticisi, antrenör, rekreasyon lideri, tesis işletmecisi) kalifiye elemanları istihdam etmelidir. Yerel yönetimlerin spor hizmetlerinde faaliyet alanları, organizasyonları ve düzeyleri hakkında “il spor kurulları” planlayıcı ve denetleyici olmalıdır.

Ülke düzeyinde ve yerel düzeyde spor tesisi ve yatırımı yapmak için özel ve tüzel kişiler eğitim ve kültür alanlarında olduğu gibi vergi muafiyeti v.b. usullerle eskiden olduğu gibi teşvik edilmeli ve ödüllendirilmelidir.

Yerel yönetimlerin spor tesisi yapmak için kamu arazilerinden yararlanması kolaylaştırılmalı ve öncelikle yöre halkının ilgi, istek ve beklentilerine uygun “yaygın ve herkes için spor” ihtiyacını karşılamak için çok amaçlı tesisler yapmalı ve spor programları üretmelidir.

Spor yapmaya elverişli atıl durumda bulunan kamu yapı ve binalarının (tren istasyonu, depo, okul v.b.) yerel yönetimler tarafından spor ortamı olarak düzenlenmesi ve yöre halkının hizmetine sunulması için mevzuatlar uygun duruma getirilmelidir.

Yerel yönetimler, “herkes için spor”, “yaşam boyu spor” ilkelerine bağlı olarak, yöredeki herkesin (aileler, okullar, özel kuruluşlar, öğrenciler, çalışan ve çalışmayan gençlik, engelliler v.b.) katılımını sağlayacak organizasyonlar planlamalıdır.

Geleneksel atlı sporların yapıldığı illerde cirit ve rahvan biniciliğine yönelik yatırımlar mahalli bütçeden desteklenmeli, gösteri ve müsabakalarda atların nakli için “van”lar temin edilmelidir.

İllerde öncelikleri belirlenmiş spor yatırımları için il özel idaresi bütçesinde havuz oluşturulmalı, bu kaynaklar yatırımcı kuruluşlarıyla belirlenen kıstaslara göre ortaklaşa kullanılmalıdır.

C- SPONSORLUK

Gerçek ve tüzel kişilerin, spor yatırımları ve organizasyonlarını destekleyebilmeleri için kısa vadede “gelir ve kurumlar vergisi” kanunlarında düzenlemeler yapılmalıdır. Uzun vadede sporda sponsorluk konusunu içeren ayrı bir kanun çıkarılmalıdır. Bu kanuna dayanılarak çıkarılacak yönetmeliklerle, Devletin resmi spor yönetimi tarafından temel hedeflere uygunluğu tescil edilen faaliyetlerin sponsorlarının harcamalarının gider kaydedilebilmesi için hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

Öncelikli ve yaygın spor faaliyetlerinin organizasyonlarına yönelik sponsorluk özendirilmelidir. Bu konuda bilimsel yöntemlere başvurulmalı, reklam şirketlerinden yararlanılmalı, destek olan özel ve tüzel kişiler teşvik edilmelidir.

Uluslararası temsillerde (milli takımlar ve kulüpler) özel ve tüzel kişilerin maddi ve ayni katkıları Devlet tarafından desteklenmelidir.

SPORCU SAĞLIĞI VE SOSYAL GÜVENLİK ALT İHTİSAS KOMİSYONU

BAŞKANI

Doç.Dr. Uğur ERDENER

(Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Ana Bilim Dalı)

RAPORTÖRÜ

Prof.Dr. Emin ERGEN

(Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi)

ÜYELERİ

Prof.Dr.Caner AÇIKADA

(Hacettepe Üni. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu)

Prof.Tb.Kd.Alb. Tunç Alp KALYON

(GATA Hastanesi)

Prof.Dr.Derya DİNÇER

(Ankara Üni.İbni Sina Hast.Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı)

Prof.Dr.Gülgün ERSOY

(Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bilim Dalı)

Prof.Dr.Nevin ERGUN

(Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Doç.Dr.Sadi KURDAK

(Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Prof.Dr.Mahmut Nedim DORAL

(Hacettepe Üni.Ortopedi ve Travmatoloji Ana Bilim Dalı)

Y.Doç.Dr.Ziya KURUÇ

(Hacettepe Üni.Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu)

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

SPORCU SAĞLIĞI VE SOSYAL GÜVENLİK ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

1- SPORCU SAĞLIĞI KAVRAMI

Sporcu sağlığı kavramı içerisine giren başlıklar genel bir bakış açısıyla aşağıdaki dört alanda belirtildiği şekilde özetlenebilir:

A- Sporcu Sağlığı

Hangi nedenle olursa olsun, egzersizlere katılacak kişilerin sistemleriyle ilgili patolojik bir durumu varsa ve bu antrenmanlarda yüklenmelerle bireyin sağlığını bozacak hatta tehlikeli boyutlara ulaşabileceksen, önceden belirlenmeli ve tedavi yoluna gidilmelidir. Bu patoloji fiziksel olabildiği gibi, ağır yüklenmeler sonucunda ya da yarış öncesinde kendini gösteren önemli ruhsal yakınmalar şeklinde de olabilir. Ya da spora katılan bireyde çalışma veya yarışmada ortaya bir yaralanma çıkabilir.

Bir başka deyişle, sporcu sağlığı spesifik bir popülasyon (spor yapan, egzersiz yapan) ile ilgilidir. Bu durum pediatri, geriatri gibi uzmanlıklarda da görülmektedir. Bu tanımları mutlaka tedavi edici şekilde yorumlamak yerine sağlığın korunması için sporcuyla, çalıştırıcıyla ilişkilendirme çalışmaları olarak da düşünmek yerinde olacaktır. Genel tıp bilgisinin yanında, spor yaralanmalarının daha iyi anlaşılması, tedavi tekniklerinin yakından takip edilmesi gerekmektedir. Sağlığın optimum düzeyde tutulması için sezon öncesi muayenelerin değeri büyüktür. Çalışmalar ya da yarışmalar sırasında ortaya çıkabilecek yaralanmaların önlenmesi ve kısa süre içinde doğru olarak tedavi yoluna gidilmesi, uzun süren uğraşlarla elde edilen başarıların tehlikeye düşmemesini sağlar.

B- Ölçme Değerlendirme

Sporcunun görünürdeki veya potansiyeli olan performans kapasitesinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Her spor disiplinin gerektirdiği morfolojik ve fonksiyonel özellikler farklıdır. Bu başlık; 1) Spora yeni başlayacak çocukların bilimsel kriterlerle seçme ve yönlendirilmesi, 2) Üst düzey sporcularının değerlendirilmesi olarak düşünülebilir.

Çocuklar için uygulanacak testler batarya şeklinde olabilir, fazla personel ve araç gerektirmeden yapılabilir. Oysa ikinci aşamada, yeteneklerini kanıtlamış sporcular için bir uzman kadronun, oldukça zengin donanmış laboratuvarı olan bir merkezde çalışmaları gerekmektedir. Ölçme değerlendirme spor bilimlerinin önemli bir alanıdır. Sporcu sağlığı ile ilgili personel deneyimi çerçevesinde bu ekipte görevlidir.

Bireyin biotipinin belirlenmesi antropometrik ölçümlerle başlar. Önceki yıllarda, bazı ülkelerde genetik geçiş de gözününe alınıp, ana ve babanın özelliklerinin de araştırılması ve çocuğa geçen yetenek parametrelerinin belirlenmesi sıklıkla uygulanmaktaydı. Bu belirleyiciler arasındaki morfolojik özellikleri somatotip komponentleri olarak bilinmektedir.

Ayrıca, vücut kompozisyonu morfolojik bir karakter olup, performansı etkilemektedir. Biotip özelliklerinden ikincisi (mezomorfi) işlevsel olandır. Branşlara özgü eforlarda verim daha çok antrenmanlarla kazanılan bu özelliğe bağlıdır. Diğer bir özellik ise, psikolojik (psikotip) olanıdır.

Ölçme ve değerlendirmeler için spor aktivitelerinin sınıflandırılması, inceleme konusu olacak öğeyi doğru belirlemede bir temel oluşturur. Kuvvet, dayanıklılık, beceri, sürat, esneklik vb. gibi performansın ana birimlerinin spor branşına göre uygunluğu detaylı olarak araştırılır.

Sonuç olarak, sporcunun bilimsel profili :

- a) Efora genel uyumu,
- b) Belirli bir spor disiplinine yatkınlığını,
- c) Atletik fiziksel uygunluk ve antrenmana uyumu,
- d) Olası performans artışını gösterebilir.

C- Sağlık Açısından Spor

Yarışma olarak spor ve genel hareketlilik olarak egzersiz, yaşamın ayrılmaz parçasıdır. Psikolojik, sosyal ve ekonomik boyutları olan bu olgu toplumların kültüründen ayrı düşünülmemektedir. Çok önceden beri minimal düzeyde de olsa fiziksel aktivitelerin organizma için gerekli olduğu görüşü, gerek tıp ve gerekse beden eğitimi konularında karşımıza çıkmaktadır. Değişen çevre koşulları nedeniyle, hareketlilikten uzaklaşan insanlığın son yüzyılda hastalanma olasılığı artmıştır. Yarışma amacı dışında yapılacak her türlü fiziksel işin organizmaya yüklenmesi farklıdır. Burada yaş ve cins önemli rol oynayan faktörlerdir. II. Dünya Savaşı sonrası birçok ülke, Devletin gözetimi ve yönetimi ile spor konseyi oluşturmuş ve egzersize katılan kitleyi arttırma çabası içine girmiştir. İsveç, Kanada, A. B. D. , İngiltere ve Almanya bu konuda örnek gösterilebilecek ülkelerdendir. Eski Doğu Bloğu ülkeleri programlarını 1950'li yılların başlarında başlatmışlar ve geliştirmişlerdir.

Sporcu sağlığının çalışma alanına, her yaştan ve cinsten tüm sağlıklı ve hasta şahıslar girmektedir. Konuyu yalnızca tıp, sanat ve biliminin spora uygulanması şeklinde değil, aynı zamanda egzersizlerin sağlığı korumada ya da bazı hastalıklarda tedavi edici yönünü kullanmada işlev gördüğünü düşünmek gerekmektedir. Sağlığı korumada ya da hastalıkların tedavisinde uygulanacak egzersizlerin, belirli prensiplerin (süre, şiddet, sıklık) ışığı altında yapılması optimum yararın sağlanmasında önemlidir.

Akciğer ve kalp hastalarında, diabette, hareket sistemi rahatsızlıklarında egzersizler birer reçete olarak verilmektedir. Hamilelerde kolay doğum ve toparlanma için önemi yadsınmaz. Engellilerde spor için bugün tüm ülkelerde çalışmalar

yapılmaktadır. Fiziksel ya da ruhsal yönden rahatsızlığı olanların topluma kazandırılmasında spor bir tedavi yöntemi biçiminde yardımcı olabilmektedir.

D- Spor Hijyeni:

Yukarıda saydığımız diğer üç başlığın altında incelenen konuların dışında, spor hijyeni, sporcunun kendisi ya da çevresi ile ilgili olarak iki bölümde ele alınabilen bir sağlık alanıdır. İlk bölümde, sporcunun çalışmalarını ve dinlenmesini zamanlaması, beslenmesi, alışkanlıkları, ergojenik yardım olarak kullandıkları, genel vücut bakımı, doping, alkol , sigara kullanışı gibi konular incelenmektedir. Sıkletlerde kilo düşme sorunu da bu çerçevede ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise, spor yapılan yer (havuz, salon, saha, minder), ortam (soğuk, sıcak, nemli), sporcunun kullandığı soyunma odası, tuvalet gibi yerler, mücadele sporlarında tehlikeyi önleyecek eldiven, başlık, dirseklik, dizlik gibi elemanların kullanılması, bunların yeterince uygun olması, ilk yardım istasyonları kurulması, doping kontrol merkezi konuları yer alır.

TABLO-1 : Sporcu Sağlığı Uğraşı Alanları

<p>A- GENEL SPORCU SAĞLIĞI</p> <p>1) Fiziksel ve zihinsel uygunluğun korunması. 2) Sakatlık ve hastalıkların tanı ve tedavisi.</p> <p>B- ÖLÇME DEĞERLENDİRME</p> <p>1) Medikobiyolojik seçme ve yönlendirme. 2) İzleme.</p> <p>C- SAĞLIK AÇISINDAN SPOR</p> <p>1) Koruyucu olarak egzersizler. 2) Tedavi edici olarak egzersizler.</p> <p>D- SPOR HİJYENİ</p> <p>1) Bireysel. 2) Çevresel.</p>
--

Tabloda görüldüğü gibi, özetle dört başlık altında uğraşı verilen sporcu sağlığında, kapsamına giren farklı bilim alanları bulunmaktadır. Bu multidisipliner bir özellik oluşturmaktadır. Fonksiyonel anatomi, egzersiz fizyolojisi ve biyokimyası, spor psikolojisi, antropometri, spor biyomekaniği, spor travmatolojisi, fizik tedavi, spor kardiyolojisi, ilk ve ivedi yardım, antrenman bilgisi, ergometri, beslenme vb. bu konuların temelini oluşturan ve çoğu birer araştırma alanı niteliği taşıyan başlıklardır. Günümüzün değişen ve gelişen koşulları sibernetik bir yaklaşımla, bilgisayar programcılığını, elektronik mühendisliği, film ve fotoğraf sanatlarını (biyomekanik araştırmalar için), mekanik konularını işleyen mühendislik bilimlerini bu zincire eklemiştir.

Sporcu sağlığı konularının uygulanmasında, değişik nitelikteki personel görev yapmaktadır. Ülkemizde spor hekimi, egzersiz fizyoloğu, atletik çalıştırıcı (athletic trainer), egzersiz testi teknisyeni, spor rehabilitasyon uzmanı, rekreasyon uzmanı bu konuda yaygın uğraş veren kişiler değildir. Diğer ülkelerde bu tür personelin eğitimi geniş olarak sürdürülmekte, böylece grup çalışmaları ile daha fazla verim elde etmek mümkün olmaktadır. Ülkemizdeki uygulamada en yaygın olarak görev yapanlar masörlerdir. Ayrıca kanuni zorunluluk olarak saha sağlık görevlileri bulunmaktadır.

1) Saha Doktorluğu: Resmi spor karşılaşmaları boyunca ortaya çıkabilecek, ilk ve ivedi yardım gerektirebilecek durumlara müdahale etmek üzere bir hekimin spor alanında bulunması gerekmektedir. Travma riski sporda her zaman vardır. Bazı spor disiplinleri ise riski daha fazla taşır. Özellikle mücadele sporları ve diğer bazı yakın temas gerektiren takım oyunları bunlar arasındadır.

Boks, güreş, Uzak Doğu sporları, futbol, hentbol, buz hokeyi, dağcılık, halter vb. branşlar travmaya fazlasıyla açık branşlar arasında sayılabilir. Bu sporlarda yaralanmanın oluş mekanizmasının bilinmesi anatomik olarak belirlenmesine imkan sağlar. Ayrıca, tedavi için de değer taşıyan bu konu, saha doktorunun oyunu, yarışmayı dikkatle izlemesi ve yaralanma anını yakalaması ile birlikte büyük kolaylık oluşturur.

Spor sahasında hekimin dikkat etmesi gereken konular şu şekilde ele alınmıştır:

1. Alanda yaralanmanın kaldırılması konusunda hata olması kötü komplikasyonlara yol açabilir. Bu nedenle sedyesiz olarak ağır yaralıların kaldırılmaması, kırık varsa atelleme yapılması, boyun omurlarındaki travmalarda yatar pozisyonda hasta hareket ettirilmeden başın ekstansiyonda taşınması önem taşır.
2. Müsabakadan önce ya da müsabaka içinde ağrı giderici infiltrasyon uygulaması, alarm semptomunu ortadan kaldıracığından, ilk arızayı maskeler ve olgunun ciddi boyuta ulaşmasına neden olabilir.
3. Açık yaralara saha koşullarında sütür konması ciddi enfeksiyonlara yol açabilir. Tetanoz sıklıkla karşılaşılan bir komplikasyondur.
4. Yaralı oyuncunun tekrar yerini alması için ısrar etmek, yeni bir travma tehlikesini davet eder ve olay ağırlaşabilir. Kısa bir süre için de olsa bilinç yitimi gösterenlerin, yer ve zaman oryantasyonunu yitirenlerin, servikal travma sonrası vertebralarda kasılması veya üst ekstremitelerde ağrısı olanların ve kaburga kırığı olanların oyuna devam etmesi yasaklanmalıdır.

Özetle, saha doktoru, spor travmatolojisinin bazı tuzaklarını bilmeli, tıbbi bilgisi sahada bazı yararlı ivedi yaklaşımlar (luksasyon redüksiyonu vb.) yapılmasını ve bazı hatalardan kaçınmasını mümkün kılacak şekilde bilgisini ve becerisini geliştirmelidir.

2) Takım Doktorluğu: Hekimlerin giderek artan bir hızla spor olgusunun içine girişlerinin başka bir örneği, takım doktorluğudur. Takım doktorluğu uygulaması ve sorumluluklarının belirlenmesi hala tartışma konusudur. İdeal bir durumda, doktorun

sorumlulukları kulüp ya da organizyonla ilk karşılaşmasında başlar. Kulüp başkanı, antrenör ve üyeler ile ileriki çalışmaların planını yapar. Bazı durumlar dışında sorumluluğu sezon sonunda biter. Sezon içinde ortaya çıkan bazı yaralanmalar sürekli gözlem gerektirebilir. Yaralanmaların arkasından, maksimum yüklenme gerektiren durumlar için önlem alınması ve bir sonraki sezon için ön çalışmaların planlanmasında yardımcı olması takım doktorunun sorumluluğudur. Sezon başı ilk değerlendimelerle, sezon sonu durum arasındaki fark, sporcunun sağlıklı ve daha iyi fiziki uygunluk içinde olduğunu gösteriyorsa, bu doktorun sorumluluğunu yerine getirdiğinin en iyi kanıtıdır.

3) Spor Hekimliği : Sporcu sağlığı konularında full-time görev yapan hekimlik uygulamaları yüzyılın başından itibaren çeşitli ülkelerde görülmektedir. Ülkemizde ise, gerek direkt ihtisas, gerekse ilgili diğer alanların (ortopedi ve travmatoloji, fiziksel tıp ve rehabilitasyon gibi) çalışmaları ile açığı kapatacak şekilde gündemde bulunmaktadır.

2- DÜNYA'DA SPOR HEKİMLİĞİ VE SPORCU SAĞLIĞI

Son yüzyıl içinde sporcu sağlığı ve spor hekimliği büyük bir gelişim göstermiştir. Özellikle II.Dünya Savaşı sonrası, soğuk savaş döneminde birçok ülke gazete, radyo ve tv. gibi iletişim yolları ile spora katılımı kitlesel olaya döndürerek, bunu popüler hale getirmeye çalışmıştır. Burada amaç iki boyutludur:

- a- Hem, fiziksel olarak genç yaştakilere spor yaptırırken, yarışma sporu için seçme ve yönlendirmede geniş tabana sahip olmak,
- b- Hem de, fiziksel aktivitenin bu yaşta benimsenmesi ve ileride sağlığı koruyucu yönünü gözönüne alarak yetişkinlere alışkanlık kazandırmak. Doğal olarak bu gelişim içinde spor hekimliğine duyulan gereksinim artmıştır.

Spor hekimliğinde çok yönlü bilimsel çalışmalarda ilk adım 1911 yılında Almanya'da atılmıştır. 1912 yılında Oberhof (Almanya)'da ilk resmi Spor Hekimliği Kongresi düzenlenmiştir. 14 Şubat 1928'de 11 ülkeden 33 hekim Saint Moritz'de Uluslararası Spor Hekimleri Birliği'ni kurmuşlardır. Bu örgüt daha sonra 1952 yılında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından Uluslararası Spor Hekimliği Federasyonu (FIMS) olarak onaylanmıştır. FIMS bugüne kadar 29 kez uluslararası kongreler düzenlemiştir. Spor hekimliği dünyasından haberleri içeren bir yayını bulunmaktadır.

FIMS'in Kuruluş Amaçları:

- 1- İnsanın moral ve fiziksel durumunun spora katılım ve kondüsyon kazanılması açısından korunması ve geliştirilmesi,
- 2- Antrenman ve spora katılımın doğal ve patolojik etkilerinin bilimsel olarak araştırılması,
- 3- Spor hekimliği konularında uluslararası düzeyde bilimsel nitelikte kurs, toplantı, seminer, kongre ve sergiler düzenlenmesi,

- 4- Spor hekimliği ile ilgili alanlarda ulusal ve uluslararası ilişkiler kurulmasına zemin hazırlanması,
- 5- Spor hekimliği ve ilgili alanlarda bilimsel bilgi akışını sağlamak amacıyla yayın yapılması,
- 6- Spor hekimliğinin tüm dünyada gelişimini sağlamak için, yukarıdaki maddelerde anılan konularda, gerek federasyon olarak tek başına, gerekse uygun birey ve kurumlarla işbirliği yapılmasıdır.

Diğer bir önemli kuruluş ise, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin 1966 yılında oluşturduğu Tıp Komisyonu'dur. Bugün birçok ülkede spor hekimliği kurumlaşırken, bazıları eğitimi akademik boyutlarda ele almaktadır. İtalya, Fransa ve Belçika'da Spor Hekimliği 2 - 3 yıl lisans üstü çalışmalar ile kazanılan bir uzmanlıktır. Hollanda'da bu süre 4 yıldır. Finlandiya'da 5 yıllık ihtisas programı yürütülmektedir. Fonksiyonel anatomi, egzersiz fizyolojisi, antropometri, fizyoterapi, spor travmatolojisi, spor kardiyolojisi ve diğer spor bilimleri ile ilgili konuların yer aldığı derslere, araştırmalara katılan hekimler, daha sonra değişik yerleşim bölgelerinde kurulmuş olan sporcu sağlığı ya da spor hekimliği merkezlerinde görev almaktadır.

Federal Almanya'da tıp öğrencileri fakültede spor hekimliği dersleri almaktadır. Bunun dışında, uzun ve kısa süreli kurslara katılıp alınan belgelerle spor hekimliği uygulamalarına katılmak mümkündür. Uzmanlık bir program çerçevesinde sertifikasyon şeklinde olmaktadır. İngiltere'de ise, ayrı bir uzmanlık olarak yoktur, 6 aylık sürekli bir eğitim ile "Diploma" düzeyinde bir spor hekimliği programı mevcuttur ve bu ücretli bir eğitimidir.

A.B.D.'nde spor hekimliği konusunda, branşlarında spor olgularına yönelmiş uzmanlar çalışmaktadır. Amerikan Spor Hekimliği Koleji (ACSM) Wisconsin Üniversitesi ile organik bağı olan bir kuruluştur. Özellikle egzersiz fizyologlarının eğitimi, egzersiz testleri ve egzersiz uygulamaları ile ilgili olarak standartizasyon çalışmaları yapmaktadır. Eğitim veren bir kuruluştur. Ancak, A.B.D.'de sporcu sağlığı uzmanlığı lisans programı ile 5 yıl süren bir yüksekokul öğrenimi ile kazanılmaktadır. Spor Akademileri içinde yer alan bu kurum "athletic trainer" diye adlandırılan sporcunun beslenmesi, fiziksel uygunluğu, sakatlığı gibi konularla ilgilenen bireyler yetiştirmektedir. Antrenman bilgisi konusunda da öğrenim gören bu elemanlar, kulüplerin bünyesindeki temel spor adamlarındandır.

Doğu Bloku ülkeleri bu alana en değer verenler arasındaydı. Bir dönem Doğu Almanya'nın sporda Rusya ve A.B.D.'ne üstünlüğü, spor bilimlerinin bütünlüğü içinde spor hekimliğinin bir uzmanlık dalı oluşu ile yakından ilgilidir. Rusya'da ise, her hekim fakülte sıralarında 120 saatlik temel spor hekimliği dersleri almakla bu konuya adımını atıyordu. Eski Çekoslovakya'da 1952 yılında Devlet Sağlık Örgütü, spor hekimliğini uzmanlık branşları arasına almıştır. Bu şekilde sporcuların sağlık kontrolü, egzersiz ve antrenmanların tıbbi ve pedagojik yönden gözlenmesi, spor hijyeni uygulaması, ilk yardımın yaygınlaştırılması ve sağlık için egzersizlerin yararını tanıtmada planlı eğitim gibi hizmetler verilmekteydi. Ayrıca, tıp fakültelerinde beden eğitimi zorunlu olduğundan, birer beden eğitimi kürsüsü kurulmuştur ve bunlar spor hekimliği kürsüleri ile işbirliği yapmışlardır.

Balkan ülkeleri arasında spor hekimliği konusundaki işbirliği uzun yıllar kopukluklarla süre gelmiştir. 1972 yılında ilk kez Atina' da I. Balkan Spor Hekimliği Kongresi düzenlenmiştir. V. Kongre 1981 yılında İzmir'de ve VII. Kongre uzun bir aradan sonra 1999 yılında Antalya'da düzenlenmiştir.

Bulgaristan ve Romanya tıp fakültelerinde spor hekimliği dersleri verilmektedir. Bu ülkelerde spor hekimliği örgütü Sağlık Bakanlığı'na bağlı kuruluşlardır. Ülkenin hemen her yerinde medikosportif dispanserler bulunmaktadır. Yunanistan, cunta döneminde başlattığı sporda atılım politikasının bir bölümü olan spor araştırmaları için spor hekimliği merkezini 1985 yılında kurmuş ve hizmete açmıştır.

3- TÜRKİYE'DE SPOR HEKİMLİĞİ VE SPORCU SAĞLIĞI

Ülkemizde spora ilk bilimsel yaklaşım yüzyılın başında, 1908 yılında Meşrutiyetin kabulü ile Sivil Okullar Beden Eğitimi genel müfettişi olan Selim Sırrı Tarcan ile olmuştur. Selim Sırrı 1908'de İsveç, 1909'da Danimarka, 1910'da Almanya'da düzenlenen beden eğitimi kongrelerine katılmış, 1912 İsveç Olimpiyat Oyunlarını izlemiştir. Olimpiyatlar sonrasında yazdığı "Spor" adlı kitapta Osmanlı devletinin spora gösterdiği üvey evlat muamelesini eleştirmiştir.

1938 yılında 3530 sayılı Kanun ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulan Sağlık Dairesi Başkanlığı 1947, 1948 ve 1949 yıllarında ardarda spor hekimliği ve sporcu sağlığı konularında kurslar düzenlemiştir. 1950 yılında Ankara'da toplanan Spor Şurası'nda, spor hekimliği konusunda yapılması gerekenler kısa ve uzun vadede olmak üzere ikiye ayrılmış, ancak, öneriler ilgi çekmemiş ve bir ilerleme sağlanamamıştır.

1966 yılında İstanbul, İzmir ve Ankara'daki Spor Hekimleri Dernekleri birleşip Federasyon haline gelmiştir. Aynı yıl FIMS üyesi olan Federasyon, 1971 yılında İzmir'de düzenlenen Akdeniz Oyunları öncesinde, uluslararası üne sahip yabancı eğiticilerin de görev aldığı Spor Hekimliği Temel Kursu düzenlemiştir. 1973 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Uzmanlık Tüzüğünde çıkan madde gereğince, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, bu branşta uzmanlık verecek Türkiye'nin İlk Spor Hekimliği Enstitüsü kurulmuştur. Bu kurum bugüne kadar 9 spor hekimliği uzmanı eğitmiştir. Bu uzmanlık 2 yıllık bir program içinde 11 ayrı rotasyon içermekteydi. (Egzersiz fizyolojisi, travmatoloji, iç hastalıkları, cerrahi, fizik tedavi, KBB, göz, nöroloji, reanimasyon, beyin cerrahisi, çocuk kardiyojisi, biyokimya). 1982 yılında YÖK Kanunu ile kapatılan bu program, 1990 yılında tekrar açılarak 3 yıla çıkarılmıştır (6 ay fiziksel tıp ve rehabilitasyon, 6 ay kardiyojisi ve 10 ay ortopedi ve travmatoloji rotasyonları). Yabancı ülkelerde bu konuda çalışıp diploma alan hekimlerin dışında uzman olanlar 22 kişidir. Bu sayının bu denli düşük oluşu düşündürücüdür. 1983-1990 yılları arasında spor hekimliği direkt olarak alınan bir uzmanlık olamamıştır. Ancak travmatoloji, fizyoloji, fizik tedavi ve rehabilitasyon uzmanlıklarından sonra bir yıllık spor hekimliği eğitimi ile alınan bir uzmanlık olmuştur. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sağlık Şurası'nın Uzmanlık Tüzüğü'ndeki değişikliği ile bu durumun ortaya çıkışı spor hekimi yetişmesini kısırlaştırmıştır. Yeni uzmanlık tüzüğü çalışmalarında uzmanlık eğitimi süresinin 4 yıl olması yönünde ilke kararı alınmıştır. Bu durum Avrupa Birliği üyeliği adaylığı çerçevesinde de uygundur.

Kişisel çabalarla 1969 yılında İstanbul'da sporcu sağlığı merkezi kurulmuştur. 1970'li yıllarda Çapa Tıp Fakültesi'nde spor fizyolojisi konularında çalışmalara başlanmış ve 1991 yılında aynı kurumda bir sporcu sağlık merkezi kuruluşu gerçekleştirilmiştir.

Aslında spor sağlığı hizmetlerini kapsayan konular, 1938 yılındaki 3530 sayılı Kanun'dan hemen sonra, 1941 yılında 4047 sayılı Kanun'da ek olarak belirlenmiş bulunmaktadır. İlk beş yıllık planda spor sağlığı konusunda önlem ya da öneri yok iken, daha sonraki planlarda bu konu ele alınmıştır. 1973 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı Çalışma Komisyonları genelgesi uyarınca, sporcu sağlığı hakkında sorunların ayrıntılı olarak ele alındığı bir rapor hazırlanmıştır. V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Hazırlık Çalışmaları Spor Sektörü Raporu'nda, geçmiş dönemlerin eleştirisi yapılmakta ve yeni dönem için yine özel ihtisas komisyonları kurulması görüşüne yer verilmektedir. Böylece, 1983 yılında yeni bir komisyon çalışması dönemine girilmiştir. 1990 yılında yapılan Spor Şurası'nda sporcu sağlığı komisyonu konuyu oldukça etraflı şekilde tartışmış ve rapor şura kitabında yer almıştır.

Spor Hekimliği, ülkemizde ve dünyada gelişmekte olan bir bilim dalıdır. Ülkemizde geçtiğimiz yıllarda spor hekimliğinin gündem maddesi olarak ele alınması için gerekçeler şu şekilde sıralanmıştır.

- a- **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 7/70 sayılı spor faaliyetlerinin tıbbi yönleri konusundaki tavsiye kararı,**
- b- **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 30/70 sayılı spor tesislerinde sağlığa ilişkin tavsiye kararı,**
- c- **Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 27/73 sayılı spor hekimliği merkezleri kurulmasına ilişkin tavsiye kararı,**
- d- **2 Ağustos 1990 tarih ve 20593 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tababet Uzmanlık Tüzüğü değişikliği,**
- e- **3289 sayılı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'un 2'nci maddesinin (g) fıkrasına istinaden sağlık eğitimi veren kuruluşlara düşen görevler,**
- f- **3461 sayılı kanununun 10'ncü maddesi,**
- g- **Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nin 13'ncü maddesine istinaden hekimlerin bilgi ve tecrübe sahibi olmadıkları konularda teşhis ve tedavi yapmamaları gerektiği,**
- h- **Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlığı; "bedensel, ruhsal ve toplumsal yönden eksiksiz durum" şeklinde tanımlaması ve herkesin mümkün olan en yüksek sağlık düzeyine erişmesinde spor faaliyetlerine katkıda bulunması,**

- i- Sağlık Bakanlığı Yüksek Sağlık Şurası'nın spor hekimliğini İhtisas Tüzüğü'ne alması,**
- j- Üniversitelerarası Kurul'un spor hekimliğini Doçentlik bilim dalları arasına alması.**

Bugün, Ege, Uludağ, Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA), Ankara, İstanbul, Akdeniz, Kayseri, Osman Gazi, Elazığ ve Atatürk Üniversitelerinde spor hekimliği bilim dalları bulunmakta ve yaklaşık 10 araştırma görevlisi uzmanlık programına devam etmektedir. Yine de bu sayı, ülkemiz sporcu sağlığına hizmet götürecek yeterlilikte değildir.

Avrupa Birliği'ne üyelik adaylığı çerçevesinde spor hekimliği uzmanlığı, Türk Tabipler Birliği ve Sağlık Bakanlığı nezdinde çalışmalar yürüten Uzmanlık Dernekleri Koordinasyon Kurulu (UDKK) tarafından ele alınmaktadır. Ancak, Avrupa ülkelerindeki gibi spor hekimliği uzmanlığı için bir kurumlaşma (board) gerçekleştirilememiştir. Buna rağmen UDKK çalışmalarına paralel olarak, Türkiye Spor Hekimleri Derneği, rotasyonların güncelleştirilmesi amacıyla bir çalışma yapmaktadır ve Sağlık Bakanlığı Yüksek Sağlık Şurası'nda görüşülmek üzere yeni bir rapor hazırlamıştır. İleride gündeme gelmesi olası Avrupa Spor Hekimliği Kurumu (board)'nun ön hazırlığı gerçekleştirilmiş olacaktır.

4- TÜRKİYEDE SPORCU SAĞLIĞI KONUSUNDA HUKUKİ DÜZENLEMELER

Spor basınında yer alan güncel sporcu sağlığı sorunları, zaman zaman dikkatleri bu konu üzerine yoğunlaştırmaktadır.

Aslında hemen her zaman var olan ve ancak elit bir sporcunun yaralanması durumunda basında yer alan bu olayların kamuoyunda ele alınışı ile kanun koyucuların bakışı arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Sporcu sağlığında, gerek hizmetin sunulması açısından yetişmiş eleman ve kurumların yetersizliği, gerekse sosyal güvenceler yeterince irdelenmemektedir. En başta Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere, çeşitli kurum ve kuruluşlara hukuki boşlukların doldurulması açısından önemli görevler düşmektedir..

1900'lü yılların başından itibaren spor hekimliği kavramı gündemde bulunmaktadır. Ülkemizde ise, 1940 'lı yıllardan beri sporcu sağlığı konusu çeşitli kurum ve kişilerce ele alınmaktadır. Basına yansıyan her sporcu ölümü veya yıldız sporcu sakatlanması sonrasında sporcu sağlığı tekrar irdelenmeye başlanmaktadır. Ancak, sporcu sağlığı hizmetinin yaygınlaştırılmasına yönelik çabaların oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Uzunca bir süredir ülkemizde sporcu sağlığı hizmeti verecek birimler oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu birimlerin bir kısmı oldukça detaylı araç donanımına sahiptir. Ancak, beden eğitimi dersi veren öğretmenin sağlık bilgisinden, antrenörlerin ilkyardım ve sakatlık önlenmesi konusundaki birikimlerine, saha sağlık görevlilerinin çantalarından, ambulans donanımına kadar sporcuya antrenman ve yarışma koşullarında yardımcı olacak birçok nokta atlanmaktadır.

5- SPOR, EĞİTİM, SAĞLIK

Spor, eğitim ve sağlık Devletin güvencesinde olması gereken toplumsal kurumlar arasında anılmakta ve Anayasa'da yer almaktadır. Tümü bakanlık düzeyinde ele alınan bu kurumların bütçeden aldıkları paylar yetersizdir. Bazı çevreler, sporun bir üstyapı kurumu olduğunu düşünmektedirler. Eğitim ve sağlığın öncelikli olduklarını kabul edenlerin güncel perspektifte gözönünde bulundurmadıkları nokta, sporun hem eğitimde, hem de sağlığın korunmasında önemli bir unsur olduğudur. Epidemiyolojik olarak kanıtlandığı üzere her yaştaki bireylerin sağlığının korunması ve geliştirilmesinde egzersizlerin önemli yeri bulunmaktadır. Ayrıca spor, çocuk ve gençlerin sağlıklı büyüme ve gelişmesi için önemli bir etkidir.

Sporcu sağlığı hizmetinin sorunları ve bunların çözümü için gerekli hukuki düzenlemeleri dört başlık altında toplamak mümkün görünmektedir:

- a) İnsangücü
- b) Hizmetin Sunulması
- c) Doping
- d) Sosyal güvenceler

a) İnsangücü ve İstihdam

Sporcu sağlığı, yalnızca teşhis ve tedavi hizmetlerinin sunulması ile sınırlı değildir. Koruma, ilk yardım ve rehabilitasyon konuları da bu başlık altında düşünülmelidir. Dolayısıyla, yalnızca hekimler değil, ilgili her meslek grubunun uygun bilgilerle donanımı ve uygulama becerisi geliştirmesi hedeflenmelidir. Hekimlik açısından konuya bazı açılımlar getirmek gerekirse, sporcu sağlığı konusu multidisipliner çerçeve içerisinde birçok uzmanlık dalını ilgilendirmektedir. Bunlar arasında spor hekimliği, fiziksel tıp ve rehabilitasyon, ortopedi ve travmatoloji başta gelmektedir. Ülkemizde, uzmanlık ünvanı almış spor hekimi sayısı 10, yoğun biçimde spor cerrahisi ile ilgili ortopedi ve travmatoloji uzmanı sayısı 30, sportif rehabilitasyon ile ilgili fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzmanı sayısı ise 15 kadardır. Ayrıca, diğer uzmanlık alanlarında olup (cerrahi ve dahili tıp dalları), sporcu sağlığı konusunda araştırma ve yayın yapanların sayısı son derece sınırlıdır. Bu arada, pratisyen hekim olup çeşitli kurslara katılan ve spor hekimliği nosyonu alanların sayısı 600 kadardır.

Ülkemizde lisanslı olarak spor yapanların sayısının 550.000 (futbol dahil) kadar olduğu ve her 10.000 sporcuya bir uzman hekimin düştüğü tahmin edilmektedir. Bunun da, ülke geneline dağılımının çok verimli olmayacağı ortadadır.

Hekimlerin eğitim ve istihdam sorunları ayrı bir boyut oluşturmaktadır. Henüz, sporcu sağlığı ile ilgili uzman hekim sayısı sınırlı olduğundan çeşitli sağlık kurumlarında istihdam mümkün olabilmektedir. Kurumda sunulan sağlık hizmetinin dışında, örneğin, kulüplerde herhangi bir yapılanma mevcut değildir. Bazı büyük kulüplerin sporcu sağlığı konusunda yatırımları bulunmaktadır. Bu uygulamaya zemin oluşturacak herhangi bir hukuki düzenleme bulunmamaktadır. Oysa, işyeri hekimliği uygulamasına benzer bir model ile profesyonel sporcuları olan kulüplerin hekim ve sağlık personeli istihdamı zorunlu tutulabilir. Bu konu mevzuatta oldukça muğlak bir ifade ile yer almakta ve bağlayıcı bir hüküm içermemektedir.

Müsabakalarda hekim bulunması zorunluluğu yoktur ve bu işlem sağlık memurları ile yapılmaktadır. Bu personelin, hasta taşıma konusunda bile yeterli bir eğitim almadıkları, çoğunun ancak yara bakımı yapacak bilgiye sahip olduğu görülmektedir. Bu çeşit personelin alımı, eğitimi ve meslek uygulamalarına ilişkin yönetmeliklerin gözden geçirilmesi ve güncelleştirilmesi bir zorunluluktur. Çoğu ani ölümlerin sahada olduğu düşünülürse, iyi eğitim alındığında bu meslek grubunun bu tür istenmeyen durumlarda belkide hayat kurtarıcı olabileceği hatırlanmalıdır.

Sporcu sağlığında önemli meslek alanlarında birisi de, spor fizyoterapistliğidir. Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu'nda 1972'den beri lisans, 1998 yılından itibaren lisans üstü düzeyde verilen derslerle spor fizyoterapistliği ülkemiz sporcu sağlığı meslek alanları içerisine yerleştirilmeye çalışılmaktadır. 1999 yılında Spor Fizyoterapistleri Derneği kurulmuştur. Uluslararası Futbol Federasyonu (UEFA), takımlarda spor fizyoterapisti bulundurma zorunluluğu getirmiştir. Birçok ülkede tüm spor dallarında spor fizyoterapistleri sporcu sağlığı ekibinde yer almaktadır. Ülkemizde henüz sayıca az olan spor fizyoterapistlerinin (30 kişi) görev alanını masörler doldurmakta ve yetkileri olmayan uygulamalar yapmaktadırlar. İstanbul Olimpiyat Oyunları ve Avrupa Birliği'ne üyelik adaylıkları çerçevesinde spor fizyoterapistlerinin görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanarak ilgili alanlarda görev almalarının sağlanması, çağdaş bir uygulama olacaktır.

Masörler, sporun vazgeçilmez sağlık elemanları grubunu oluşturmakla birlikte, denetimsiz bir uygulama içindedirler. Yetki ve sorumlulukları daha önceleri tam olarak çizilmeyen bu meslek grubunda, şüphesiz diğer meslek alanlarının uygulamalarına taşmadan görev yapanlar bulunmakla birlikte, bir kısım masörlerin cesur bir şekilde teşhis koyup tedavi uygulamaları yaptıkları bilinmektedir. Bu meslek grubu için eğitim (sertifikasyon) programlarının gözden geçirilmesi, meslek içi eğitim uygulamaları yapılması, yetki ve sorumluluklarına ilişkin hukuki düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir. 1999 yılında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sağlık Yüksek Kurulu'nun çalışmalarıyla Spor Masörü Yönetmeliği çıkarılmış ve uygulamaya konulmuştur.

Masörlük uygulamalarının yüksekokul düzeyinde bir eğitimle öğrenilmesi konuya en radikal çözüm olacaktır. Özellikle, A.B.D. örneğinde olduğu gibi (athletic trainer = kaba bir tanımla sporcu sağlığına özelleşmiş fizyoterapist) bazı ara meslek gruplarının oluşması sağlanabilir. Benzer bir düşünceyle ilk uygulama Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu tarafından başlatılmıştır. Ülkemizdeki bir farklı durum ise, fizyoterapi yüksekokularının varlığıdır. Bu nedenle A. B. D. örneğinde olduğu gibi bizdeki mezunların fizyoterapi uygulaması yapması mümkün değildir. Yine de bu grubun (sporcu sağlık teknisyeni) zaman içinde önemli bir fonksiyon kazanacağı hissedilmektedir. Böyle bir meslek alanınının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda bir hizmet sınıfı içinde anılmasının sağlanması gerekmektedir. Öte yandan, fizyoterapistin sporcu sağlığındaki yadsınamaz yerinin daha netleşmesi ve bu meslek grubunun da personel istihdamında önemle dikkate

alınması sağlanmalıdır. Sporcu beslenmesi konusunda hizmet veren diyetisyenlerin ve spor psikolojisi konusunda görev yapan psikologların da eğitimleri ve istihdam edilmeleri için hukuki düzenlemeler gerekmektedir. Sporcu beslenmesi konusunda çalışan personel sayısı son derece sınırlıdır. Spor psikologlarının sayısı ise daha da azdır. Bu iki alanın güncel gelişmeler doğrultusunda desteklenmesi için meslek kuruluşlarına, üniversitelerin ilgili bölümlerine, spor kulüpleri ve spor teşkilatına görevler düşmektedir.

Yabancı sporcu ve antrenörlerin Türkiye'de çalışabilmeleri bazı hukuki düzenlemelerle mümkün olabilmektedir. Ülkemizde bir çok kulüp, masör adı altında yabancı (özellikle eski demir perde ülkelerinden) hekimleri çalıştırmaktadırlar. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atları Tarzı İcrasına Dair Kanun ve Türk Tababet Tüzüğü'ne göre ülkemizde bu mesleğin icra edilebilme hakkı, ancak Türk tıp fakültelerinden mezun olmuş hekimlere verilmektedir. Belki hastanın hekimini seçme hakkı ya da hedeflenen Avrupa Birliği'ndeki üyelik çerçevesinde mesleklerin eşdeğer kabul edilmesi ve serbestçe uygulanması gibi gerekçelerle ülkemiz sınırları içinde yabancı hekimlerinin çalışmasının mümkün olabileceği akla gelebilir. Bu konu, başta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere, ilgili birçok bakanlığı ilgilendirmektedir. Daha kötüsü, bu şekilde çalışanların ucuz başarı ve kazanç uğruna doping dahil her türlü farmakolojik yöntemi denedikleri ve birçok spor yapan gencimizin bu uygulamalardan çare umdukları görülmektedir.

Özetle; saha ve kulüp hekimliği kavramları kurumsallaşmalı ve zorunlu hale getirilmelidir. İlgili diğer meslek alanlarının sporcu sağlık ekibinde görev almalarına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır.

b) Kurumlar

Spor açık ve kapalı mekanlarda yapılmaktadır. Antrenman için ayrılan süre her zaman yarışma süresinden daha uzundur. Ancak ciddi yaralanmaların daha çok yarışmalar sırasında olduğu bilinmektedir. Bu yüzden yarışma sırasında bir ambulans ve görevli bulundurulması zorunlu tutulmaktadır. Her spor dalının yarışma düzenlemesi farklı kalıplarda gerçekleşmektedir. Bazen bir ambulans ve personel yeterli olamamaktadır. Spor dalının relatif risk düzeyine, katılan sporcu sayısına, en yakın sağlık kurumuna uzaklığına v.b. sayılabilecek daha birçok faktöre bağlı olarak muhtemel problemlerde müdahale edecek ekiplerin standartlaştırılması gerekmektedir. Nasıl ki, bir müsabaka organizasyonunun hakem ve personel sayısı katılan sporcu sayısına göre belirlenmekteyse, sağlık ekiplerinin de aynı şekilde kompozisyonu sağlanmalıdır.

Sedye, ambulans, ambulans donanımı, sağlık çantası, sağlık odası konunun diğer önemli detayları arasındadır. Ambulansın bir hasta taşıma aracından çok, gerektiğinde müdahale yapılabilecek bir yaşam kurtarıcı araç olarak bulundurulması, hastaneye yol alırken, telsiz ile iletişim kurularak acil servise hastanın durumu hakkında bilgi verilip, ekibin hazırlıklarının yönlendirilmesinin sağlanması çağdaş uygulamalardır. Bunlar aslında sağlık sistemimizi tümünden ilgilendiren sorunlardır ve maalesef durum genel sorunun spora yansımından ibarettir.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 1980'li yılların ortalarında başlattığı bir uygulamayla açılan dört sporcu sağlık merkezi (Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa)

performans sporu yapan gençlere hizmet vermektedir. Bu merkezlerin işleyiş açısından bazı sıkıntıları bulunmaktadır. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne veya tıp fakültesine bağlı olmak gibi farklı uygulama sorunları, personel alımındaki kriterlendirmelerin net olmayışı, federasyonlarla ilişkilerinin istenildiği düzeyde gerçekleşmeyişi akla ilk gelen durumlardır. Merkezlerin, aday milli sporcular başta olmak üzere, hizmet sunacağı sporcu kesimine daha verimli olabilmesi için uygulamaların standardizasyonu gerekmektedir. Bu konu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Sağlık Yüksek Kurulu'nun komisyon çalışmaları çerçevesinde ciddiyetle ele alınmakta ve merkezlere bir statü getirilmeye çalışılmaktadır. Bu statüde personel ihtiyacının ve bütçenin yıllık hedeflerinin işleyiş biçiminin belirlenmesi gerekmektedir.

Yukarıda bahsedilen merkezlerin dışında, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri'nin sporcu sağlık birimlerinde, başta lisans muayenesi olmak üzere çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Bu merkezlerde çalışan personelin seçimi, hizmet içi eğitimi, bu birimlerin donanımı ve muayenelerin güncel gelişmeler ışığı altında standartlaştırılması gerekmektedir. Özellikle, spora yeni başlayan gençlerin lisans muayenelerinde izlenen yolun, genel geçer bir çerçeveye oturtulması zorunluluğu bulunmaktadır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sağlık Yüksek Kurulu bu konuda bir Sağlık Karnesi geliştirmiş bulunmaktadır.

Okul, kulüp ve gençlik ve spor il müdürlüklerinin dışında, bazı özel kuruluşların spor salonlarında çeşitli spor aktiviteleri düzenlenmektedir. Gerek okul, gerekse özel kuruluş salonlarında sağlık düzenlemelerine ve uygulamalarına ilişkin bir yönetmelik yoktur. Özel kuruluş salonlarında sağlık dolabı olması ve muayene zorunluluğu yer almakla birlikte daha ayrıntılı açıklamalara rastlanmamaktadır.

Bir başka kurum örneği, sporcu eğitim merkezleridir. Bu merkezlerden güreş spor dalında hizmet eden ve 12-16 yaş ergen gruptaki gençleri barındıran bu yerlerin çok önemli sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar fiziksel sağlıktan çok, ruhsal ve sosyal problemler yönündedir. Sayıları 13 olan bu merkezlerde görevli uzman personelin, kriterlendirilmesi, verimliliği araştırılmalı ve bir denetleme mekanizması geliştirilmelidir. Ayrıca, bu merkezlerin daha sağlıklı biçimde işletilmeleri için önlem alınmalıdır. Sporcu sağlık merkezleri sayı ve donanım olarak geliştirilmeli, çalışan personeli eğitilmiş ve uzman olmalıdır.

c) Doping

Doping sorunları çeşitli platformlarda ele alınmıştır. Ülkemizdeki boyutları sayısal olarak ifade edilmemekle birlikte ciddiyeti giderek artan bir sorun olarak kabul edilmektedir. Bu konu, Doping Kontrol Merkezi ve Doping Mücadele Vakfı'nın dışında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sağlık Yüksek Kurulu'nun bir alt komisyonunda (Anti-Doping) incelenmiştir. Hukuki düzenlemeler için, antidoping propaganda, cezai yaptırımlar üzerine çalışılmaktadır. Doping örneği toplama konusunda bağımsız bir organ meydana getirilmelidir. Bağımsız Doping Numune Toplayıcıları olarak isimlendirilebilecek bu grup, her türlü baskı ve etkiden uzak çalışabilmelidir. Federasyonların doping uygulamaları uluslararası federasyonların önerdikleri ölçülerde gerçekleştirilmelidir. Doping özelinde ancak sağlık genelinde federasyonların yalnız sağlık değil tüm kurullarının oluşturulması ve çalışması belirlenmelidir. Özellikle, sağlık kurullarının çalışma şekli hiçbir zaman istenildiği

yönde olamamıştır. Bu konuda Sağlık Yüksek Kurulu, federasyonlarla işbirliği yaparak bir yönerge hazırlamış, ancak yürürlüğe girmemiştir. En önemlisi, ülkemizde doping konularını ele alan bir üst kuruluş olmalıdır. Doping Mücadele Üst Kurulu olarak anılabilecek bu kuruluş, bağımsız bir şekilde oluşmalı ve konuyu her yönüyle ele alacak yetkide olmalıdır.

d) Sosyal Güvenceler

Profesyonel futbol kulüplerindeki sporcuların sosyal güvenlik ve özel sağlık sigortasından yararlandıkları bilinmektedir. Bazı spor dallarında da (voleybol, basketbol gibi) özel sağlık sigortası sistemi kullanılmaktadır. Zayıf olunan nokta, daha çok amatör sporcuların güvencesidir. Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu gibi bazı kuruluşların yaptıkları kısmi destekler, çoğu zaman bir iyi niyet ölçüsünde kalmakta ve gerçek sorunu çözebilmekten öteye gidememektedir. Anne, babası emekli sandığı mensubu olan sporcuların, çeşitli hastanelerden yararlanmaları söz konusu olabilmektedir. Birçok amatör sporcunun SSK güvencesi bulunmaktadır. Ancak, bu kurumlardan alınan hizmet sporcu sağlığı için özel olamamaktadır. Bu nedenle, sporcuların direkt olarak sporcu sağlık merkezlerinde hizmet alabilmeleri için, sporcu sağlık sigortası sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Öte yandan, sporculara özel bir sosyal güvence sistemi geliştirilebilmesi teknik olarak zordur. Milli sporcular için halen yürürlükte olan fonlardan destek olunabilmesi için mevzuat geliştirilebilir. Sosyal güvencelerle ilgili kesin çözümün, ülkemizin genel bir sorunu olan sosyal güvenlik sorunun çözümüyle gerçekleşebileceğine inanılmaktadır. Buna paralel olarak, genel sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi sporcu sağlığı konusuna katkıda bulunacaktır.

6- SONUÇ

Sporcu sağlığı konusunda hissedilen eksiklerin giderilmesi için mevcut hukuki düzenlemelerin güncelleştirilmesi ve denetleme mekanizmalarının etkili duruma getirilmesi gerekmektedir.

FİNANS ALT İHTİSAS KOMİSYONU

BAŞKANI

Prof.Dr. İbrahim CEYLAN
(Ankara Üniversitesi)

RAPORTÖRÜ

Prof.Dr. Nevin ERGUN
(Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi)

ÜYELERİ

Haluk ÇETİN
(Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü – Baş Müfettiş)

Mehmet EFENDİ
(Sayıştay Başkanlığı Baş Denetçi)

Ahmet YALÇINKAYA
(Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdür Yrd.)

Mehmet Ali HASPOLAT
(Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Daire Başkanı)

Levent KAYIŞ
(GSGM-Spor Kuruluşları Dai.Bşk. Şube Müdürü)

Arif MUTLU
(GSGM-Gençlik Hizmetleri Dai.Bşk. Şube Müdürü)

Fatih ATAMAN
(Sürücü Holding Genel Müdürü)

**VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI
BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU**

**FİNANS
ALT İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU**

1- GİRİŞ

Sağlıklı nesiller yetiştirmenin gereklerinden olan spor, ülkemizde henüz hakettiği önem ve anlama ulaşamamıştır. Spor sistemimiz çağdaş ölçüler düzeyinde değildir.

Ülkemizde spora kamu sektörü, özel sektör, yerel yönetimler ve spor kulüpleri yatırım yapmaktadır. Kamu sektörü yatırımlarında kaynaklar yetersizdir. Mevcut kaynaklar da etkin, verimli ve rasyonel kullanılamamaktadır.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlık çalışmaları çerçevesinde kurulan “Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları ÖİK Raporunda” finansman konusunda yapılacak yeni bir teşkilatlanmanın, yeniden yapılandırılması düşünülen gençlik ve spor faaliyetlerine dinamizm kazandıracakı konusu önem arz etmektedir.

3- MEVCUT DURUM

Türkiye’de uzun yıllar genel bütçeden spora yeterli ödenek ayrılmamıştır (Tablo 1).

TABLO-1 : Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’ne Konsolide Bütçeden Ayrılan Kaynak (1990-1999)

YILLAR	AYRILAN KAYNAK (MilyonTL.) (*)
1990	133.058
1991	230.356
1992	459.892
1993	732.967
1994	1.445.500
1995	1.953.270
1996	4.454.400
1997	8.327.201
1998	15.355.801
1999	24.593.501

Kaynak: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
(*) GSGM’ne devlet bütçesinden ayrılan ödenek yıl içerisinde Spor-Toto ve diğer fon gelirleri ile artış göstermektedir.

Spora halen;

- Genel ve Katma Bütçe'den,
- Spor-Toto-Loto gelirlerinden, (Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü gelirlerindeki azalma nedeniyle son yıllarda iflas noktasına gelmiştir)
- Türk Sporunu Teşvik Fonu'ndan,
- Akaryakıt Tüketim Fonu'ndan,
- 3418 sayılı Eğitim Gençlik ve Sağlık Hizmetleri Vergisinden,
- 3558 sayılı Kanunla değişik 39/(a) ve (b) bentleri hükümlerinden,

kaynaklar aktarılmaktadır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü katma bütçeli, il müdürlükleri özel bütçelidir. Bu bütçe yapıları, müsabaka gelirleri, spor tesislerinin işletme gelirleri, reklam gelirleri düşünülerek oluşturulmuştur. Ancak, düşünülen bu gelirler 1930'lu yıllardan bu yana yeterli olmamış, katma bütçeli ve özel bütçeli spor teşkilatına sürekli genel bütçeden aktarma yapılmıştır. 1986 yılından itibaren yukarıda belirtilen fonlardan spora önemli kaynaklar aktarılmış, bu imkan tesislerde önemli bir atılım yaratmış ve bazı branşlarda özellikle de ferdi branşlarda şampiyonluklar elde edilmeye başlanmıştır. Ancak, son yıllarda fonların bütçe kapsamına alınması ve kaynakların kısılması sporumuzu yine finansal yetersizlik ile karşı karşıya getirmiştir. Bu arada, siyasi otoritenin inisiyatifinde olan fonlardaki kaynakların tahsis ve dağıtımının ihtiyaca uygun olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu mali sıkıntıya ek olarak, 1991 yılından bu yana stadların futbol kulüplerine kiraya verilmesi, 1998 yılından bu yana da başta büyük stadlar olmak üzere intifa hakkının kulüplere devredilmesi ile spor teşkilatı çok önemli gelir kayıplarına uğramıştır. Bir yandan öz gelirler azalırken, diğer yandan bütçe yetersizlikleri spor teşkilatını mali çıkmaza sokmuştur.

1992 yılında çıkartılan 3796 sayılı İstanbul Kentinde Yapılacak Olimpiyat Oyunları Kanunu'na göre, talih oyunlarından (Milli Piyango, At Yarışları), konut fonundan, bütçeden ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçesinden Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu'na önemli miktarlarda kaynak aktarılmaktadır. Ancak, bu kaynağın spor yatırımlarına dönüştürülmesinde Olimpiyat Komitesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında işbirliği yoktur.

4- MEVCUT DURUMUN ISLAHI

- a- 3289 sayılı Kanun'un 14'ncü maddesinde hükme bağlanan belediyeler ile il özel idareleri bütçelerinden Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bütçesine aktarılması gereken payların temini, Kanun'da belediyeler yönünden teşvik sistemini içeren bir düzenlemeyle sağlanmalıdır.
- b- Yine, 3289 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde yer alan ve uygulanamayan işçi sayısı 500'den fazla olan kuruluş ve fabrikaların tesis yapma ve antrenör bulundurma hükmü de teşvik sistemi ile yeniden düzenlenmelidir.

- c- Belediyelerin şehir planlarını hazırlarken, spor tesislerine tahsis edecekleri yerlerin tespitinde, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün görüş ve teklifleri esas alınmalıdır.
- d- Toplu konutlar, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, eğitim kurumları ile fabrika projelerine mutlaka spor alanı ve tesisi konulması zorunlu hale getirilmelidir.
- e- Spor sistemi özerk bir anlayışla yeniden yapılandırılmalı, özerk ve bağımsız spor teşkilatı, finans kaynaklarını objektif, sistemli, etkin ve verimli kullanılmalıdır.
- f- Sporun geniş kitlelere yaygınlaştırılması bir Devlet politikası olarak toplumun her kesiminde ve kurumunda öncelikli hale getirilmelidir. Sporun kitlelere yaygınlaştırılması, toplumda spor bilincinin geliştirilmesi sporda finans sorununun çözümüne en önemli katkıdır.
- g- Spora sağlanan tüm kaynaklar bir havuzda toplanmalı, bu kaynaklar yeniden yapılandırılacak bağımsız ve özerk spor teşkilatı tarafından makro hedeflere ve yıllık programlara göre kullanılmalıdır.

5- YENİ FİNANS KAYNAKLARI

- a- Futbol Federasyonu gelirlerinden amatör sporlara kaynak aktarımı amacıyla Federasyon bütçesinin yüzde 5'inin tahsisi için gerekli hukuki düzenleme yapılmalıdır.
- b- Spor kulüpleri ve sponsorluk kanunlarının biran önce yürürlüğe konulması için çaba gösterilmeli, sponsorluk yapacak kurum ve kuruluşlar özendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Sponsorluk konusunda, reklam şirketlerinden de geniş ölçüde yararlanılması düşünülmelidir.
- c- Spor kulüplerinin hızla şirketleşmeleri ile öz sermaye-borçlanma dengesinin sağlanması sonucunda sağlam bir yapıya gidilebilir. Hisse senedi satışı ile; halka açılmaları, tahvil ihraç edebilmeleri ve diğer kredi olanaklarından yararlanmaları kolaylaşacaktır. Özellikle, spor kulüplerinin futbol branşları için bu konu aciliyet arz etmektedir.
- d- Yerel yönetimlerin spora ayırdıkları kaynakların attırılması için teşvik tedbirleri uygulanmalıdır.
- e- Gençlik ve Spor Teşkilatı bütçesinden spor amaçlı vakıf ya da kuruluşlara kaynak aktarımı hukuki düzenlemelerle önlenmelidir.
- f- Devlet denetiminde olan elektrik faturaları, trafik cezaları, pasaport ve benzeri konularda belirli bir yüzde oranının spora tahsisi sağlanabilir.
- g- Plaka ve otomobil ruhsat işlerinden belirli bir kesintinin spora aktarılması sağlanabilir.

- h- Ayrıca, spor malzemeleri ve maddeleri sektörü, medya sektörü, yayıncılık ve reklam sektörü, eğlence sektörü, turizm sektörü, talih oyunları ve ulaşım sektöründen spor ve gençlik payı adı altında belirli oranlarda aktarma sağlanabilir.
- i- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü mülkiyetinde olan spor tesislerinin işletme prensiplerine uygun olarak işletilebilmesi için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.

6- REORGANİZASYON

Sporumuzun idari yapısı yeniden düzenlenmeli, özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalı, etkinlik, verimlilik ve performans çalışmaları yapılmalı, spor altyapısına ilişkin radikal düzenlemelere gidilmelidir.

Federasyonlar idari ve mali özerkliğe kavuşturulmalıdır.

Sporda devlet politikası oluşturulmalı, özerk spor teşkilatı, bu politikaya uygun hedefler ve planlar tayin etmeli, tek havuzda toplanacak kaynaklar, bu hedeflerin ve programların gerçekleşmesi amacıyla etkin, verimli ve rasyonel kullanılmalıdır.

TOPLUMDA CAĞDAŞ SPOR BİLİNCİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI
ALT İHTİSAS KOMİSYONU

BAŞKANI

Y.Doç.Dr. Velittin BALCI
(Gazi Üniversitesi BESYO)

RAPORTÖRÜ

Doç.Dr.Mürsel AKDENK
(19 Mayıs Üniversitesi BESYO)

ÜYELERİ

Doç.Dr.Azmi YETİM
(Gazi Üniversitesi BESYO)

Doç.Dr.Ömer ŞENEL
(Gazi Üniversitesi BESYO)

Y.Doç.Dr.Beytullah DÖNMEZ
(Gaziosmanpaşa Üniversitesi BESYO)

Y.Doç.Dr.Engin ERŞEN
(Karadeniz Teknik Üniversitesi BESYO)

Öğrt.Gör.Fikret SOYER
(Erciyes Üniversitesi BESYO)

Nurettin DOĞAN
(GSGM-Ankara Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü)

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

TOPLUMDA ÇAĞDAŞ SPOR BİLİNCİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI ALT İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

1- GİRİŞ

Son yıllarda dünya genelinde görülen çağdaş ve teknolojik yönelimler etkisini her alanda göstermektedir. Spor alanı da bu değişimlerden olumlu ve olumsuz etkilenmekle birlikte, toplumun spordan beklentileri her zaman olumlu olmaktadır. Bu nedenle çağdaş spor, kişilerin ve toplumun beklentilerini karşılayabilecek fırsatlar ve kolaylıklar sunmalıdır.

Spor, bireysel olarak fiziksel gelişim ve sağlık kazandırırken, aynı zamanda ruhsal olarak da yenilenme ve iyileşme gerçekleştirmektedir. Bunun yanında spor, toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlaması ile daha sağlıklı bir toplum yaratılmasında öncü ve destekçi bir unsur olma özelliğini korumaktadır.

Çağdaş spor bilinci, sporun her türlü olumlu etkilerinden olabildiğince daha fazla sayıda insanın yararlandırılmasına imkan sağlayan düşünce tarzı ve maddi altyapının oluşturulması kapsamında sahip olunması gereken temel bir yaklaşımdır.

Toplumda çağdaş spor bilincinin oluşturulması, en başta sporun topluma yaygınlaştırılması ile mümkündür. Bunların başında, sosyo-ekonomik faktörler ve bunların iyileştirilmesi gelmektedir. Bununla birlikte, sporun yaygınlaştırılmasını etkileyen bir çok unsur bulunmakta, bu unsurların mevcut durumlarının iyileştirilmesi ve sporun topluma yaygınlaştırılması ile çağdaş spor bilincinin oluşturulması mümkün olabilecektir.

2- MEVCUT DURUM VE SORUNLAR

Sporda yarışma ve spor bilincinin oluşturulması kapsamında ileri gittiği düşünülen ülkelere bakıldığında, sporun izlenme ve katılım boyutuyla yaygınlaştığı, bir endüstri haline dönüştüğü izlenmektedir. Spor yapanların veya herhangi bir şekilde fiziksel aktiviteye katılanların sayısı ele alındığında, genel nüfusa oranla spora katılımın oldukça yüksek olduğu gözlenmektedir. Bir taraftan, profesyonel spor veya yarışma sporu, diğer taraftan, spor endüstrisinin sporu bir pazarlama aracı veya pazarlanacak bir mal olarak görmesi sonucu yaygınlaştırmaya çalışılan spor bilinci çeşitli yönlerden yara almaktadır.

Ülkemizde, çağdaş spor bilincinin oluşturulmasındaki çabalar kurumsal boyutlarda yapılamamış, ancak Herkes İçin Spor Federasyonu'nun zaman zaman yaptığı bireysel çabaları bulunmaktadır. Genelde sporun algılanma biçimi ve buna uygun davranışların değiştirilmesi gerçekleştirilememiştir. Spor anlayışı, yarışma sporunun baskısından ve spor tesislerinin bu amaçla kullanımından kendisini kurtaramamış ve toplumda çağdaş spor bilincinin oluşması engellenmiştir.

Toplumda her kesimin spordan beklentisi farklı olmasına rağmen, çağdaş sporun topluma verdiği mesaj herkes tarafından aynı algılanmalıdır. Çağdaş spor bilinci, seçme özgürlüğüne dayalı, baskıcı olmayan, şiddet unsurlarını bünyesinde barındırmayan, eğlendirici, işten uzaklaştırıcı ve sağlıklı bir hayat sürdürmeyi amaçlayan bir süreçtir.

Spor temelinde bir mal ve hizmet içerikli bir sektör olması nedeniyle, oldukça yoğun yatırım yapılan bir alandır. Buna karşılık spor, her dönemde çağına uygun ve çağından ileri giden bir olgu olmuş, bu işleviyle de sosyal iyileşmeyi sağlayıcı bir araç olarak kullanılagelmiştir. Günümüzde, sporun diğer yönlerini bir kenara bırakırsak, sadece fiziksel sağlık kazandırıcı yönü arzı yaratmaktadır. Bu bakımdan, spora olan talep gün geçtikçe artmakta ve farklı boyutlar yaratılmaktadır.

3- TOPLUMDA ÇAĞDAŞ SPOR BİLİNCİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI İÇİN ÖNERİLER

a- Sosyo-Ekonomik Faktörlerin İyileştirilmesi

Ekonomik verimliliğin sağlanması ve çalışma şartlarının iyileştirilmesiyle ortaya çıkan boş (serbest) zaman artışının çağdaş spor bilincinin oluşturulması yönünde olumlu bir çaba olarak kullanılması gerekmektedir. Spor burada önemli bir araçtır.

Gelir dağılımının adil oluşu ve harcanabilir gelirin artması, fertlere boş zamanın değerlendirilmesi bakımından kaynak ve spor için gerekli harcama imkanı yaratmaktadır. Gelir seviyesinin yüksek olduğu, hem sosyal, hem de ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerde spor, geri kalmış ülkelere nazaran daha yaygındır ve daha ileri bir seviyeyi göstermektedir.

Şehirleşmenin olumlu ve olumsuz etkilerini gidermede, tekdüze yaşantının getirdiği sıkıntılardan kurtulmada, sporun bir araç olduğu gerçeğinden çağdaş spor bilinci oluşturmada yararlanmak gereklidir.

Boş zaman faaliyetlerinin yapılabilmesi, sosyal ve ekonomik gelişme seviyesi ile ilgilidir. Teknoloji üretebilen ve devamlı yenileyebilen ülkeler boş zaman faaliyetlerine imkan verecek ortamı yaratarak sporun gelişmesine katkıda bulunmaktadırlar. Modern teknolojinin ortaya çıkardığı mekanizasyon ve sonrasındaki otomasyon ile, çalışanların bir taraftan boş zamanları artarken, diğer taraftan yaratılan yeni ürünlerle günlük yaşamın zorunlu işleri için gereken süreler kısalmıştır. Bu durum, cazip ve kullanılabilir çeşitli spor ürünleri yaratılması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Kitle iletişim araçlarının artan etkinliği ve gücü ile, toplumda spor bilinci oluşturmak, spor branşlarını tanıtılabilmek, insanları değişik ve alternatif spor branşlarına yöneltmek mümkün olabilmektedir.

Kültürel yapının özellikleri ve zenginlikleri kullanılarak, spor bilincinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması mümkün olabilmektedir. Tarihsel miras ve

geleneksel spor dalları ile özellikle belli bir istekli grubun gereksinimlerine cevap vermek ve yeni isteklere yol açmak kolay olmaktadır.

Eğitim düzeyinin artması ile sportif etkinliklere katılım arasında, yakın ilişki bulunmaktadır. Buna göre, eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin rekreatif etkinliklere daha fazla çeşitlilikle katıldıkları görülmektedir. Bu da çağdaş spor bilincinin oluşturulması için kolaylaştırıcı bir faktördür.

Toplumun her bireyinde oluşturulan çevre bilincinin spor bilincine dolaylı katkısı olmaktadır. Özellikle çevre bilincini aşılama amaçlı doğa etkinlikleri, aynı zamanda da spor bilincinin aşılmasını sağlamaktadır.

Bireyin kendisine güven, grup çalışması, karşılıklı dayanışma ve davranış dürüstlüğü ve ahlaki alışkanlıklarının gelişmesi ile toplumda kültürel seviyesinin yükselmesi spor aracılığıyla sağlanabilmektedir. Bu özelliklerin kazanılabilmesi ile toplumda ortaya çıkabilecek sosyal anlamda gelişmişlik sporun geliştirilmesini de sağlayacaktır.

Günümüzde, sağlıklı olma ve kalma anlayışı ile buna bağlı olarak isteklerin çeşitlendirilmesi gündeme gelmiş, bu anlayışların başında, diyet yaparak zayıflamak, egzersiz programlarına katılmak, sigara, alkol v.b. alışkanlıklardan uzak yaşamak akla gelmektedir. Sporun bu amaca hizmet etme yanı, değişik tür aktivitelerle harekete geçirilebilir. Böylelikle, bu yolla toplumda çağdaş spor bilinci oluşturma çabalarına yeni bir yaklaşım eklenmiş olur.

Değerlerdeki değişimler, çağdaş spor bilinci oluşturmada kullanılabilecek bir başka yoldur. Özellikle kadının toplumsal hayattaki yerinin değişmesi, gençlerin sosyal hayatta kendilerini daha çok gösterebildikleri etkinliklere katılıyor olmaları, yetişkinlerin ve yaşlıların daha aktif ve kabullenebilir olmaları, dolayısıyla sportif etkinliklere katılımın bunların oluşmasında bir araç olması, çağdaş spor bilinci oluşturmada kolaylık sağlayıcı bir unsur olarak ele alınabilir.

Siyasi otorite ve diğer kurumların etkililiği, çağdaş spor bilinci oluşturmada kolaylık sağlar. Çalışma saatlerinin düzenlenmesi, boş (serbest) zamanların güvence altına alınması, sosyal güvencedeki gelişimler, yatırımlar ve planlamalar sırasındaki spora katılımı artırıcı altyapı çalışmaları, çağdaş spor bilinci oluşturmada destekleyici unsurlardır.

Sporla ilgili gelişmiş araç, gereç ve malzemenin yararlanmanın kolaylaştırılması ve teşvik edilmesi, insanı heyecan verecek tarzda sportif katılıma yöneltmektedir.

b- Toplumda Çağdaş Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Örgün Eğitim Kurumları

Çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılmasında örgün eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir.

Yürürlükteki ilköğretim okulları, lise ve dengi okullar beden eğitimi dersi müfredat programlarının genel amaçları içerisinde toplumda çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılması amacı açıkça belirtilmemesine karşılık;

- Beden eğitimi ile ilgili temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları edinebilme,
- Beden eğitimi ve sporun yararlarını kavrayarak boş (serbest) zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olma,
- Dostça oynama ve yarışma, kazanma, takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme,
- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıkları edinebilme,

gibi maddelerin toplumda çağdaş spor bilincinin oluşturulmasına yönelik olduğu düşünülebilir. Ancak, beden eğitimi ve spor uygulamalarında genellikle motorik becerilerin geliştirilmesi ön planda tutulmaktadır. Mevcut ders saatlerinin yetersizliği gözönüne alındığında bu konuda bile başarılı olunduğunu söylemek zordur.

Konuyla ilgili öneriler şunlardır:

- İlköğretim ve diğer örgün eğitim kurumlarındaki beden eğitimi ders saatlerinin artırılması.
- Ders dışı etkinliklerin sportif boş (serbest) zaman etkinliklerine göre düzenlenmesi ve mevcut sürenin artırılması.
- Beden eğitimi öğretmenlerinin bu tür ders dışı etkinliklere zaman ayırabilecek hukuki düzenlemelerin yapılması.
- Mevcut okul ve çevre spor tesislerinin maksimum kapasiteyle tüm öğrencilerin kullanımına yönelik hukuki düzenlemelerin yapılması.
- Müfredat programları içerisinde toplum sağlığı ve spor konularını vurgulayıcı düzenlemelerin yapılması, diğer branş öğretmenlerinin, yöneticilerin ve öğrencilerin katılımlarının sağlanması.
- Varsa okulun spor tesislerinden ailelerin yararlandırılması, konuyla ilgili olarak okul-aile birliği ile işbirliğine gidilmesi.
- Ders programlarındaki aktiviteleri seçme özgürlüğüne olanak tanınması.
- Alternatif spor dallarının özendirilmesi ve programlara yerleştirilmesidir.

Beden eğitimi ve spor dersleri sağlıklı spor yapma ve alışkanlığını geliştirmek ve katılımcılara spor bilinci aşılama amacı taşınmalıdır. Bu husus çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılmasında anahtar rol oynayacaktır.

c- Toplumda Çağdaş Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Aile

Aile, çocuğun karakterinin gelişiminde önemli bir unsurdur. Aile, sosyal amaçlı bir kurumdur. Sosyal çevre ve okul çocuğun yetişmesinde etkili olmasına rağmen, çevreden aldığı olumsuz etkiler ailenin olumlu çabalarıyla giderilir.

Gençlerin davranışları ailenin etkisi altındadır. Sosyal hareketlilik ve kentleşmenin gerektirdiği aile yapısındaki değişiklikler de ailelerdeki ilişki türlerinde değişiklik yaratmaktadır. Aileler, sosyal çevrenin önemini kavrayarak, çocuklarını bilinçli olarak ilgi duydukları alana yönelmesi için engel değil, bilakis teşvik edici olmaya başlamışlardır.

Bu bakımdan;

- Spor bireylerin sosyalleşmesinde önemli etkiye sahip olduğu için, aileler çocuğun daha sosyalleşmesine fırsat tanıyan spor olgusuna uzak bırakılmamalıdır.
- Bazı ünlü sporcuların çocuklarının da sporcu oldukları öteden beri bilinmektedir. Bu sebeple, spora yönelmede ve çağdaş spor bilinci oluşturmada ailenin etkisiyle ünlü sporcuların etkililiğini birleştirmek için çalışmalar yapılmalıdır.
- Ailelerin, spor aktivitesi içerisinde olmalarıyla, özellikle babanın çocuklarının ilgisini spora yöneltmesi arasında yüksek bir ilişki olduğu araştırmacıların bulgularıyla da desteklenmektedir. Dolayısıyla, anne ve babanın sporun içine çekilmesiyle çocuklarda daha sağlıklı bir spor bilinci oluşturmak mümkün olabilir.
- Aileler daha çok boş (serbest) zaman etkinliklerin içine çekilmelidir.
- Ailelerin çocuklarıyla birlikte spor yapabilecekleri alanlar çoğaltılmalıdır.
- Spor programlarında ailelere daha çok zaman ayrılmalıdır.
- Medyada ailenin rolü ve önemi vurgulanmalıdır.
- Ailelerin tüketim alışkanlıkları dikkate alınarak, herkesin rahatça kullanabileceği daha ucuz spor malzemelerinin üretimi ve tanıtımı teşvik edilmelidir.
- Ailelerin kent yaşamı içerisinde spordan kopuk yaşamlarının engellenmesi için önlemler alınmalıdır. Bunun için mevcut spor tesislerinin belli saatlerde ailelere açılması sağlanmalıdır.

- Ailelerin, çağdaş sporu algılama biçimlerindeki düzey araştırmalarla sorgulanarak, sporun öncelikle bir kazanç kapısı veya boşa harcanan zaman olarak görülmesi fikri değiştirilmeye çalışılmalıdır. Bunun için, seminerler, paneller, konferanslar, vb. etkinlikler düzenlenmelidir.
- Aile-okul, okul-spor kulübü, spor kulübü-aile ilişkisi güçlendirilmelidir.
- Sporla ilgilenen resmi ve özel kurum ve kuruluşlar, ailenin spor eğitimi konusunda özel önlemler almalıdır.
- Çağdaş spor bilinci oluşturmada aileden sorumlu Devlet Bakanlığı ile ortak projeler yapılmalıdır.
- Spor dalı federasyonları ailelere yönelik etkinlikler düzenlemeli ve özel önlemler almalıdır.

Sonuç olarak, aile, en küçük bir sosyal topluluk olarak, çağdaş spor bilincinin oluşturulmasında toplumsal sorumluluk sahibidir. Dolayısıyla bunun farkına varılması veya vardırılması gereklidir.

d- Toplumda Çağdaş Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Medya

Günümüzde, basın ve yayın araçlarının etkinliği tartışılmaz bir gerçektir. Bu gerçeğin çağdaş spor bilincinin toplumda yaygınlaştırılmasında kolaylaştırıcı bir unsur olarak kullanılması önemlidir. Çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılmasında medyaya ilişkin şunlar önerilebilir:

- Gazetelerin spor sayfalarının düzenlenmesinde, toplumda çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılması amacı gözetilmesine yönelik teşvik tedbirleri alınmalıdır.
- Basın yayın organlarında spora ilişkin şiddet unsuru taşıyan sözler, başlıklar, paragraflar vb. unsurların yer almaması konusunda hukuki düzenlemeler yapılabilir.
- Toplumda spor eğitimini güncelleştiren programlar yapılmalı ve bu programlara ağırlık verilmelidir.
- Alternatif spor türleri tanıtımı ve haberleri sunumlarda yer almalıdır.
- Çeşitli yaş gruplarına hitap eden ve sporun yaygınlaştırılmasını hedefleyen programlar yapılmalıdır ve bu tür programlar da uygun düşen izleme saatlerinde yayınlanmalıdır.
- Özellikle çocuk ve gençlere yönelik basın ve yayında spor bilincini aşıl原因an eğitici unsurları oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Bütün bunlarla birlikte, medyanın toplumda çağdaş spor bilincinin oluşturulmasında katkısını en üst düzeye çıkarmak amacıyla, kendi

bünyesinde bir uzmanlar grubuyla çalışması ve denetleme görevi yapması sağlanmalıdır.

- Medya, kendisini futbolun hegemonyasından kurtarmalı ve bunu çağdaş spor bilincini oluşturulmasında öncelikli bir görev olarak kabul etmelidir.

4- SONUÇ

Gerek bireylerin fiziki güçlerinin artırılması ve ruhsal gelişimlerinin sağlanması, gerekse de toplumda sporun yaygın bir hale getirilebilmesi sosyal ilişkiler ağının kurulmasına bağlıdır. Toplumda çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılmasında her sektöre önemli görevler düşmekte olup, devletin de spor altyapısını, spor eğitimini ve hukuki mevzuatı buna uygun olarak hazırlaması gerekmektedir. Çeşitli yaş ve statüde bulunan kimselerin spor yapabilme imkanına kavuşturulabilmesi ideal bir hedef olup, bunun için doğal olarak, önce bireylerin sosyal ve ekonomik refahının artırılması, daha sonra eğitim kurumlarının, ailenin ve son olarak da kitle iletişim araçlarının rolü yadsınamaz. Toplumda özellikle alanlarındaki lider vasıflı kişilerin önderliğinde, engelli ve izci gruplarını kapsayan değişik gruplarla yapılacak yürüyüş ve benzeri sportif faaliyetler, önce sağlık amaçlı, daha sonra performans sporuna yönelik amaçların gerçekleşmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Ülkemizde, yazılı ve görsel iletişim araçlarının rolünü de mutlaka vurgulamak gerekmektedir. Medya kuruluşları, çağdaş ülkelerdeki sistemleri örnek alacak şekilde, programlarında ve yazılarında, özellikle aile ve çocukları içine alan ve sporu bir eğitim politikası aracı olarak değerlendiren bir yapı içerisinde çok önemli katkılar sağlayabileceklerdir. Bir ticari gerekçesi de olsa, sporun abartmalı bir şekilde içine katıldığı fantazi ve magazin ağırlıklı programların en azından yayın zamanının titizlikle ayarlanması, sağlıklı ve sportif nesillerin yetişmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Diğer yandan, spor talebi planlanırken, performans sporu yanında, yaygın spor talebi araştırılmalı ve bu talebe uygun yatırımlar yapılmalıdır.

İSTANBUL OLİMPİYATLARI ALT İHTİSAS KOMİSYONU

BAŞKANI

Sinan ERDEM

(İstanbul Olimpiyatları Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu Başkanı)
(Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı)

RAPORTÖRÜ

Yalçın AKSOY

(İstanbul Olimpiyatları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu Genel Direktörü)

ÜYELERİ

Vedat BAYRAM

(GSGM- İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Ali EKER

(MEB-Okulîçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanı)

Y.Doç.Dr.Suphi TÜRKMEN

(Dokuz Eylül Üniversitesi SHMYO)

Kemal ERDİN

(GSGM- İsparta Gençlik ve Spor İl Müdürü)

Adnan ÖZTÜRK

(GSGM-Spor Oyunları Şube Müdürü)

VIII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE İSTANBUL OLİMPİYATLARI ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

İSTANBUL OLİMPİYATLARI ALT İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

1- GİRİŞ

Olimpiyat Oyunları, Olimpizm denen felsefenin, düşünce ve yaşam tarzının bir uygulama biçimi olup, devamlılık arzeden Olimpik Hareket'in bir parçasıdır. Baron Pierre de Coubertin 1894 yılında bu konuyu dünyaya şöyle açıklamıştır: İnsanların birbirlerini sevmelerini istemek ütopyk olabilir. Ancak, gençlerimizin tanışmalarını sağlarsak, karşılıklı saygı duymalarını temin edebiliriz. Bu suretle dünyamız arzu edilen sulh ve sükuna kavuşur. Gelin dört yılda bir Olimpiyat Oyunlarını düzenleyerek bunu temin edelim. İşte, bir asrı geçen bir süredir bu felsefe ve oyunlar daha da güçlenerek devam edegelmektedir. 20. Yüzyıldaki büyük gelişmeler, “izm” ile biten bir çok düşünce tarzını değiştirdiği, hatta yok ettiği halde, Olimpizm ayakta kalmıştır.

Ülkemizde Olimpizmi en iyi anlayan ve gençliğe devamlı telkin eden, sporu araç olarak kullanarak “Yurtta sulh, cihanda sulh” hedefine ulaşmayı amaç edinen, ulu önder ATATÜRK'tür. Örneğin, 1924 yılının Şubat ayında, üç aylık Cumhuriyetimizin mütevazı bütçesinden 17.000 lira tahsis ederek Türk gençlerinin 1924 Paris Oyunlarına resmen katılmasını sağlamıştır.

Olimpiyat Oyunları, 28 branşta Dünya Şampiyonalarının aynı zaman ve aynı mahalde yapılmasından çok ötede kültürel, çevresel boyutları olan ve ardında büyük bir ekonomi-politik yatan bir dünya şöleni, dev bir spor organizasyonudur. Olimpiyat Oyunları günümüzde dünyanın en büyük sportif ve kültürel festivali haline gelmiştir.

1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunlarından bu yana giderek artan TV yayın hakları ve geliştirilen pazarlama ve sponsorluk programları sayesinde Olimpiyat Oyunlarını düzenlemek karlı bir “iş”e dönüşmüştür. Bir kentte Olimpiyatların düzenlenmesi “proje bazında karlı”dır. Diğer bir deyişle oyunların düzenlenebilmesi için gerekli spor tesisi ve ilgili diğer yatırımların ön finansmanının karşılanması halinde yapılan tüm harcamaların fazlasıyla geri kazanılmaktadır. 2006 Kış ve 2008 Yaz Oyunlarının TV hakları, daha oyunların evsahibi kent belirlenmeden, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından NBC televizyonuna toplam 2.7 milyar USD'a satılmış bulunmaktadır. 2008'e ev sahipliği yapacak kente, 2002 yılından itibaren taksitler halinde TV yayın hakkı olarak 800 milyon USD ve Top Sponsors Programından 230 milyon USD nakit ödeme yapılacağı kesinleşmiş durumdadır.

Olimpiyatlar doğrudan yatırımlar yanında dolaylı yatırımlarla da, düzenlendiği ülkelere milyarlarca dolarla ölçülen gelirler sağlamaktadır. Günümüzde ev sahipliğini üstlenecek kent/ülkeyi yaklaşık 10 milyar USD civarında bir ekonomik hareketlenme, önemli yatırım, istihdam, dış sermaye girişi, artan turizm gelirleri, ülkenin tanıtımı ve prestij kazanımları beklemektedir. Geçmiş Olimpiyatlarda, Organizasyon Komitelerinin doğrudan yatırımları ve ilgili yatırımları kapsamak üzere (Proje bazında): 1984 Los Angeles Oyunları toplam 2.4 milyar \$ yatırım ve 75.574 adam/yıllık istihdam; 1988 Seoul Oyunları 3.6 milyar \$ yatırım ve 336.000

adam/yıllık istihdam; 1992 Barcelona Oyunları 8.3 milyar \$ yatırım ve 128.000 adam/yıllık istihdam, 1996 Atlanta Oyunları ise 6.5 milyar \$ yatırım ve 84.000 adam/yıllık istihdam sağlanmıştır.

Olimpiyatlara ev sahipliği yapmak, sadece proje bazında maddi bir kar elde etmekten öte kazanımlar da sağlamaktadır: Olimpiyatlar yapıldığı ülkenin sporu, sporcusu ve gençliğine; spor tesisleri altyapısına; kentin spor dışındaki genel altyapısının ıslahına; ülke ekonomisine, ihracatına, ülkeye yönelen yabancı yatırıma ve ülkenin dünyadaki imaj ve prestijine büyük katkılar sağlamaktadır. 1996 Atlanta Olimpiyatlarına 197 ülkeden 10.600 sporcu, 5.500 antrenör ve idareci katılmış, 11 milyon bilet satılmış ve 2.2 milyon izleyici, 3.000 saat dolayında 26 spor dalında 271 müsabakayı izlemiş, 94 Lillehammer Kış Oyunlarınının 6 katı, 84 Los Angeles Olimpiyatlarınının 2 katı büyüklüğe ulaşılmıştır. Yine Atlanta Oyunları sırasındaki TV yayınlarına gözatacak olursak; 220 ülkede, toplam 3.000 saat yayın yapılmış ve bunları aynı anda 4 milyar, toplam olarak 20 milyar insan izlemiştir.

Kazanımlar ekonomi yanında sosyal alanlarda da ortaya çıkmakta ve üstelik sadece “proje” bazında ve “kentsel” ölçekte de kalmamaktadır. Olimpiyatları düzenlemek, ev sahibi ülkenin sosyo-politik yapısına ve tanıtımına da katkıda bulunmaktadır. 1988 Seul Olimpiyatlarından 3 ay önce ve 3 ay sonra yapılan uluslararası kamuoyu araştırmalarında “Güney Kore sanayi mallarına ne kadar güveniyorsunuz?” sorusuna verilen olumlu cevapların 7 kat artmış olması dikkat çekicidir. Sadece Olimpiyatları düzenlemiş olmanın dahi bir ülkenin imaj ve prestijini nasıl etkilediği ve bundan gerek sanayi gerekse ihracat alanında ne kadar kazançlı çıkıldığı 1964 Japonya ve 1988 Kore örnekleriyle ortadadır. Onun içindir ki, Olimpiyatları kazanmak için yalnız kentler ve yerel yönetimler değil, aslında “Devletler” arasında çetin bir mücadele sürmektedir.

Türkiye açısından bakıldığında bu kazanımlara belki de iki katı ihtiyaç bulunmaktadır. Türkiye Olimpiyatlara ev sahipliği mücadelesinde bu nedenlerle yerini almıştır.

2- MEVCUT DURUM VE SORUNLAR

2.1. Dünyadaki Mevcut Durum

Olimpiyatlara evsahipliği seçimiyle ilgili olarak Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) bünyesinde rüşvet ile ilgili iddialar ortaya atılmış ve dış dünyada büyük sansasyon yaratmıştır. Bu skandal sonucu bazı IOC üyelerinin üyelikleri düşürülmüş ve bazılarına ise kınama cezaları verilmiş ve IOC, gelecekte prestijini düşürecek kişisel sapmaların ve benzer iddiaların önüne geçebilmek maksadı ile kapsamlı bir reform çalışması başlatmıştır. Bu çalışma kapsamında IOC 2000 Komisyonu ve bu Komisyon altında bir Çalışma Gurubu olarak Olimpiyat adaylığı ve seçim prosedürünü belirlemek üzere bir Özel Komisyon kurulmuştur. Komisyon çalışmalarını takiben, 11-12 Aralık 1999 tarihinde yapılan IOC'nin 110. Sesyonunda 2008 Adaylık Prosedürü kesin halini almıştır. Yeni adaylık prosedürü içerisinde önemli hususlar aşağıdadır:

Getirilen değişikliklerle ilgili olarak Olimpik Andlaşma'nın 37. “Evsahibi Kentin Seçimi Maddesi” aşağıdaki yeni şeklini almıştır:

1. Olimpiyat Oyunlarını düzenlemek üzere, ancak ülkesinin Milli Olimpiyat Komitesi (MOK) tarafından adaylığı onaylanan kentler başvuruda bulunabilir. Olimpiyat Oyunlarını düzenleme başvurusu, MOK Onayı ile birlikte, kentin resmi otoritesince yapılacaktır.

2. Ülkesi Hükümetince düzenlenmiş ve “Olimpik Andlaşma”ya saygılı olunacağı garantisini içeren bir doküman sunamayan hiçbir kente Olimpiyat Oyunlarını düzenleme hakkı verilmez.

3. Olimpiyat Oyunlarını düzenlemek üzere başvuruda bulunan her kent; IOC Yönetim Kurulu’na bildirilecek aday kentlerle ilgili koşullara ve Olimpiyat Oyunları Programı’nda yer alan spor dalları Uluslararası Federasyonları’nın (IF) teknik normlarına uyulacağı hususunu yazılı olarak taahhüt edecektir. Aday kentlerin uyacağı prosedür IOC Yönetim Kurulu’na belirlenecektir.

4. Olimpiyat Oyunlarını düzenlemek üzere başvuruda bulunan her kent, IOC Yönetim Kurulu’na tatminkar kabul edilecek finansal garantiler verecektir. Bu finansal garantiler belediye, mahalli/bölgesel/ulusal kamu kurumları, devlet veya üçüncü taraflarca verilebilir. Bu garantinin niteliği, formu ve içeriği, Oyunlara evsahipliği yapacak kentin belirleneceği IOC Sesionundan en az 6 ay önce IOC tarafından belirlenecektir.

5. Seçimlerin hemen akabinde evsahibi kent ve MOK ile IOC arasında kentin yükümlülüklerini ayrıntıda düzenleyen bir “Sözleşme” imzalanacaktır.

6. IOC’ye başvurunun yapıldığı günden itibaren Adaylık Komitesi’nce Olimpiyat Oyunları adaylığı ile ilgili olarak yapılacak yönetim, davranış, tavır ve hareketler MOK gözetim ve denetiminde olacak ve MOK bunlardan ortaklaşa sorumlu tutulacaktır.

7. Olimpiyat Oyunlarını düzenlemek üzere başvuruda bulunan her kent, IOC Yönetim Kurulu tarafından belirlenecek ve uygulanacak bir adaylık kabul prosedürüne tabi olacaklardır.

8. Olimpiyat Oyunlarını düzenlemek üzere başvuruda bulunan her kent, 4 IOC üyesi, IF’leri temsilen 3 üye, MOK’ni temsilen 3 üye, Sporcular Komisyonu tarafından teklif edilecek 1 üye, Uluslararası Paralympic Komitesi (IPC)’ni temsilen 1 üye ve yeteri sayıda uzmanlardan oluşacak bir “Değerlendirme Komisyonu” tarafından tetkik edilecektir. Aday kenti bulunan ülke uyruklu kimseler bu komisyonda yer alamazlar.

9. Değerlendirme Komisyonu; aday kentlerin adaylıklarını ayrıntıda tetkik edecek, önerilen alanları denetleyecek ve sonuçları Oyunlara evsahipliği yapacak kentin belirleneceği IOC Sesionundan en az 2 ay önce yazılı bir rapor halinde IOC’ye sunacaktır.

10. IOC Yönetim Kurulu, Değerlendirme Komisyonu Raporu’na dayanarak IOC Sesionuna seçim için sunulacak aday kentler listesini belirleyecektir.

Görüldüğü gibi, adaylıkta nihai sorumluluk MOK’ne verilmekte, MOK’nin Adaylık Komiteleri’nde fiilen ve bir ortak şeklinde yer alması ve adaylığın sorumluluğunu üstlenmesi istenmektedir. MOK, adaylığı için başvuruda bulunacağı kentin IOC tarafından aranan asgari şartları (henüz belirlenme aşamasındadır) karşıladığının güvencesi olarak kabul edilmekte ve adaylık başvurusu ve adaylık süreci içerisinde Adaylık Komitesi’nin çalışmalarından sorumlu kılınmaktadır.

Yeni bir “Adaylık Kabul Safhası” getirilmektedir. Bu durumda bir MOK tarafından “aday adayı” olarak önerilen kentin resmen “aday” olabilmesi, başvurunun bazı IOC üyeleri, Uluslararası Federasyon temsilcileri, MOK temsilcileri, bazı sporcular ve kurum dışı

uzmanlardan oluşacak bir çalışma gurubunca yapılacak tetkikat ve önerilerini IOC Yönetim Kurulu'na değerlendirilip onaylamasından sonra mümkün olabilmektedir. Bu şartlar ve adaylık süreci ile ilgili ayrıntılar, Şubat 2000'de Lozan'da yapılacak toplantıda adaylık komitelerine ve MOK'ne bildirilecektir. Henüz taslak aşamasında olmasına rağmen aranan asgari teknik şartlar ile ilgili olarak 5 Teknik Kriter üzerinde durulmaktadır:

1. Motivasyon ve politik destek – halkın mobilizasyonu (Örnek: Hükümet ve yetkililerin taahhütleri, kamuoyu yoklamaları, referandumlar)

2. Havaalanı, otoyollar, metro, teleiletişim, ana stadyum vb. temel altyapıların yapılabilirliğine yönelik olarak Makro-Ekonomik Kriterler (Örnek: Ulaşım ve iletişim altyapılarının mevcut durumu, gerekli ek yatırımların finansmanı)

3. Kentin; Spor tesisleri, Olimpik Köy, Medya Merkezi, Oyunların Organizasyonu vb. konuları finansman ve gerçekleştirebilme yetisi (Örnek: Mevcut ve inşası gereken tesislerin sayısı, eksiklerin tamamlanmasının finansmanı)

4. Kentin; tüm Olimpiyat Ailesine yeterli konaklama imkanı sunması konusunda finansman ve gerçekleştirebilme yetisi (Örnek: Mevcut ve hedeflenen oda/yatak sayıları)

5. Ülkenin ve hukuk sisteminin; Oyunların gerektireceği yasal düzenlemeleri yapabileceği yetisi; Hükümet veya Yönetimin, Organizasyon Komitesinin ihtiyacı olan teknik ve finansal yapılanmayı sağlama yetisi (Örnek: Bir yasa çıkarılabilmesi için gereken süre, Organizasyon Komitesine destek olacak idari yapılanma)

Mart-Ağustos 2000 tarihleri arasında IOC uzmanlarınca yapılacak inceleme sonuçlarına bakılarak resmi adaylar belirlenecek ve Sydney Olimpiyatları sırasında açıklanacaktır. Ocak-Nisan 2001 tarihleri arasında yapılacak Değerlendirme Komisyonu çalışmalar sonucu Rapor, Mayıs 2001 ayı içerisinde tamamlanacaktır. Tüm resmi aday kentlerin nihai oylamaya kadar adaylık sürecini sürdürecekleri kabul edilmektedir. Ancak, Değerlendirme Komisyonu Raporu'nda önerilmesi ve IOC Yönetim Kurulu'na da benimsenmesi halinde IOC Yönetim Kurulu, resmi adaylar arasından ayrıca "Finalist Kentler" seçebilecektir. Oylamaya katılacak kentler arasından 2008 Evsahibi Kent Temmuz 2001'de Moskova'da yapılacak IOC Sesionunda belirlenecektir.

Önemli bir diğer değişiklik ise, IOC üyelerinin aday kentlere ziyaret yapmayacak olmalarıdır. Aranan asgari teknik şartların karşılandığını garanti eden "Adaylık Kabul Safhası" uygulamasının getirilmiş olması ve Değerlendirme Komisyonu'nca yapılan ayrıntılı incelemeler sonucunda nihai oylamaya katılacak Resmi Adayların her birisinin Olimpiyatları düzenleyecek seviyede buldukları kabul edilen kentler olduğu hususu gözönünde tutularak IOC üyelerinin aday kentleri ziyaret etmemeleri ve Adaylık Komiteleri mensupları ve ilgili üçüncü şahısların da IOC üyelerini ziyaret etmemeleri kararlaştırılmıştır. Bu husus, adaylık bütçelerinde çok önemli miktarda tasarruf sağlayacaktır.

Şu an için 2008 Oyunlarına aday adaylıkları mevzu bahis olan kentler İstanbul, Pekin, Paris, Sevilla, Toronto, Buenos Aires, Kuala Lumpur, Lizbon, Cape Town, Stockholm, Havana ve Osaka'dır.

2.2. Türkiye'nin Bu Alanda Dünyadaki Yeri

Olimpiyatlara ev sahipliği yapacak kentin seçiminde çeşitli kriterler mevcuttur. Bunlar; proje fizibilitesi ve yeterliği, proje içinde yer alan unsurların lojistik açıdan konumu, proje finansmanı, projenin kültürel boyutu, çevresel boyutu, kentin ve ülkenin telekomünikasyon altyapısı, coğrafi konum, oyunların önerildiği takvim ve iklim koşulları, konaklama imkanları, güvenlik planı, sağlık planı, ulaşım planları, halk desteğinin seviyesi, ülkenin uluslararası sportif ve diğer organizasyon kapasite ve deneyimi, spor geleneği, devlet desteğinin boyutu, ülkenin genel politik ve ekonomik durumu, IOC haklarının korunma yöntemi ve garantiler, Olimpiyatların kente katkısı ve o kentte yapılacak oyunların Olimpik Harekete katkısı gibi kriterlerdir.

Bu kriterler açısından İstanbul'un durumu değerlendirildiğinde; bir kısmında İstanbul'un eşsiz imkanlar sunmakta olduğu, bir kısmında ancak yeterli ve bir kısmında ise yetersiz bulunduğu görülmektedir. Yetersiz olunan konularda gelişme sağlama zorlukları düşünüldüğünde gözden kaçırılmaması gereken husus; ev sahibi kentin IOC tarafından Olimpiyatların düzenlenme tarihinden 7 yıl önce belirlendiğidir. Adaylık sürecinde yapılması gereken; bir yandan sadece kentimizin sunduğu imkan ve avantajların, kentimizi diğerlerinden ayırtıran özelliklerin altı çizilirken, öte yandan eksiklerin giderilmesi için gerekli irade, finans, yapılanma ve kapasiteyi haiz olduğunuz konusunda muhatapların ikna ve tatmin edilmesidir.

Hedef kitle ise, başta kararı verecek olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) üyeleri olmak üzere, Uluslararası Spor Federasyonları (IF) ve dünyanın Milli Olimpiyat Komiteleri (NOC) yöneticileri ile uluslararası olimpik ve spor medyasıdır. Sayıları 111'i bulan ve 76 değişik ülkeden gelen IOC üyeleri, farklı dil, din, mesleki ve kültürel yapıya sahip kişilerden oluşmakta; seçim kriterleri ve bunların göreceli önemleri konusunda farklı görüşler taşımaktadırlar. Dolayısıyla 111 üyenin, 111 ayrı kişilik olarak algılanması, her birisi için ayrı ayrı, titizlikle hazırlanmış özel stratejilerin oluşturulması ve uygulanmasıyla iletişim sağlanabilen özel bir grup olarak ortaya çıkmaktadır.

Olimpiyatlara aday olabilmek için gerekli ön şart "Yerel Yönetim", "Devlet" ve o ülkenin " Milli Olimpiyat Komitesi" arasında işbirliğinin sağlanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında sadece İstanbul'un adaylığı, dünyadaki tek örnek olan özel bir "Kanun" ile düzenlenmekte ve bu üçlü işbirliği en etkin ve kalıcı şekliyle ortaya konulmaktadır. Mayıs 1992'de çıkartılan 3796 Sayılı Kanun; bir yandan Devlet, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin (TMOK) işbirliği ile İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu'nu (HDK) oluşturup bu Kurumu "İstanbul'u Olimpik şartlara hazırlamak"la görevlendirirken, öte yandan bu iş için gerekli finansmanı sağlamaktadır.

Yasa marifetiyle sadece finansal ve politik garantiler sağlanmakla kalmamakta, IOC'nin "Olimpik Andlaşma"sı Türk Hukuk sistemi içine alınarak adeta bir yasa gibi etkin kılınmakta ve bu suretle IOC hakları en üst seviyede garanti altına alınmaktadır. Yeni seçim prosedür ve kriterleri gözönüne alındığında, "yasa getirme koşulu"nun Türkiye tarafından daha 1992 yılında karşılanmış olduğu ve bunun adaylığın en güçlü kozlarından birisini teşkil ettiği görülecektir.

Yukarıda IOC adaylık prosedürü açıklamaları arasında yer alan "Olimpik Andlaşma"ya saygılı olunacağı garantisi ile finansal garantiler konusunda ve adaylıkta nihai sorumluluğun MOK'ne verilerek, MOK'nin Adaylık Komiteleri'nde fiilen ve bir ortak şeklinde

yer alması ve adaylığın sorumluluğunu üstlenmesi hususlarında 3796 Sayılı Kanun'un varlığı, adaylar arasında sadece İstanbul'un sahip olduğu önemli bir avantajı ifade etmektedir. Aranılacak Teknik Kriterler arasındaki 5'nci madde ise, Kanun sayesinde İstanbul için daha şimdiden halledilmiş bir durumu ifade etmektedir.

Kültürel açıdan bakıldığında, 3 İmparatorluğa başkentlik yapmış, 3 din ve 26 etnik kökenden insanların uyum içerisinde yaşadığı, asırlardır bir "metropol" niteliği taşıyan İstanbul'un tarihi ve kültürel zenginliği tartışma götürmez. Kültürlerin ve tarihlerin bulunduğu bu kent, coğrafi anlamda iki kıta üzerinde bulunan ve Asya ile Avrupa, Doğu ile Batı arasındaki bu "köprü" niteliğini ekonomik, kültürel ve siyasi anlamda da yaşatan tek kenttir.

Sadece İstanbul değil, Türkiye ve hatta finans, kültür ve ekonomik açılardan merkezi bulunduğumuz "coğrafi bölge"nin ortak özelliği ise genç nüfus yapısıdır. Bunun, esas hedefi gençlik ve gençlere Olimpizmi aşılama olan Olimpik Hareket açısından önemi büyüktür. Olimpiyatlara aday olmamızın temelinde, sadece Olimpiyatlar marifetiyle sağlanacak maddi ve ekonomik kazançlar değil, sporcu nesiller yetiştirmemizde Olimpiyatın hızlandırıcı etkisinin yatmakta olduğu IOC nezdinde komünike edilmektedir.

Diğer adaylara bakıldığında bir kısmında ya o kentte ya da o ülkede Olimpiyatların daha önce yapılmış olduğunu görmekteyiz. Halbuki ne ülkemizde ne de temsil ettiğimiz bölgede hiç Olimpiyat düzenlenmediği gibi, Olimpiyatlar bugüne kadar hiç bir müslüman toplum tarafından da düzenlenmemiştir. Din, dil, ırk, cinsiyet ayırımı yapmaksızın spor vasıtasıyla dünya gençlerinin eğitimi, geliştirilmesi, kardeşlik, dostluk, karşılıklı anlayış ile dayanışmanın ve nihayet barışın sağlanmasını amaçlayan bir felsefe, bir yaşam tarzı olan Olimpizm'e ve Olimpik Hareket'e, Oyunların bir müslüman toplumda da düzenlenebilme şansını tanıyan tek aday kent İstanbul'dur.

Olimpiyatlara sahip olabilmek için sadece soyut nitelikleri taşımak yeterli olmamakta, aday kentlerde Oyunların başarılı bir şekilde icrasını mümkün kılacak somut nitelikler, yeterli kentsel altyapılar aranmaktadır. Genel kanının aksine, İstanbul Olimpik kriterler açısından aranan bir çok somut altyapıya da sahiptir.

Bugün için Türkiye uzayda iki uydusu, % 90'ın üzerinde sayısallaştırılmış iletişim sistemleri ve teknolojik birikimi ile telekomünikasyon açısından Avrupa'da 6, dünyadaki 16 gelişmiş ülkeden birisidir. Kurulu iletişim altyapısının yeterliği, İstanbul'un avantajlı yanlarından birisini teşkil etmektedir.

Spor alanında kullanılan teknoloji hızla değişmekte ve gelişmektedir. Türkiye bunu bir ölçüde takip etmekte ise de, spor alanında henüz tatminkar bir seviyenin yakalandığı iddia edilemez. Diğer alanlarda ise oldukça yüksek seviyelerin yakalanmış olduğu ve Y2K sorunu yaşamadan Millenyuma girmiş olduğumuz, teknoloji devlerinde elde edilen verilerle eşit ve aynı zaman dilimi içerisinde ülke genelinde de teknoloji verilerini kullandığımız bir gerçektir. Olimpiyat Projesi kapsamında yer alan ve inşa edilecek spor tesislerinin ilgili Uluslararası Federasyonlarca aranan nitelikteki teknolojilere sahip olması planlanmaktadır.

İstanbul, 1992'de Olimpiyatları düzenleyen Barcelona'nın iki katı, 1996'da Oyunları düzenleyen Atlanta'dan % 20 fazla yatak kapasitesine sahip bulunmakta, üstelik sadece nicelik açısından değil, nitelik olarak da daha kaliteli bir konaklama altyapısına sahip bulunmaktadır.

İstanbul'un 30 yıllık meteorolojik veri ortalamaları, Oyunların düzenleneceği 17 Temmuz-1 Ağustos 2004 tarihleri arasında gündüz ortalama 24 C, gece 16 C ısı, % 70 nem oranı

ve neredeyse 0 yağış ve sis ile iklim koşullarının sporcuların performanslarını en üst seviyeye çıkarmalarını mümkün kılacak en ideal şartları taşıdığını göstermektedir. Bu şartlar, aynı paralellerde yer alan diğer aday kentlerde dahi mevcut bulunmamaktadır. Olimpiyatlarda dünya rekorlarının kırılmasını arzu eden IOC açısından bu hususun önemli bir kriterdir.

İlk bakışta, İstanbul'un çevre koşullarının ıslaha muhtaç durumda bulunmasının adaylık açısından bir dezavantaj yaratacağı düşünülebilir. Halbuki Spor ve Kültür'ün yanına Olimpizm'in üçüncü boyutu olarak çevreyi alan IOC, spor ve olimpizm sayesinde çevre koşullarının düzeltilmesinde önemli katkıları olan bir uluslararası sivil kuruluş olarak öne çıkmayı arzulamaktadır. Aday kente düşen, projeler hazırlamak ve bunların finansmanını sağlayarak hedef kitleyi bunun gerçekleştirileceğine ikna edebilmektir.

Olimpik açıdan, evsahibi kentin sorumluluğu üstleneceği belli sayıdaki insanla ilgili olarak hazırlanan "sağlık planı" İstanbulda mevcut sağlık altyapısı ile uygulanabilir durumdadır ve IOC Değerlendirme Komisyonu'na beğenilmiştir. Ulusal ve uluslararası düzeyde, tam donanımlı ve her türlü sağlık problemini en modern cihaz ve aletlerle kısa sürede en iyi sonuçla sonuçlandırabilecek yapıda resmi devlet hastaneleri, üniversite hastaneleri ve özel hastanelerimiz bulunmaktadır.

Genel ve yaygın bir kanı olarak Türkiyede bir "güvenlik" sorunu olduğu düşünülmekte ise de çeşitli ülkelerdeki suç oranlarını gösteren Enterpol rakamları bunu doğrulamamaktadır. Ülkemizin bir terör sorunu yaşadığı gerçektir yalnız unutmamak gerekir ki en güvenli saydığımız ülkelerde yapılsa dahi, oyunlar terör tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu açıdan, Türkiye'de terör ile mücadelede tecrübe kazanmış güvenlik güçlerinin mevcudiyeti ve olimpik güvenlik sistemi ile ilgili olarak hazırlanan ayrıntılı planlar bir avantajımız olarak ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi nezdindeki en önemli seçim kriterlerinden birisi de, "toplum desteği"dir. 1993 ve 1996 yıllarında yapılan iki bağımsız kamuoyu araştırmasında İstanbul Olimpiyatlarının olmasını arzu edenlerin %94.8'den % 96.2'ye çıktığı görülmektedir.

Adaylıkta dezavantajlarımızdan birisini İstanbul'da yaşanan trafik sorunu ve Atatürk havaalanı kapasitesinin yetersizliği teşkil etmektedir. Metronun ilk ve ikinci aşamalarının devreye girmesi, hafif raylı sistemin geliştirilmesi, toplu taşımacılığın yaygınlaştırılmasına yönelik uygulamaya konulmuş projelerin hayata geçirilmesi, deniz ulaşımının arttırılması ve gerektiği takdirde Kanun'dan yararlanarak uygulamaya konulabilecek yollarda "olimpik şerit tahsisi" gibi unsurlar dikkatlerine sunulacaktır. Atatürk Havalimanı tevzii işi tamamlanmış ve Dünyanın en önde gelen modern ve yüksek kapasiteli alanlarından birisi olmuştur. Çorlu'da mevcut askeri alanın kargo taşımacılığı amacı ile kullanıma tahsisi ve Kurtköy projeleri ile kentin havadan ulaşımı olimpiyatlar için yeterli seviyeye getirilecektir.

İstanbul'un 2000 adaylığı için oluşturulmuş, 2004 adaylığı sırasında geliştirilmiş, 2008 için uygulamasına geçilmiş ve IOC'ye resmen taahhüt edilmiş olan IOC, IF ve MOK'lerden oluşan "Olimpiyat Ailesi"nin tüm gereksinim ve şartlarını karşılayan "İstanbul Olimpiyat Projesi" mevcuttur. İstanbul Olimpiyat Projesi; şehrin Avrupa ve Asya yakalarında, ana arterler üzerinde ve birbirlerine en fazla 1 saat mesafede "9 alan" ve "34 adet spor tesisi", "Atatürk Olimpiyat Parkı", 10.000 sporcu ve 5.000 idareci, 15.000 medya mensubu ve 3.000'e yakın hakem ve gözlemcilerin ikamet ettirilecekleri "Olimpik Köy", (oyunlar tarihlerinde inşa edilecek ve Oyunlar sırasında kullanıldıktan sonra yasal sahiplerine devredilecek dairelerden oluşan TOKİ'nin 40.000 dairelik Halkalı Toplu Konut Projesi'nin 4. safhası); "Uluslararası

Basın ve Yayın Merkezi” ve “Gençlik Kampı”nı kapsamaktadır. IOC ve Uluslararası Spor Federasyonlarının aradığı tüm şartları karşılayan, unsurlarının lojistik bağlantı ve işlerliğinin tam olarak çözümlendiği bir projedir.

Geçmiş tecrübeler İstanbul’da Olimpik standartta spor tesisi eksikliği hususunun bu yarışta en önemli dezavantajlarımızdan birisi olduğunu göstermiştir. Oyunların icra edileceği spor ve antrenman tesisleri bakımından en fazla sayıda tesisin adaylar arasında Atina’da mevcut bulunması, Atina’nın 2004 Oyunlarını kazanmasında en önemli faktör olmuştur. HDK, yapımı planlanan “projeler” değil, mümkün olduğu ölçüde “bitirilmiş” yahut “inşaatına başlanılmış” tesislerle IOC’nin önüne çıkılması gerektiği bilincindedir. Stratejisini “Vaadlerden Gerçeklere” olarak belirleyen HDK, ana hedefini “tesisleşme” olarak belirlemiş, geçmiş adaylık çalışmaları sırasında hazırlayıp geliştirdiği İstanbul Olimpiyat Projesi’ni hayata geçirmek üzere yatırımlara girişmiş bulunmaktadır.

Olimpiyat adaylığı uzun soluklu bir süreçtir. Çoğu kentler birkaç dönem süren çabalarıyla sonuca ulaşmışlardır. İstanbul’u diğer aday kentlerden ayırtıran bir diğer unsur ise, adaylığını üst üste üçüncü defa sürdüren yegane kent olmasıdır. Bu; kararlılık, ciddiyet ve istikrarı gösterdiği gibi aynı zamanda bir tecrübe birikimini de ifade etmektedir.

Konuyu tüm veçheleri ile ayrıntılı olarak değerlendiren HDK, 3.11.1999 tarih ve 97/118 sayılı kararıyla İstanbul’un 2008 Olimpiyat Oyunlarına adaylık başvurusunda bulunulması kararlaştırılmıştır. Kanun gereği olduğu gibi, Hükümet programında da yer alan ve 28.11.1998 tarihindeki Olimpik Stadyum temel atma töreninde Cumhurbaşkanlığı Makamı tarafından dünyaya deklare edilmiş bulunan İstanbul’un 2008 Olimpiyat Oyunları adaylığı için resmi başvuru 2000 yılı Ocak ayında yapılmıştır.

2.3. Sorunlar

Başta Atatürk Olimpiyat Parkı olmak üzere, İstanbul Olimpiyat Projesi kapsamında yer alan tesislerin mümkün olduğu ölçüde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Kentsel altyapı ve ulaşımın geliştirilmesi her açıdan büyük önem taşımaktadır.

3796 sayılı Kanun’un “Hizmet Zorunluğu” ile ilgili 14. Maddesi “Bütün kamu kurum ve kuruluşları ile özel idareler ve belediyeler Olimpiyat Oyunları hazırlık ve düzenleme çalışmaları sırasında HDK’nun bu yöndeki taleplerini öncelikle karşılarlar” hükmünü getirdiği halde, örneğin genel ulaşımın planlanması ve sağlanması konusunda ilgili kamu kurumları ile koordinasyon sağlanmasında ve yatırım programlarına alınmasında güçlükler yaşanmaktadır.

Stadyuma halen yalnızca TEM Otoyolu’nun kuzeyinden geçen ve çok yetersiz durumdaki servis yolu’ndan ulaşılabilir. 2001 yılı sonlarında işletmeye alınacak olan Atatürk Stadyumu ve tüm fonksiyonları gerçekleştirildiğinde pik günlerde 180.000 kişinin ziyaret etmesi beklenen Atatürk Olimpiyat Parkının karayolu, metro ve hafif raylı sistemlerle genel ulaşımının planlanması, ve bu amaçla çeşitli inisiyatiflerin harekete geçirilmesi gerekmektedir. Konuya gereken önem ve önceliğin verilmesi ve ilgili kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması halinde sorunun çözülebileceği ümidini taşımaktayız. Konu, önemine binaen, 6.11.1999 tarihinde Atatürk Stadyumu şantiyesini ziyaret ederek tetkiklerde bulunan Sn. Cumhurbaşkanlığı Makamına ve 1.12.1999 tarihinde yapılan TBMM KİT Komisyonu’na sunulmuş ve Komisyon’ca desteklenmiştir..

Yapılan ulaşım etüdlere sonuçlarına göre:

a. Atatürk Havaalanı - Çobançeşme - Halkalı Toplu Konutları - Olimpik Park Kavşağı Bağlantı Yolu ile, TEM Otoyolu Mandıra Mevkii, Halkalı Toplu Konutları - Olimpik Park Kavşağı'nın Karayolları Genel Müdürlüğü (KGM) yatırım programı'na alınarak öncelikle yapılması gerekmektedir.

Bu hususta HDK ile KGM arasında 7.9.1998 tarihinde imzalanan bir protokole göre; güzergah tesbitinin KGM'nce yapılması; avam ve uygulama projelerinin KGM'nce onaylanması; uygulama projelerinin 1/5000'lik nazım imar planına ve 1/1000'lik uygulama imar planına KGM'nce işletilmesi; zemin etüdü, laboratuvar testleri gibi araştırma hizmetlerinin KGM'nce sağlanması; keşif, ihale dosyası tanzimi, etüd proje ve projelerin kontrollük hizmetlerinin KGM'nce yürütülmesi koşullarıyla Atatürk Olimpiyat Parkı genel ulaşımı için gerekli bağlantı yolu projelerinin KGM teknik şartname ve birim fiyatlarına göre HDK tarafından yapılması kararlaştırılmış ve Protokole uygun olarak "D-100 Karayolu-Çobançeşme Kavşağı-Atatürk Olimpiyat Parkı Bağlantı Yolu Etüd Proje Mühendislik Hizmetleri İşi" HDK tarafından ihale edilmiştir. Projeler 26.4.2000 tarihinde tamamlanacaktır.

Mezkur yol ve kavşak inşaatının KGM yatırım programına alınarak yapımının sağlanması; Olimpiyat Parkı, Halkalı Toplu Konutları ve bölgenin ulaşımının sağlanması yanında, Çobançeşme-TEM Mahmutbey kavşağı arası bağlantı yolunda (medya yolu) yaşanan trafik yoğunluğunun hafifletilmesi bakımından son derece önemli ve zorunludur.

b. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) tarafından yürütülen Aksaray- Esenler Hafif Raylı Toplu Taşıma sisteminin Esenler-Mahmutbey-İkitelli Organize Sanayi-Başak Konutlarına uzatılması projesi kapsamında sistemin Stadyum ve Parka irtibatlandırılması gerekmektedir.

Şebekenin Esenler (Otogar) – Mahmutbey – İkitelli Organize Sanayii kısmına ait proje çalışmaları İBB tarafından tamamlanmış bulunmaktadır. Şebekenin Olimpik Parka irtibatlandırılması amacı ve işin projelendirme kısmına bir katkıda bulunmak üzere, İkitelli Organize Sanayi istasyonu ile Atatürk Stadyumu arasındaki branşmanın kavram projesi ile keşif HDK tarafından hazırlanmış ve İBB'ne sunulmuştur. İstanbul Ulaşım Ana Planı'nda birinci öncelikli olarak ortaya çıkan ve bölgenin maruz kalacağı ulaşım sorunlarının çözümüne büyük fayda sağlayacak İkitelli-Otogar Hafif Raylı Sistem Hattı'nın bir an önce gerçekleştirilmesi ve bu iş için yapılacak ihalelere Olimpiyat Parkı Bağlantısı'nın da eklenerek İBB'nce uygulamaya alınması gerekmektedir.

c. DLH tarafından projelendirilmekte olan Gebze-Halkalı Raylı Toplu Taşıma Sisteminin (banliyö hattının), üçleme ve metroya dönüşüm projesi içinde Olimpiyat Parkı ile bağlantısının yapılması yararlı ve önemlidir. Sistemin, Yenidoğan mevkiinden bir lup ile Atatürk Stadyumu kuzeyinden geçerek İkitelli Organize Sanayii Mandıra mevkiine ve Yenidoğan mevkiine kavuşması ile gerekli irtibatlandırma sağlanabilir. Bu projenin uygulamaya sokulması hususunun Ulaştırma Bakanlığı'na ele alınması sağlanmalıdır.

d. KGM tarafından güzergah çalışmaları sürdürülen Kuzey Otoyolu projesinin, Başak Konutlarından TEM Otoyoluna ve Çobançeşme köprülülük kavşağına bağlantısı sağlanmalı ve bu bağlantıdan Atatürk Olimpiyat Parkı'na giriş temin edilmelidir.

Diğer bir husus ise;

İBB Bütçesinde yer alan ve tahsil edilemeyen HDK paylarının aynı şekilde bir ödeme programına bağlanarak ödemenin temini için 1.8.1998 tarihinde alınan kararla ilgili uygulamada Bağcılar Olimpik Spor Salonu ve Burhan Felek Kamp Eğitim Merkezi işleri için İBB'nce 1998 yılı içerisinde yapılmış harcama tutarı toplam 1.376.573.260.875 TL borçtan mahsup edilmiş, 1998 itibariyle kalan borç olan 914.412.468.293 TL'na HDK 1999 yılı alacak payı olan 2.890.000.000.000 TL'nin eklenmesiyle 1999 yılı içerisinde ödenecek borç miktarı 3.804.412.468.293 TL olarak hesaplanmıştır. Bilahare:

- İSKİ'ce kamulaştırılıp GSGM'ne devredilecek 10 adet parsel bedeli ile ilgili mahsup muamelesinin, miktarın İBB'nin İSKİ'den olan alacaklarından düşüleceği ve İBB'nin HDK'na olan borcundan mahsup edileceği yönünde İBB tarafından verilmesi gereken teyidin halen alınmamış olması nedeniyle henüz ikmal edilemediği;. İBB teyidini takiben İSKİ'ce kamulaştırılıp GSGM'ne devredilecek parseller bedelinin 1999 yılı mahsubuna gireceği,
- Bağcılar Spor Salonu inşaatında deprem nedeniyle duraklama olmuş olmakla birlikte, bu işle ilgili olarak İBB tarafından 1999 yılı içerisinde tahakkuk ettirilmiş yatırım tutarının Aralık 1999'da tesbit edilerek tutarın borçtan mahsup edileceği; tahakkuk edecek miktarın (ve İBB'nce teyidi yapılması halinde İSKİ kamulaştırma bedelinin) 3.804.412.468.293 TL'den küçük olması halinde bakiye farkın İBB tarafından 25.12.1999 tarihinde nakit olarak HDK'na ödenmesi gerektiği,
- Ocak 2000 tarihinde muacceliyet kesbedecek İBB 1999 yılı payının 5.534.530.000.000 TL olduğu,
- 2002 yılından itibaren, İBB payları dahil tüm HDK gelirlerinin, Atatürk Stadyumu inşaatı için kullanılmakta olan dış kredilerin anapara ve faizlerinin geri ödenmesine ancak yeterli olabileceği; bu hususun, Hazine'ye yapmış olduğumuz müracaat ve fizibilite dosyasında beyan ve taahhüt de edildiği; dolayısıyla HDK'nun, ancak mevcut kaynakları ve 2000 ile 2001 yılları içerisinde tahakkuk edecek gelirleriyle ve bu süre içerisinde yatırım harcamalarında bulunabileceği; Atatürk Stadyumu'nun da bu süre sonunda ikmal edileceği gözönüne alındığında, önümüzdeki 2 yıl içerisinde yapılacak HDK yatırımlarında önceliğin Atatürk Olimpiyat Parkı'nın içmesuyu, atıksu kanalizasyon, yağmursuyu drenaj, elektrik, doğalgaz, teleiletişim, iç yollar, otoparklar vb. altyapısı ile, bir kısım kamulaştırma işlerinde olacağı; Atatürk Olimpiyat Parkı İçme Suyu Şebekesi, Atıksu Kanalizasyon Şebekesi, Yağmursuyu Drenajı projeleri, Doğalgaz Şebekesi ve Elektrik Tele İletişim Etüd Projeleri, Çevre Ulaşım ve İç Yollar Projelendirilmesi ve Atatürk Olimpiyat Parkı Yerleşim Tasarımı Projesiyle Koruma Kuşağı Planlarının Hazırlanması işleri "Olimpik Park Sahasının Uygulama İmar Planı ile Genel Yerleşim Planının Hazırlanması, Altyapı Tatbikat Projeleri ile, Hizmetlerin Araziye Aplikasyonunun Mimarlık, Mühendislik ve Teknik Müşavirlik Hizmetleri İşİ" Sözleşmesi kapsamında yaptırılmakta olduğu hususları değerlendirilerek; altyapı projelerinin ikmalini müteakkip, bu yatırımlardan hangilerinin önümüzdeki yıl içerisinde ve ne suretle gerçekleştirileceği hususları HDK 2000 Yılı Bütçe Taslağı görüşmelerinde ayrıntıda değerlendirilerek HDK 2000 Yılı Bütçesi ile

düzenleneceği; İBB tarafından üstlenilerek gerçekleştirilecek olan Atatürk Olimpiyat Parkı altyapıları ile ilgili giderlerin bakiye borçtan ödeneceği,

HDK'nca kararlaştırılmıştır.

Bu hususun uygulamaya geçmesi en önemli konulardan birisini teşkil etmektedir.

3- ULAŞILMAK İSTENEN AMAÇLAR

3.1. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi (2001-2005)

2001'de yapılacak seçimlerde 2008 evsahipliği şansını yakalamak, bu mümkün olmadığı takdirde, 2005 yılında 2012 Oyunlarının ev sahipliği hakkını elde etmektir. Bu amaçla İstanbul'un spor tesisi envanterini sürekli geliştirerek IOC ve IF'ler tarafından onaylanacak "olimpik" nitelikte tesislere kavuşmak temel hedeftir.

3.2. Uzun dönemde (2001-2023)

Yukarıda ayrıntıda açıklandığı gibi, sporun ülkemizde bir yaşam biçimi ve sosyal yaşantımızda gençlerimiz için önemli bir eğitim aracı olmasını sağlamak, sporda uluslararası düzeydeki başarılarımızı arttırmak ve olimpiyatların getireceği ekonomik ve sosyal kazanımları elde etmektir.

4. PLANLANAN YATIRIMLAR

2000 ve 2004 Oyunları adaylıklarından sonra HDK, doğru stratejiler belirleyebilmek amacıyla IOC üyeleri nezdinde "İstanbul'a oy vermeme nedenleri"ni araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda nedenlerin iki ana grupta kategorize edilebileceği ortaya çıkmıştır:

1. İstanbul'un spor tesisi altyapısının yetersizliği,
2. Büyük çaplı spor organizasyonları tecrübesinin bulunmaması.

Bu saptamalar sonucu stratejisini "Vaadlerden Gerçeklere" olarak belirleyen HDK, 1992-1996 yılları arasında İstanbul'da yapılacak Olimpiyat Oyunları'nın organizasyonu ile ilgili "Proje" hazırlayan ve Proje'nin tanıtımını IOC ve Olimpiyat Ailesi nezdinde yapan bir kurum iken, 1997 yılı içerisinde yapısal bir değişiklik geçirerek başta Atatürk Olimpiyat Parkı ve Stadyumu olmak üzere doğrudan spor tesisleri inşa eden "yatırımcı" bir kuruluş halini almış, "Tesisleşme"yi ana faaliyet olarak belirlemiştir.

5.5.1992 – 31.10.1999 tarihleri arasında (İBB 1999 yılı sonuna kadar tahakkuk eden 5.185.600.000.000 TL alacağımızdan, sadece mahsubu yapılan 1.381.187.531.875 TL kısım dahil olmak üzere) HDK 'nun yasal gelirlerinden kaynaklanan nakit girdisi 17.395.760.708.947 TL'dir. Buna ilaveten 1999 yılı içerisinde kullanılmaya başlanan dış kredilerden çekilen 16.501.212.131.042 TL ile birlikte fiili girdi miktarı 33.896.972.839.989 TL'na baliğ olmuştur. Bu miktarın 24.937.533.005.160 TL tutarındaki bölümü sarfedilmiştir. Harcamaların % 92,5'i spor tesisi yatırımlarına ve % 4,2'si uluslararası spor organizasyonlarına harcanırken, tanıtım ve lobi faaliyetlerine % 1 ve idari gider ve demirbaşlara ise toplam olarak % 2,3 oranında harcama yapılmış olmaktadır.

İstanbul'un Olimpik altyapıya hazırlanmasına yardımcı olmak gayesi ile İstanbul'da spor tesisleri yapma/yaptırma, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, spor kulüpleri gibi diğer kurumlarca inşaatlarına başlanmış, uygun nitelikteki spor tesislerinin mali ve teknik açılarından desteklenerek bir an önce ikmallerinin sağlanmasına katkıda bulunmak yönünde faaliyet göstermiştir. Ayrıca 2000 Projesi üzerinde gerekli revizyonları yapıp, İstanbul'un inşa halindeki ve sportif altyapı envanterine adapte ederek Olimpiyat Projesi'ni daha "ayağı yere basan" bir hale getirmiş ve Proje'yi hayata geçirmek üzere yatırımlara girişmiştir.

İstanbul Olimpiyat Projesi'nin en önemli unsuru "**Atatürk Olimpiyat Parkı**"dır. Küçükçekmece'de Hazine tahsisli 584 hektarlık alana sahip olan Park, temelde her türlü spor, sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenleneceği bir mekan olarak planlanmış olup, başta Atatürk Stadyumu olmak üzere, kentin gerçek ihtiyaçlarına cevap verecek 14 çok maksatlı spor tesisi ve halka açık spor alanlarını içermektedir.

IOC ve Uluslararası Federasyonlarca talep edilen yüksek seyirci kapasitelerinin Oyunlar sonrasında büyük bir atıl kullanıma neden olacağı düşünülerek, yapılacak tesislerde çok maksatlılık veya yoğun biçimde portatif tribün ve destek ünitesi kullanımı planlanmıştır. Bu destek üniteleri bilahare ülkenin başka yörelerinde geniş ölçekli organizasyonların düzenlenmesine olanak verecek bir "park" oluşturacaktır. Olimpik Stadyum dışında kalan 13 spor tesisi, bilahare yapılacak tadilatlarla Uluslararası Spor Federasyonları'na aranan şartlara cevap verebilen tesisler ve aynı zamanda olimpiyatlar öncesi ve sonrasında ticari ve kültürel aktivitelere açık fuar, kongre ve gösteri merkezleri, bio-mekanik merkez ve spor hastanesi, oto yarışları pisti, aquapark vb. ticari ve kültürel fonksiyonlu yapılandırmalarla Olimpiyatlar öncesi ve sonrasında kendisini idame ettirecek gelirleri yaratacak şekilde "sürdürülebilir" nitelikte projelendirilmiştir.

Park gerçekleştirildiğinde, yalnız Türk insanına değil, yabancı ülkelere sporcu, antrenör, eğitimci yetiştirmek için gerekli hizmetleri sunacak çağdaş "Avrasya Spor ve Eğitim Merkezi" fonksiyonunu görecektir. Avrasya Spor ve Eğitim Merkezi özel antrenman tesisleri, dersane, konferans salonu, sağlık denetim merkezleri, biyo-mekanik mühendislik merkezi gibi bölümlerin yanısıra 1.200 sporcu ve 250 idarecinin barınabileceği konaklama alanlarını da içerecek, spor danışma merkezi, spor malzemesi sergileri ve hizmet alanlarına da yer verilecektir. Projenin ana hedefi, başta kendi gençliğimiz olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin sporcu ve çalıştırıcılarına olimpiyatlara hazırlanmak için uygun koşullar sağlamak, uluslararası spor karşılaşmalarına katılımı artırmak ve olimpik sporlarda fırsat eşitsizliğine bağlı sınırlamaları giderek ortadan kaldırmaktır. Böyle bir merkezin olimpizm ruhunun yalnız Türkiye'de değil, yurt dışında da güçlenerek yaygınlaşmasına katkıda bulunacağı kesindir.

Çağdaş kentleşmede sporun planlamaya dahil edilmesi bir dünya normudur. Kent planlama normları ele alındığında kişi başına düşmesi gereken spor alanları; 15.000 nüfus için (mahalle ünitesi) 11-18 yaş gurubuna hizmet edecek oyun ve spor alanı: 2 m²/kişi, 45.000 nüfus için (küçük kent ünitesi) spor alanı-semt stadı: 1 m²/kişi dolayısıyla toplam olarak halka açık spor alanları normu 3m²/kişidir. Genç nüfusumuz gözönüne alındığında, ülkemizde bu normlara ulaşılması için belki de iki kere gerek vardır. İstanbul'da halen toplam 130 ha. alanda 365 spor alanı bulunmakta (genellikle futbol, basketbol ve voleybol alanları) ve bu değerlere göre İstanbul'da kişi başına 0.15 m² spor alanı düşmektedir. Diğer bir deyişle kentte mevcudun 20 katı kadar veya 2400 ha. spor alanına daha ihtiyaç bulunmaktadır. Bu durumun telafisinde önemli bir rol oynayacak olan Atatürk Olimpiyat Parkı, bir yandan İstanbul'un spor altyapısında köklü bir iyileşme sağlarken, hem Olimpik, hem de kentsel anlamda uzun ömürlü, planlı bir

gelişme sağlayarak istikbalde Olimpiyatlara ev sahipliğimizin garantisi olacaktır. Park'ın hem spora, hem çevreye katkıda bulunmak üzere tasarlanmasının ardında bu düşünce yatmaktadır.

HDK Olimpiyat Oyunları planlama çalışmalarını uygarlık ve doğa arasında sağlıklı bir senteze varılabileceğini bütün dünyaya göstermek için eşsiz bir fırsat olarak değerlendirmekte ve sağlıklılığın ölçütü olarak sürdürülebilirlik ilkesini benimsemektedir. Olimpik Park'ın hem spora, hem çevreye katkıda bulunmak üzere tasarlanmasının ardında bu düşünce yatmaktadır. İstanbul'u modern spor tesislerine kavuşturmak kadar çevreci açıdan geliştirmek amacıyla da planlanan Olimpik Park, dünyada henüz yeni bir kavram olan "spor çevreciliği" ile (spor ile çevreyi bütünleştirerek birlikte geliştirmek üzere tasarlanmasıyla) bu ölçekte uygulaması olmayan büyük bir yeniliktir. TEMA Vakfı ile yapılan anlaşmalarla, olimpik orman ve çevre düzeni koşulları tespit edilmiş, Olimpik Park Çevre Master Planı hazırlanmıştır. Olimpik Park Çevre Master Planı Türkiye'ye özgü bitkilerin yanı sıra çok sayıda eğitim olanaklarını bir araya getirmektedir.

Proje hassas bölgeler üzerindeki olumsuz etkiyi en aza indirecek biçimde tasarlanmıştır. Doğal ve kültürel çevrede yeni öğeler yaratmaktansa var olanların geliştirilmesine ağırlık vermektedir. HDK ÇED çalışmalarını planlarken yalnızca İstanbul Olimpiyat projesinin çevresel açıdan sağlıklı olmasını değil, aynı zamanda ÇED uygulamasının ülkede yaygınlaşmasına katkıda bulunmayı da dikkate almıştır. İstanbul'un Olimpiyatlar'la bağlantılı çevresel eylem planı geniş tabanlı katılıma özellikle önem vermektedir. HDK İstanbul'daki Olimpiyat organizasyonuna ilişkin her türlü çalışmanın çevreci açıdan örnek olmasını ve bu çalışmaların geniş kitlelere tanıtılmasını amaçlamaktadır. HDK'nin çevre dosyası kamu yetkilileri, sivil toplum örgütleri ve özel sektörle yürütülen yoğun tartışmaların ürünüdür., ISO 14000'e dayanan bütünsel kalite hedefli çevresel yönetim sisteminin (ÇYS) Türkiye'de uygulanmasına öncülük edecektir.

Atatürk Olimpiyat Parkı Projesi, "Ulusal ve uluslararası spor, sanat, rekreasyon ve yeni mesire alanlarının artırılması ve bu tür organizasyonların teşvik edilerek, sosyal donatı standartlarının yükseltilmesi" yönündeki plan hedeflerine uygunluğu ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce Ekim 1995'te kabul edilen İstanbul Metropolitan Alanı Alt Bölge Nazım Planı'nda yerini almış ve "Kentsel Sosyal Donatı Alanları" içinde gösterilmiştir. Proje, nazım planla ilgili olarak Mimarlar Odası'nın tartışmaya açtığı alanların da dışında kalmaktadır

Kalkınmamızın en önemli unsuru beşeri kaynağımızdır. Bu nedenle nüfusun niteliklerinin ve özelliklerinin geliştirilmesi kalkınma planlarında temel ilke olarak yer almaktadır. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda "Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yetiştirilmesinin temel unsurlarından biri olan spor'un geniş kitlelerce yapılması teşvik edilecek, yoğunluk tek dal yerine Olimpik Sporların tüm alanlarına yöneltilen, devletin ağırlığı azaltılırken özel kesimin katkısı arttırılacak ve tesislerin rasyonel kullanımı sağlanacaktır." denilmekte ve VII. Beş Yıllık Kalkınma Plan Dönemi Politika Hedefleri'nde Kalkınma Planı'nın temel ilkeleriyle ilgili olarak "Planda öngörüldüğü şekilde sağlıklı bir toplum yaratmanın temel stratejisi, herkese her yerde eşit, tutarlı ve kapsamlı bir şekilde spor imkanı sağlarken, nüfusa en iyi araç ve olanakları sunmaktır" denilmektedir. Devlet Planlama Teşkilatı VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde "Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi" konulu bir yapısal değişim projesi ve eylem planı hazırlamış, ardında da ulusal eylem planının oluşturulmasına yönelik projenin eşgüdümünü üstlenmiştir. DPT bu projenin nihai raporlarını ulusal Gündem 21'in girdileri olarak değerlendirmektedir. İkitelli'de tahsis edilen Hazine arazisi de esasen tüm bu amaçlar doğrultusunda, "Olimpik Park yapılması" koşulu ile tahsis edilmiştir. Olimpik Park Projesi Kalkınma Planında öngörülen ilke ve hedeflere tamamıyla uygun bir projedir. Aksi halde

çoğu kamu arazisinin kaderini teşkil eden kaçak yapılaşmaya terkedilerek kaybedilecek bu geniş alan, Olimpik Park'ın realize edilebilmesi halinde kentlinin ve 7'den 77'ye kadar tüm kentlinin nefes alabileceği bir "dinlenme ve spor amaçlı rekreasyon alanı" olarak kazanılacaktır.

Atatürk Olimpiyat Parkı'nın en önemli unsuru "**Atatürk Stadyumu**"dur. Yıllık Yatırım Programı'nda 93H050440 Proje No.su ile yer alan Atatürk Stadyumu yatırımı 3796 sayılı Kanun kapsamında kendisine verilen görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde HDK tarafından gerçekleştirilmektedir. Atatürk Stadyumu Olimpik Park'ın ilk adımıdır. Stadyumu Olimpik Park'ın itici gücü olarak değerlendirmek gerekir.

Arazinin Hazine tarafından bu amaçla tahsisinden sonra inşaatlara hazır hale getirilmesi için gerekli planlama ve mühendislik hizmetleri, tüm etüd, harita, kamulaştırma, master plan, proje, mühendislik ve teknik müşavirlik hizmetleri ile, proje otomasyonu sağlanarak çalışmalarla elde edilen grafik ve sözel tüm verilerin bilgisayar kayıt ortamına aktarılarak Olimpik Park Bilgi Sisteminin oluşturulması hizmetlerinin 1,5 yılda tamamlanmasından sonra ülkenin yarım asırlık bir hülyası olan İstanbul Olimpik Stadyumu ihale edilmiştir. "İstanbul Olimpik Stadyumu Proje, İnşaat, İşletme Eğitim İşi Sözleşmesi" HDK ile İstanbul Stadium Builders Ortak Girişimi (Campenon Bernard SGE – TEKFEN İnşaat A.Ş. - SAE International) arasında 28.11.1997 tarihinde akdedilmiştir. FIDIC kuralları temel alınarak yapılan Anahtar Teslimi ve 3 yıl süreli bu ihale sadece bir proje ve inşaat işi olmayıp, stadın inşasından sonra bakım ve işletmesi ile yönetimini üstlenecek kadroların da 2 yıl süre ile eğitimlerinin sağlanmasını da içermektedir.

80.000 kişi kapasiteli Stadyumun konsept ve mimari tasarımında saydamlık, ana strüktürlerde zariflik ve hacimler arasında uyum olmasını amaçlanmıştır. Saf ve sade, fakat aynı zamanda kullanışlı ve güven verici formlar kullanılmış, aynı zamanda stadyumun kendine özgü tarzıyla anında farkedilebilir bir nitelikte olmasına da gayret gösterilmiştir.

Proje, şartnamenin temel içerikleri arasında en mükemmel dengeyi kurmaya özen göstermiştir. Bunlar görüş alanı (her koltuk için optimum görüş kolaylığı), kolay ulaşım (stadyum içerisinde ve dışında hareket olanağı), emniyet (12 dakikanın altında boşalma süresi) ve işlevselliştir. Stadyumun Kuzey-Güney eksenini maksimum ölçüde şeffaf bırakılmış, böylece stadyumda ferah bir görüntünün yanı sıra Olimpik Park'a yönelik çok geniş bir görüş açıklığına da imkan sağlanmıştır. Stadyumun batı tribünü üzerinde 60 m. yüksekliğinde iki direk tarafından desteklenen yarım ay biçimindeki monumental çatısı, 36.000'den fazla seyirciye koruma sağlayacaktır. Bu yarım ay biçimindeki çatı, aynı zamanda Asya ve Avrupa arasındaki köprü şeklinde bir bağı simgelemektedir. Stadyum, dünya çapında İstanbul'un sembolü olacak ve basın-yayın/ iletişim aracılığı ile bu hususu vurgulayacak şekilde planlanmıştır. Bilahare Stadın Doğu tribünü üzerinin de kapatılması kararına varılarak toplam 52.500 kişilik kapalı tribün kapasitesi sağlanmıştır.

Stadyumun kullanıcılarına ait kapalı mekanlar Batı bölümünde yer alan rampaların altında bulunan toplam kapalı brüt alanı 48.860 m2 olan 7 katlı bir yapı içerisine yerleştirilmiştir. Bu katlarda, sporcu, hakem ve antrenörlere ait, spor sahası ile doğrudan bağlantıları olan alanlar, teknik ve lojistik alanlar, polis istasyonu, itfaiye ve sağlık merkezi, organizatörlere ait ofisler ve toplantı odaları, tribünlere doğrudan bağlantısı olan basına ait alanlar ve dinlenme alanları bulunmaktadır.

Stadyumun 9 kulvarlı ana atletizm pisti yanında; kuzey-batısında tünelle bağlantı sağlanabilen IAAF'ce istenen tüm şartları karşılayan 1 adet 24.000 m2'lik ışıklandırılmış

Antrenman Sahası ve 1 adet 15.000 m2'lik atletizm Isınma Sahası vardır. 52.000 m2 taban alanı üzerine inşaa edilecek olan Stadyumun Plaza ile birlikte toplam alanı ise 120.000 m2'dir. Başta temel spor olan atletizm olmak üzere 13 spor branşı yanında konferans, sergi ve konser gibi kültürel etkinlikler için de hizmet verecek bir komple tesistir. Aile dinlence ve sosyo-eğitim amaçlarına da hizmet edecek büyük bir spor tesisleri kompleksi olan Olimpik Park'ın ilk etabı olan stadyum projesi, daha sonra inşa edilecek çok maksatlı spor tesislerine ve çevreye uyumu göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

FIFA kurallarına uygun olarak, hiçbir seyirci kendisine en uzak korner bayrağından 190 metre'den daha uzak bir mesafede bulunmamaktadır. Uluslararası Atletizm Fed. kurallarına uygun tribün eğimi (35 derece), özellikle atletizm karşılaşmalarında her koltuk için optimum görüş kolaylığı sağlayacak 7'nin üzerinde görüş katsayısı ile sağlanabilecek en optimum görüş imkanını vermektedir.

Stadyum; günümüzün tüm uluslararası norm ve şartlarını karşılayan bütün fonksiyonel ve teknolojik yeterliliklere sahiptir:

- Kolay ulaşım, stadyum içinde ve dışında, engelliler dahil, rahat yaya sirkülasyonu,
- Aralarında 7 cm. mesafe bulunan 46, 55 ve 60 cm.lik ergonomik oturma elemanları,
- her sırada en çok 40 koltuk,
- her seyircinin bir çıkış noktasına en fazla 30 m, bir servise en çok 60 m.'den uzak olmaması, engelliler için ayrı tuvalet ve lavabo,
- Sadece spor değil, iletişim sektörü ihtiyaçları yanında, seyirci güvenliğini de sağlayan ışıklandırma, sinyalizasyon ve seslendirme sistemi,
- Acil durumlarda, indirilerek seyircinin saha içine alınmasını sağlayan elektronik köprüler, tam ekipmanı ile tıp merkezi, 8-12 dakikalık boşalma süresinin sağladığı emniyet ve işlevselliği,
- Medya için ayrılmış özel otoparkı ve stad girişi, 2400 kişi kapasiteli ve veri iletişimli basın tribünü, spor alanlarıyla doğrudan bağlantılı basın çalışma odaları, konferans ve toplantı salonları, fotoğraf labaratuvarı, basın dinlenme salonu ve lokanta, state-of-art teknolojik cihazlarla dış dünyaya bağlantı imkanı sağlayan stüdyolar, canlı yayınlar için üç tarafı camla kapalı 30 kabin ve günün TV endüstrisinin istediği konumlarda ve donanımda kamera platformları,
- Stadın sadece bakım ve temizliği için değil, işletmecileri de dahil, sayıları 200'ü aşacak ekibin 2 yıllık eğitimiyle,

Atatürk Stadyumu IOC, IAAF ve FIFA kural ve şartlarını fazlasıyla karşılayan, en üst düzeyde konfor ve teknoloji sunan çağdaş bir olimpik stad ve sadece futbola değil başta temel spor olan atletizm olmak üzere 12 diğer spor branşı yanında, konferans, sergi ve konser gibi kültürel etkinlikler için de hizmet verecek bir komple tesistir.

Projenin dış kredi ile finansmanı için 27.11.1997 tarihinde akdolunan “proje finansmanı için ek sözleşme” ile sözleşme bedeli, 102.500.000 USD proje bedeli ve enerji nakil hatları deplasmanı ve ihtiyaç duyulabilecek ek işler için konulan 2.500.000 USD yedek bedel ile birlikte 105.000.000 USD olarak belirlenmiş ve bu miktarda dış borçlanmaya karar verilmiştir. İşler iki safhaya ayrılmış, 11.460.000 USD olarak bütçelendirilen birinci safha işlerin bu dönemde HDK özkaynaklarından finanse edilmesi, bilahare Olimpik Park yatırımlarında kullanılmak üzere krediden geri alınması öngörülmüştür. Birinci Safha İşler 05.02.1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Uygulama sırasında, stadyum inşaat alanı üzerinden geçen 2 adet enerji hakli hattı deplasmanının 1.357.950 USD bedelle ve (elektro-mekanik kısmı hariç ve projelendirme işleri tutarı olan 938.400 USD'lık bölümü birinci safha işler kapsamında, uygulama tutarı 9.261.594 USD'lık bölümü ise ikinci safha işler kapsamında olmak üzere) 10.199.994 USD bedelle stadın doğu tribünleri üzerine de bir çatı yaptırılması kararlaştırılmıştır. Sözleşmede öngörülmeyen bu yeni çatının finansmanı, birinci safha işler için HDK özkaynaklarından karşılanan 11.460.000 USD'nin dış kredilerden çekilmeyerek sağlanmıştır. Proje finansmanı için ek sözleşmenin 1 nolu zeyilnamesi ile enerji nakil hatları hafriyatı için konulan 2.000.000 USD ve yedek akçe olarak belirlenen 402.056 USD ile proje bedeli 116.460.000 USD'a balığ olmuştur. Proje bedelinin 11.460.000 USD'lık bölümünün HDK özkaynakları ile karşılanması, bakiye 105.000.000 USD'ın ise dış kredilerle ile finanse edilmesi öngörülmüştür.

Birinci safha işler 4.11.1998 tarihinde tamamlanmış, ancak bu tarihte dış kredilere Hazine garantisi sağlanamamıştır. İkinci safha işlerin yürürlüğe girmesine kadar geçecek süre içerisinde işlere ara verilmesinin getireceği munzam maliyeti asgariye indirmek ve bitiş tarihinde ilave gecikmeleri engellemek amacıyla; ileride işlerlik kazanacak kredilerden tahsil edilmek ve 04.11.1998 ile 31.01.1999 tarihleri arasındaki dönem içerisinde uygulanmak kaydı ile ikinci safha işlerden 7.860.000 USD tutarındaki işler birinci safha işler kapsamına aktarılmıştır. Genişletilmiş birinci safha işler 31.1.1999 tarihinde tamamlanmıştır. Ancak Hazinece sürdürülen müzakerelerin bu tarihte de ikmal edilememiş bulunması nedeniyle, yine kredilerden tahsil edilmek ve 31.1.1999 ile 15.4.1999 tarihleri arasındaki dönem içerisinde uygulanmak kaydı ile ikinci safha işlerden 5.630.000 USD tutarındaki işler de birinci safha işler kapsamına aktarılmıştır. Bu işler de 15.4.1999 tarihinde tamamlanmıştır. Stadyumun doğu tribününün de çatı ile örtülmesi işi ile ilgili olarak uygulamada detaylı proje çizimlerinin tamamlanmasıyla elektro-mekanik işlerin belirlenmesi ikmal edilmiş ve Atatürk Stadyumu doğu tribün çatısı elektro-mekanik işlerinin 3.103.510 USD bedelle yaptırılması kararlaştırılmıştır. Tekraren genişletilmiş birinci safha işler de 15.4.1999 tarihinde tamamlanmıştır. Bu arada dış kredilere Hazine garantisi 8 Nisan 1999 tarihinde verilmiş ve ikinci safha işler resmen 4.6.1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İkinci safha işlerden genişletilmiş birinci safha işlere aktararak HDK tarafından karşılanmış 7.860.000 USD ve 5.630.000 USD, dış kredilerden tahsil edilmiştir.

119.560.000 USD maliyeti olacak Atatürk Stadyumu için 31.12.1999 tarihi itibarıyla; 15.070.000 USD bölümü HDK özkaynaklarından, 27.776.474 USD bölümü kredilerden olmak üzere toplam 42.846.474 USD tutarında yatırım fiilen gerçekleştirilmiş olup, inşaat iş programına uygun olarak sürmektedir. 14.12.2001 tarihinde işletmeye alınması öngörülen Atatürk Stadyumu ile ülkemizin en büyük spor yatırımı gerçekleşmiş olacaktır.

HDK'nun hedefi sadece bir stadyum yapmak değil, Atatürk Olimpiyat Parkı'nı hayata geçirmektir. 31.12.1999 tarihi itibarıyla Olimpiyat Parkı için toplam 5.460.394.000 TL yatırım yapılmıştır. Alt yapı bakımından, sadece stadın değil, parkın tamamı düşünülerek projelendirme yapılmıştır. Atatürk Olimpiyat Parkı İçme Suyu Şebekesi, Atıksu Kanalizasyon

Şebekesi, Yağmursuyu Drenajı projeleri, Doğalgaz Şebekesi ve Elektrik Tele İletişim Etüd Projeleri, Çevre Ulaşım ve İç Yollar Projelendirilmesi ve Atatürk Olimpiyat Parkı Yerleşim Tasarımı Projesiyle Koruma Kuşağı Planlarının Hazırlanması işleri gibi altyapı projeleri 2000 ilkbaharında tamamlanmış olacaktır. HDK'nun mevcut ve potansiyel finans imkanlarıyla 2000 ve 2001 yıllarında ancak stadyumun inşaatı, Olimpik Park'ın yol, içmesuyu, elektrik, doğalgaz, kanalizasyon, iletişim vb. bir kısım altyapısı ile, gerekli bazı kamulaştırmalar gerçekleştirilebilecektir. 2002 yılından itibaren ise HDK gelirleri, kullanılan Hazine garantili dış kredinin anapara ve faizlerinin geri ödenmesine yetecektir. Bu nedenle, Atatürk Olimpiyat Parkı'nın diğer ünitelerinin hayata geçirilebilmesi, potansiyel ulusal veya uluslararası yatırımcılar/gayrimenkul yatırım ortaklıkları ile ortaklaşa, kiralama yahut Yap-İşlet-Devret modeli uygulamalar ile gerçekleştirilecektir. Stadyum, otoparklar, olimpik bulvar, iç ulaşım yolları gibi parkın bugünden kesinleşmiş parametreleri ile, ihtiyaç duyulan diğer fonksiyonlar için kullanılabilir alanları gösteren yeni bir vaziyet planı ve Olimpik gereksinim ve koşulları içeren teknik/fonksiyonel bir liste hazırlanmıştır. Bu şartlara uyumlu yatırım teklifler HDK tarafından değerlendirilecektir.

Adaylık çalışmalarıyla, fert başına düşen spor tesisi yönünden Türkiye'nin en fakir kenti durumundaki İstanbul'da spor tesisleri yönünden önemli kazançlarımız olmuştur. HDK, İstanbul'un Olimpik altyapıya hazırlanmasına yardımcı olmak gayesi ile İstanbul'da spor tesisleri yapma/yaptırma, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, İstanbul Belediyesi, spor kulüpleri gibi diğer kurumlarca inşaatlarına başlanmış, uygun nitelikteki spor tesislerinin mali ve teknik açılardan desteklenerek bir an önce ikmallerinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. İstanbul'da 4 adet mevcut tesisin olimpik standartlarda modernizasyonu ikmal edilmiş, başta Ataköy Spor Kompleksi olmak üzere 12 adet yeni tesis inşasına maddi katkıda bulunulmuş ve bu yatırımlar için 30.11.1999 tarihi itibarıyla yaklaşık 23 milyon USD tutarında kaynak sağlamıştır. Olimpiyat Projesi açısından çok önemli konumdaki ve IOC tarafından da akibeti dikkatle takip edilen 17.500 kişi kapasiteli Ataköy Çok Amaçlı Spor Salonu (AÇASS) inşaatının 2001 Avrupa Basketbol Şampiyonasına kadar ikmal edilerek hizmete alınmasının önemi de gözönünde bulundurularak işin 2000 yılındaki finansmanın HDK tarafından karşılanması gerekmiş ve bu amaçla 3.870.000.000.000 TL ödeneğin HDK 2000 Bütçesinden karşılanması kararlaştırılmıştır.

HDK'nca başlatılmış ve 2000 yılında da sürdürülecek diğer projeler ise:

Ağustos 1997'de başlatılan "Türkiyede Çocukların Spora Yönlendirilmesinde Uygulama Modeli (Olimpiyatlar İçin Sporcu Kaynağı) Projesi" Dünyada gelişen çağdaş spor bilimi ve yönetiminin ülkemizdeki uygulamalara paralellik kazandırılması ve Türk sporunun uluslararası seviyedeki başarılarını artırmak için gerekli olan bilimsel ve çağdaş uygulamaları içermektedir. GSGM İstanbul İl Müdürlüğü koordinasyonunda Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğretim elemanları ve Antrenörlük Bölümü öğrencilerinden oluşan ilgililerce yürütülen bu Proje ile ülkemizde büyük bir potansiyele sahip olan 9-14 yaş grubu çocukların fiziki gelişim ve fiziki uygunluk parametreleri tesbit edilmekte ve yapılan testlerden elde edilen veriler standart norm tablolarına göre değerlendirilerek sporda yetenekli çocukların keşfedilmesi hedeflenmektedir. Daha sonra bu çocuklar programlanan sporda alt yapı çalışmaları ve antrenman-eğitim sürecine katılmakta ve süreç sonunda kendilerine en uygun ve en yatkın spor dalına yönlendirilmektedir. 10.000 öğrencinin testlerden geçirilmesiyle 500 civarında süper çocuk tesbit edilmesi hedeflenmiştir. Bu gün itibarıyla 3.568 öğrencinin testlerden geçirilmesiyle 98 süper çocuk tesbit edilmiştir. Tesbit edilen her 25 çocuğa eğitim çalışmaları için bir antrenör verilmiştir. Projenin devamı sırasında yetenekli çocukların postür analiz çalışmaları ve anket verilerinden bölgenin veya ülkenin sosyo-kültürel haritasının

çıkarılması planlanmıştır. İlk hedef Atina-2004 Olimpiyat Oyunlarıdır. Proje 2004 yılına kadar uygulanarak tesbit edilecek süper yetenekli çocukların kendilerine en uygun spora yönlendirilmesi hedeflenmektedir.

HDK, Güneydoğu Anadolu bölgemizde GAP Kalkınma Projesinin bölge ekonomisine getirdiği katkıya ek olarak, bu bölgedeki gençliğin spora katılımını teşvik etmek, gençlerin spor yoluyla birbirlerini anlamalarını ve dost olmalarını sağlamak ve Olimpizm prensiplerini benimsetmek amacıyla TMOK, GSGM, GAP İdaresi ve DSİ işbirliği ile Atatürk Barajında organize edilen GAP Su Sporları Şenliği'ne katkıda bulunarak daha fazla gencin katılımına olanak sağlamıştır. Bu faaliyet de önümüzdeki yıllarda sürdürülecektir.

İstanbul'da spor yapma imkanından yoksun çocukların ve gençlerin aktif spora katılımlarına imkan sağlamak, onları kötü alışkanlıklardan korumak, rekabet içinde paylaşmayı öğretmek amacıyla 1997 yılında HDK, TMOK, Gençlik ve Spor İl müdürlüğü ve Milli Eğitim İl Müdürlüğü ile işbirliği yaparak "Yarının Yıldızları Ücretsiz Spor Okulu" projesini başlatılmıştır. 1999 içerisinde İstanbul'da ve deprem nedeniyle Marmara bölgesinde sürdürülen projede 7 orta dereceli okulun spor salonunda basketbol ve voleybol dallarında düzenlenen ve büyük ilgi gören bu Spor Okullarında 2.500 gencimiz spor yapma imkanına kavuşmuştur. Proje ayrıca deprem felaketinden etkilenen 4 ilimizde de uygulanmaktadır. HDK 2000 yılında da projenin yürütüleceği okullardaki file, pota, top gibi malzemeleri, bazı salonların zemininde tadilat masrafları ile çalışmalarını yürütecek antrenörlerin ücretlerinin karşılanmasıyla böylesine önemli bir projesinin sürekliliği sağlanarak ve ardından okul sayısı artırılarak daha fazla gence spor yapma imkanı sağlanacaktır.

2 yıldır TMOK tarafından GSGM ve Atletizm Federasyonu ile işbirliği yapılarak çocuklarımıza sporu oyunla sevdirmek ve teşvik etmek amacıyla bir Gezici Eğitim Otobüsü Türkiye'de çeşitli bölgeleri dolaşmakta ve "Oyunla Eğitim Programı"nın (Eğlenceli Atletizm) bölgelerdeki Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Antrenörler çocukları biraraya getirerek uygulamaktadır. Bu proje çerçevesinde çocuklar için özel hazırlanmış özendirici spor malzemeleri kullanılmakta ve uygulamanın yapıldığı bölgelere malzeme yardımı da yapılmaktadır. Eğlenceli Atletizm Projesi, deprem felaketi nedeniyle bu sefer HDK, TMOK ve GSGM İl Başkanlıkları işbirliğiyle deprem bölgesindeki çadırkentlerde yaşayan çocuklarımızın spor yoluyla rehabilitasyonu amacına yönelik olarak Kocaeli, Sakarya ve Yalova illerimizde 25-30 Ekim 1999 tarihleri arasında uygulanmıştır. Oyunla Eğitim Programı bölgelerdeki Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Antrenörlerce çocuklar biraraya getirilerek uygulanmaktadır. Bu proje çerçevesinde çocuklar için özel hazırlanmış özendirici spor malzemeleri kullanılmaktadır. Kocaeli ve Sakarya Üniversiteleri Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarından katılan gönüllü eğitimci ve antrenörler, İngiliz uzmanlarla birlikte gezici otobüs ile Valiliklerce belirlenen 9 çadırkentte projeyi uygulamışlardır. Spor salonları, şişme salonlar ve açık spor alanlarında uygulanan Projeye 7-14 yaş grubu 1.900 çocuk katılmıştır. Bu program önümüzdeki yıllarda da geliştirilerek sürdürülecektir.

Depremden zarar gören İstanbul (Avcılar), Kocaeli, Sakarya, Yalova, Düzce ve Bolu'da 6 adet Olimpiyat Gençlik Evleri inşa edilerek gençlerimizin hizmetine sunulmuştur. Olimpiyat Gençlik Evleri Projesi için HDK'ndan 600.000.000.000 TL; Devlet Bakanlığı kaynaklarından 400.000.000.000 TL ve ISB Ortak Girişimi ile IOC bağışlarından 130.000.000.000 TL olmak üzere toplam 1.130.000.000.000 TL ödenek tahsis edilmiştir.

Olimpiyatlara ev sahipliğinin kazanılmamasında etken olan büyük ölçekli uluslararası spor müsabakaları organizasyonu tecrübemizin yetersiz oluşu yönündeki tesbitle ilgili olarak HDK ana faaliyet alanlarından birisini de, yurt içinde düzenlenecek uluslararası spor organizasyonlarının mükemmel uygulamalar haline gelmelerini sağlamak olarak belirlemiştir. Son üç yıl içerisinde HDK tarafından İstanbul'da çeşitli spor dallarında düzenlenen 8 Dünya Şampiyonası, 17 Avrupa Şampiyonası ve 10 özel organizasyonun mükemmelen icrasını teminen 5.3 milyon USD maddi katkıda bulunmuş ve akreditasyondan konaklamaya, güvenlikten sağlığa, ulaşımdan bilgi dağıtımına varana kadar bir çok gerekli alanda bilgi ve tecrübeler edinilmiştir. Bunun en son ve en güzel örneği, 43 ülkeden 972 sporcu, 586 idareci ve hakem ile, 420 medya mensubunun katılımıyla 22 Temmuz -1 Ağustos 1999 tarihleri arasında Ataköy Spor Kompleksi Açık Yüzme Havuzunda mükemmel bir organizasyonla yapılan 24. Avrupa Yüzme Atlama Senkronize ve Maraton Yüzme Şampiyonasıdır. Uluslararası öneminin artırılması Kurulumuzun 1994 yılından bu yana hedefi haline gelmiş olan Avrasya Maratonu'nun desteklerimizle geliştirilmesi ve geçen yıl yapılan 18. Avrasya Maratonunun Eurosport'dan canlı olarak yayınlanması sağlanmıştır. İstikbaldeki HDK faaliyet programlarında da organizasyon tecrübe ve kapasitemizin artırılmasına yönelik çalışmalarda bulunulacaktır.

HDK 2000 yılı içerisinde (24.178.000 milyon TL'si dış kaynaklardan, bakiyesi özkaynaklardan olmak üzere) toplam 51.470.000 milyon TL yatırım programlamıştır. Bunun 27.134.000 milyon TL'si Atatürk Stadyumu; 16.576.000 milyon TL'si Atatürk Olimpiyat Parkı altyapıları (İçmesuyu Şebekesi, Yağmursuyu Drenaj Şebekesi, Kanalizasyon Şebekesi, Çevre Ulaşım Yolu, Giriş ve Hemzemin kavşaklar, İç Yollar, Doğalgaz Şebekesi, Elektrik-Teleiletişim ve Çevre Düzenlemesi); 3.960.000 milyon TL'si Ataköy Spor Kompleksi'nde yer alan Çok Amaçlı Kapalı Atletizm Salonu ve trafo, 3.800.000 milyon TL'si de kamulaştırmalardan oluşmaktadır.

5- ÖNGÖRÜLEN AMAÇLARA ULAŞILABİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKLİ HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE UYGULANACAK POLİTİKALAR

İstanbul'un Olimpiyat Oyunları'na evsahipliği için adaylık girişimi 3796 Sayılı İstanbul Kentinde Yapılacak Olimpiyat Oyunları Kanunu'ndan güç almaktadır. HDK ihtiyaç ve taleplerinin tüm kamu kurum ve kuruluşları ile il özel idareleri ve belediyelerce öncelikle karşılanması yolundaki "Hizmet Zorunluluğu"nu da sağlayan Yasa, İstanbul adaylığının en önemli kozlarından birisini oluşturmaktadır. Bu nedenle yapılması gereken yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmamaktadır.

6- YAPILACAK HUKUKİ VE KURUMSAL DÜZENLEMELER VE İZLENECEK POLİTİKALAR KONUSUNDA PERFORMANS KRİTERLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

İstanbul Olimpiyat Projesi kapsamında yapılması planlanan yatırım ve tesislerin salt adaylık için değil, öncelikle kendi toplumumuzun ihtiyacı olduğu için gerçekleştirilmesi gereği, adaylığın ise Kanun marifetiyle bu amaca varmanın bir itici gücü olduğu, İstanbul'un planlanan tesislere kavuşturulması halinde ev sahipliğinin zaten bunun doğal bir sonucu olarak elde edileceği hususları değerlendirilmektedir.

İstanbul'un adaylık sürecindeki kararlılığının ardında sadece ülkemizin kazançlı çıkacağı gerçeği değil, bu özel kentin de Olimpik harekete çok değerli katkılarda bulunabileceği inancı yatmaktadır. Olimpik hareketin amaç ve değerleriyle bir dünya kenti olan İstanbul'un barındırdığı evrensel değerler örtüşmekte, kentin adaylığı Olimpik ideallerin güçlenmesinde önemli bir aşamayı oluşturmaktadır. Başta Sn. Cumhurbaşkanımız, TBMM Başkanı, Başbakan, ilgili Bakanlar, İstanbul Valisi, Belediye ve TMOK Başkanlarının imzaladığı Kararlılık Bildirgesi bunun en belirgin göstergesidir.

Olimpiyat Oyunları'nın kökeni çok eskilere dayanmaktadır, ama Olimpizm her şeyiyle gençlere, umuda ve geleceğe ilişkindir. Genç nüfusu ile "İstanbul" ve "Olimpizm" arasında adeta doğal bir uyum vardır ve ikisinin karışımı olan "Olimpist" sözcüğü bir kararlılığın, bir düşünce yapısının ifadesidir. Dolayısıyla İstanbul'un Olimpist adını benimsemesi hiç şaşırtıcı değildir. HDK'nun, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne sunacağı Resmi Adaylık Dosyası ve İstanbul Olimpiyat Projesi de, soyut anlamda bir kent adına değil, bu kentte yaşayan 10 milyon Olimpist adına iletilecektir.

2008 ile ilgili kararın alınacağı ve evsahibi kentin belirleneceği 2001 yılı güz aylarına kadar Olimpik Stadyum ikmal edilmiş olacaktır. Ancak, bu tarihlerde Atatürk Olimpiyat Parkı ve Ataköy Spor Kompleksi'nin gerçekleştirme seviyesi İstanbul'un adaylığı için önem arz etmektedir. Atatürk Stadyumu işletmeye alınmış, Atatürk Olimpiyat Parkı'nda başta iç yollar ve altyapı projeleri ile en azından bir veya birkaç tesisin hayata geçirilmesi yolunda somut adımlar atılmış ve Olimpik Parkın genel ulaşım projelerinin ilgili devlet kurumları ve Belediyenin yatırım programlarına girmiş, AÇASS başta olmak üzere Ataköy Spor Kompleksi'nde somut ilerlemeler kaydedilmiş olması İstanbul'un şansını çok büyük ölçüde arttıracaktır.

Başarılı bir adaylık çalışması ve sonuçta bir Olimpiyat organizasyonu için olmaz şartlardan birisi "Devlet Desteği" dir. Bu kriter açısından İstanbul önemli bir avantaja sahip bulunmaktadır. Pek tabiidir ki bu "yasal" zorunluğun aslında "gönüllü" ve "içten" bir amaç ve iş birliği olduğunun görünür kılınması büyük önem arz etmektedir. Nitekim, Sayın Cumhurbaşkanı'mızdan başlayarak tüm ilgililerin imzalarını taşıyan "Kararlılık Bildirgesi" bunun altını çizebilmek gayreti ile hazırlanmıştır. Bu yolda başarı; gerekli teknik çalışmaları ve iletişimi iyi uygulama yanında, tüm siyasi ve ekonomik toplum liderlerini ve toplumun kendisini bu gaye arkasında birleştirmiş, konuyu bir milli dava haline getirebilmiş ülkelerin olmaktadır. Bunun sağlanabilmesi amacıyla ülkemizin belki de en önemli projelerinden birisi olan ve kazanılması halinde sosyal, ekonomik ve kültürel çok büyük kazanımlar sağlayacak Olimpiyatların benimsenmesi ve liderlerimiz tarafından şahsen ve fiilen desteklenmesi ve bu desteğin hedef kitlemiz nezdinde görünür kılınması için gayretler gerekmektedir.

1 Şubat 2000 tarihine kadar aday aday kentlerin herhangi bir şekilde uluslararası tanıtım veya lobi faaliyetlerinde bulunması yasaklanmıştır. Adaylığın tanıtımı, promosyonu ve lobiciliği ile ilgili HDK çalışmaları, IOC'nin koyacağı yeni kural ve koşullar doğrultusunda belirlenecektir. Ancak, adaylık süreci içerisinde, dünya platformunda yapılacak ve Türkiye'nin de "var" olduğunu ortaya koyacak bir tanıtım, Türkiye'nin "olumlu imajı"na katkıda bulunacaktır.

Geçmişteki adaylık faaliyetleri sayesinde kazanımlarımız sadece spor tesisleri ve uygulanan sosyal içerikli projeler yönünden olmamış, İstanbul'un Olimpiyat adaylığı nedeniyle çok önemli bir platformda ülkemizin sesini duyurmak, imajını yükseltmek ve tanıtımını yapmak imkanı elde edilmiştir. Muhakkak ki spor, artık ülkeler için çok önemli bir prestij ve tanıtım aracı halini almıştır. Gün geçtikçe artan ve bizi gururlandıran sportif başarılarımız gibi, Olimpiyat

adaylığımızla ilgili yurtdışında çok sayıda uluslararası toplantı, genel kurul, konferans, spor etkinlikleri vb. ortamlarda yapılan çalışmalar da ülkemiz ve insanımızın promosyonuna çok önemli katkılar sağlamıştır. Uluslararası platformlarda; bir yandan Olimpiyat Projemiz, İstanbul ve potansiyelleri, diğer taraftan tarih, kültür ve sosyo-ekonomik açılardan Türkiye ve Türk insanı tanıtılırken , “İstanbul’un tarihsel gelişme süreci içerisinde kazanmış olduğu ve insanlığın ortak bir mirasını ifade eden kültür ve tabiat varlıklarının İstanbul Olimpiyatları vasıtasıyla desteklenerek korunması” şeklinde sunulan Olimpiyat adaylığımızın evrensel boyutu ile ülkenin genç ve dinamik yapısı ile yapabilirlikleri ispata çalışılmıştır.

Yurtdışına ve IOC'ye yönelik olarak: İstanbul'un özel Yasası ve HDK marifetiyle 1992 yılından beri çalışmalarını aralıksız olarak sürdürmekte bulunduğu; Olimpik Park, Atatürk Stadyumu ve Ataköy Spor Kompleksinde belli bir gerçekleşme seviyesine gelmiş bulunduğu; spor ve olimpiadın Türk gençliğinin bir yaşam biçimi olmasını sağlamak üzere Olimpiyatları İstanbul'a getirmek gayretlerinin kesintisiz sürmekte olduğu temalarına dayandırılacak iletişim faaliyetlerinde bulunulacaktır.

Yurtiçinde ve kamuoyuna dönük olarak; adaylığın kısa süreli bir yarış değil uzun soluklu bir süreç olduğu; üçüncü girişimde de evsahipliğinin kazanılamaması olasılığında toplumda, medyada ve desteklerine ihtiyaç duyulan diğer itici güçlerde motivasyonun yitirilmemesi gereği ve aslında bu yolda yapılan her girişim ve yatırımın ülkemizin kazancına olduğu hususlarında bilgilendirme yönünde tanıtımlarda bulunulacaktır. Yurtiçi medyada yer alış, ulusal desteği göstermesi; uluslararası medyada yer alış ise karar vericiler (IOC üyeleri) üzerindeki dolaylı etkileri açısından bir anlam taşıyarak sonuç üzerinde etkili olabilecek bir faaliyet alanı olarak ele alınmalıdır.

İstanbul’un Olimpiyat adaylığına, toplumun tüm kesimlerinin katılım ve desteğinin sağlanması, bunun bir milli hedef olduğunun dış dünyaya gösterilmesi büyük önem taşımaktadır. Hedef Kitle’nin genel tanıtım ve reklam kampanyalarından çok, kişisel bazda ilişkiler kurarak, adam adama markajla iletişim sağlanabilecek guruplar olduğu görülmektedir. Tanıtım ve lobi faaliyetlerinde her resmi kurum, STK ve kişilerin kendine düşen bazda adaylığı desteklemesi, ülke genelinde ve ülke dışında gezi, konferans, organizasyonlar ve iş gezilerinde İstanbul adaylığının tanıtımı ve bilgi aktarımlarında bulunabilmek amacıyla ilgili bilgilendirilmeleri, işbirliği ve eşgüdümün sağlanması gerekmektedir.

Yapılan düzenlemelerin ve uygulanan politikaların getirileri ve yükleri:

Olimpiyatlara ev sahipliğini elde etmek için 1992 yılından bu yana sürdürülen çalışmalar;

- Olimpiyatların Türk gençliğine ve sporuna katkıları,
- İstanbul’un temel sorunlarının öncelik kazanarak daha kısa sürede çözümüyle
- İstanbul’un “yaşanabilir bir dünya kenti” olmasında ne denli önemli bir “araç” olduğu,
- ülke ekonomisine getireceği büyük katkıların algılanmasından kaynaklanmaktadır.

Adaylık süresinde de kazanımlar elde edilmektedir ama asıl ev sahipliğinin kazanılması ile İstanbul ve Türkiye’de çok büyük boyutlarda olumlu değişim ve gelişimler elde

edilecektir. Olimpiyatların kazanılması halinde İstanbul ve Türkiye’de (hazırlık süresi olan 7 yıl içerisinde) HDK İşletme bütçesi dahilinde (proje bazında):

- 1 milyar 535 milyon \$’lık doğrudan yatırım ve bunun 23 milyon \$ fazlasıyla 1 milyar 558 milyon \$ gelir elde edilebileceği;
- HDK bütçesi dışında toplam 1 milyar 172 milyon \$ tutarında “ilgili” yatırımlar gerçekleştirileceği;
- Toplam 180.000 adam/yıllık istihdam yaratılacağı;
- Doğrudan yatırımlar yanında dolaylı yatırımlarla GSMH’mıza yaklaşık 8 milyar \$ civarında bir ek katkı sağlanacağı;
- 2.5 milyon ek turist ve ülkeye giren yabancı sermaye yatırımlarında önemli artışlar doğacağı,

hesaplanmaktadır.

Kurallar gereği İstanbul Olimpiyat Projesi içerisinde yer alan ancak Türkiyede uygulanmayan beyzbol, çim hokeyi vb. dallara yönelik tesisler için bir kaynak sarfedilmeyecektir. Ancak evsahipliği kazanıldığı takdirde yatırımlarına girilecek bu ve benzeri tesislerin finansmanı, IOC tarafından evsahibi kente aktarılan TV yayın hakları ve Sponsorluk Programı paylarından karşılanacaktır.

Diğer tüm yatırımlar gibi Olimpiyat Projesi de sonunda, kıt olan kaynakların kullanılmasına yönelik bir karardır. Yatırım projelerinin değerlendirilmesi ise, yatırım fırsatları arasında bir seçim yapma yöntemidir. Olimpiyatlar alınmasa dahi adaylık süreci içerisinde yapılan yatırımlar, ekonomik bir yük olarak değil, kentin mevcut ve gerçek ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan sosyal yatırımlardır.

Olimpiyatları kazanmak, Türkiye’nin dışa açılması, entegrasyonu, ekonomisi, tanıtımı, hatta sivilliği ve iç sistemini dahi olumlu etkileyecek; siyasi, kültürel, ekonomik, sosyal yapımız ve tabii ki sporumuz açısından Cumhuriyet döneminin en önemli fırsatlarından birisi olacaktır. Ancak, olimpiyatlara ev sahipliğinin kazanılması yanında çok daha önemli bir amaç, bir başka hedef de bulunmaktadır. Bu hedef, Türkiye’nin genç insanına ve onun yaratacağı potansiyele yöneliktir.

Fiziki altyapılar sağlanmış olsa dahi sonuçta Olimpiyatları taş, tuğla, demir ve çimento değil, "insan" yapar. Ülkemizde ortalama yaş 27’dir. 6-15 yaş arası yaklaşık 20 milyon çocuğumuz bulunmaktadır. Bu çocukların % 80’i dar gelirli ailelere mensup, küçük ve sağlıklı konutlarda sıkışmış ve senenin neredeyse yarısında boşta olan çocuklardır. Rahatça gidebildikleri tek yer ise sokaktır. Yani ülkenin en dinamik yarısı eğitimsiz, sokakta ve boşta bulunmaktadır. Boşluk, enerji dolu bu gençleri suça, uyuşturucuya, kötü alışkanlıklara, şiddet ve teröre yöneltmektedir. Çözüm ise “eğitim”den geçmektedir.

Dünyada gelişmiş toplumlarca uygulanan en önemli eğitim araçlarından birisi de “spor”dur. Spor; bir yandan sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın öncelikli unsuru olan “insan”ın ruh ve beden sağlığını geliştiren temel öğelerden birisini teşkil ederken, öte yandan

evrensel olarak çok önemli bir eğitim aracı olarak kabul edilmektedir. Mevcut eğitim sistemimizde çağdaş eğitimin üç temeli bilgi, spor ve sanattır. Ülkemizde spor ve sanat henüz istenilen etkinlikte yer almamaktadır. Spor'un "boş zamanların değerlendirilmesi uğraşı" değil, bizzatı bir "eğitim aracı" olduğu gerçeği henüz toplumumuza mal edilememiştir. Sporun gençlerimizin yaşamlarının bir parçası haline getirilebilmesi, "eğitilmeleri" demektir. Çocuklarımızın, spor aracılığıyla bir araya getirilerek eğitilmeleriyle toplumumuza faydalı bir potansiyel yaratılacaktır.

Araçsız eğitim olmadığı gibi, spor eğitiminin aracı da yerleşim alanlarıyla iç içe ve doğru planlanmış spor tesisi ve spor alanlarıdır. Bu alanların ekonomik ve doğru kullanımını sağlayacak çağdaş düzeyde bir planlama ile sağlıklı, dinamik ve üretken insanlardan oluşan bir topluma kavuşmak mümkün olabilecektir. Özellikle demografik açıdan genç bir yapıya sahip gelişmekte olan toplumlarda sporun toplumun yeniden üretiminde oynayabileceği kritik rolün gerçekleşmesi, büyük ve köklü dönüşümlere bağlı bulunmaktadır. Bu hedefe ancak insanlar arasında din, dil, ırk ve cinsiyet ayırımı yapmaksızın spor vasıtasıyla insanın kendisine egemenliği, özgürlüğü, kendini geliştirmesi, aralarında dayanışma, karşılıklı güven ve bağlılık, hoşgörü, süreklilik, kardeşlik, dostluk ve uyumu amaçlayan bir yaşam anlayışı ve dünya görüşü olan Olimpizm felsefesinin topluma maledilmesiyle varılabilir. Nitekim İstanbul'un Olimpiyat adaylığının arkasındaki gerekçe de budur. Sporun gençlerimizin bir "yaşam biçimi" olabilmesi için, spor tesisleri altyapısına ihtiyacımız vardır. Adaylık, bu sürecin "lokomotifi" görevini üstlenmektedir.

İstanbul'un, Türkiye'nin değer ve potansiyeline olan inancımızla "Türkiye inanırsa, dünya inanır" diyoruz. 1960'lı yıllarda Meksika'nın, 1980'li yıllarda Kore halkının başarabildiği bir organizasyonun üstesinden, 2000'li yılların Türkiye'sinin gelemeyeceğine inanmak mümkün değildir. Gereken, neler kazanacağımızın bilinciyle kendimize güvenmek ve bu milli davada el ele vermektir. Önemli ve iddialı girişimlerde başarı, ülkelerinin tüm imkan ve bu amaç için seferber edebilenlerin olmaktadır. İstanbul Olimpiyat Projesi'nin gerçekleşmesi; kamu'dan özel kesime, fikir adamlarından medyamıza, siyasilerimizden işadamlarımıza, sanayicilerimizden ihracatçılarımıza, sanatçılarımızdan demokratik toplum örgütlerimize, gençlerimizden halkımızın geneline kadar herkesin desteği ve katılımı ile mümkün olacaktır.